BABYΛΩΝΙΑ

3

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ | ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2011 | ΤΕΥΧΟΣ 3ο | ΤΙΜΗ 4 ΕΥΡΩ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Julian Assange

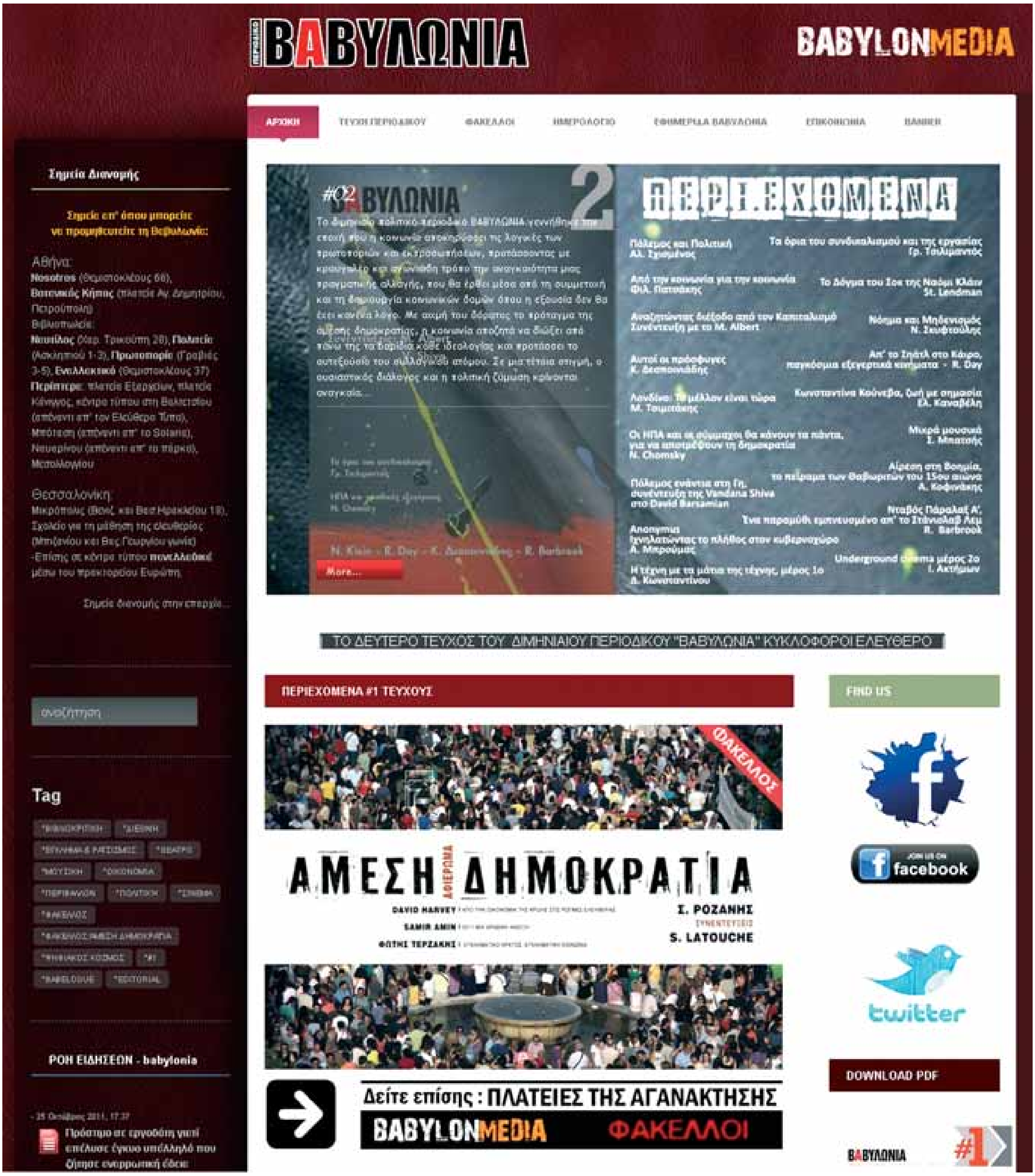
[Wikileaks & New York Times]

Michael Hardt | Antonio Negri | Immanuel Wallerstein

Rupa and the April Fishes | 68th Venice Film Festival

http://www.babylonia.gr/magazine

Το διμηνιαίο πολιτικό περιοδικό ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ γεννήθηκε την εποχή που η κοινωνία αποκηρύσσει τις λογικές των πρωτοποριών και εκπροσωπήσεων, προτάσσοντας με κραυγαλέο και αγωνιώδη τρόπο την αναγκαιότητα μιας πραγματικής αλλαγής, που θα έρθει μέσα από τη συμμετοχή και τη δημιουργία κοινωνικών δομών όπου η εξουσία δεν θα έχει κανένα λόγο. Με αιχμή του δόρατος το πρόταγμα της άμεσης δημοκρατίας, η κοινωνία αποζητά να διώξει από πάνω της τα βαρίδια κάθε ιδεολογίας και προτάσσει το αυτεξούσιο του συλλογικού ατόμου. Σε μια τέτοια στιγμή, ο ουσιαστικός διάλογος και η πολιτική ζύμωση κρίνονται αναγκαία.

editorial

Η οικονομία της αγοράς δεν είναι η φυσική τάξη. Όλες οι κινήσεις, οι ρυθμίσεις, οι περιορισμοί της ελευθερίας της είναι ζήτημα πολιτικής απόφασης. Τίποτα δεν μπορεί να μας πείσει ότι η οικονομία της αγοράς είναι απλώς αριθμοί. Δηλαδή το χρέος της Ελλάδας είναι η είσοδός της σ' ένα αυστηρό σύστημα απόδοσης. Στο σύστημα που θέλει τα πάντα στη λογική της αγοράς. Αυτοί που ανέλαβαν να εφαρμόσουν την απόφαση έχουν ακριβώς τα ίδια πιστεύω. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη επένδυση κεφαλαίου που έγινε ποτέ. Επένδυση στις δημόσιες αξίες με ταυτόχρονη υποταγή όλων στα νέα δόγματα. Θα μπορούσε το σχέδιο αυτό να στεφθεί με επιτυχία. Θα μπορούσε όμως η ιστορία να πάρει και κάποια άλλη κατεύθυνση. Σίγουρα αυτή δεν βρίσκεται στις παλιές μας συνήθειες, ούτε σε δοκιμασμένες συνταγές. Ό,τι ήταν να ειπωθεί, ειπώθηκε. Σε επίπεδο κινημάτων, σε επίπεδο συστήματος ιδεών, σε επίπεδο μοναδικών αληθειών.

Η άλλη κατεύθυνση βρίσκεται στον καθένα ξεχωριστά και στο νέο δημόσιο χώρο, όπου καταθέτουμε τον εαυτό μας και μόνο· επί του συγκεκριμένου κάθε φορά βεβαίως. Μια άλλη οικονομία μπορεί να αναδυθεί, πιο ανθρώπινη, πιο καθημερινή και τα ψήγματά της τα βρίσκουμε σπαρμένα παντού. Μια οικονομία που η αγορά θα είναι απλώς ένα αποτέλεσμα, κι όχι μια οικονομία αποτέλεσμα της αγοράς. Η σύγκρουση για να επιτευχθεί αυτό γίνεται πρώτα μέσα μας. Μετά, όποια σύγκρουση και να ακολουθήσει είναι απλώς μια διαδικασία. Όποτε ο άνθρωπος επιχείρησε να προσεγγίσει το άγνωστο, κατέκτησε έναν κόσμο ολόκληρο, έναν πολιτισμό. Τώρα ίσως μπορέσει να αποκτήσει την ελευθερία του. Από τα Τρίκαλα, το Σύνταγμα, την Κόρινθο και τους Μολάους έρχονται κινήματα για μια δικτύωση ατόμων και κοινοτήτων, για μια αυτόνομη οικονομία που την αποφασίζει η συνέλευση όλων, η πλατεία...

Μια δημοκρατία (democracy) της διατροφής, μια συμμετοχική οικονομία στις γειτονιές της νεοπόλης και της περιφέρειας του σήμερα και του αύριο.

Ναι, κ.Παπανδρέου, αυτή είναι σύγχρονη πολιτική και παράγεται από τα κάτω, ενώ εσύ συλλαμβάνεις αντικυβερνητικά πανό στα γήπεδα ή βάζεις το ανεκδιήγητο ΠΑΜΕ να φυλάει τη Βουλή! Η υπόλοιπη αριστερά υποχωρεί γκρινιάζοντας για το κούρεμα και εναποθέτει τις δικές της ελπίδες στις εκλογές, ενώ οι ελπίδες του λαού αιωρούνται πλέον μετέωρες. Μετέωρη και η εθνική μας ιδεολογία με τη δεύτερη μεγάλη εθνική μας εορτή, την 28η Οκτωβρίου να διαλύεται και να μετατρέπεται σε δεκάδες οργισμένες διαδηλώσεις σε όλη την Ελλάδα ενάντια στην κυβέρνηση και την Τρόικα.

Η Τρόικα πάντως θα πετύχει και η Ελλάδα θα ανακάμψει. Εμείς όμως αυτά που ξέραμε θα τα ξεχάσουμε. Ή θα πάρουμε την άλλη κατεύθυνση που αφορά εμάς ή θα συρθούμε στις επιλογές της στασιμότητας.

Ευχαριστούμε την κυβέρνηση για τις φιλότιμες προσπάθειές της και τη χαιρετούμε.

Ευχαριστούμε επίσης για το κούρεμα!

Με τις υγείες μας...

Νίκος Ιωάννου

Πέρα από την εικαστική πλευρά του ζητήματος, που κι αυτή φυσικά –ελέω Morris- μας καλύπτει απόλυτα, το παρόν εξώφυλλο δεν επιλέχθηκε καθόλου τυχαία. Διότι καθόλου τυχαία δεν είναι και η ιστορία που περιγράφεται στις σελίδες του "Daily Star", η ιστορία του Οράτιου Γκρήλυ. Ή αν προτιμάτε του Horace Greeley, ενός φλογερού εκδότη (New York Tribune), απ' τους πλέον επιδραστικούς στην Αμερική των μέσων του 19ου αιώνα. Περιδιαβαίνοντας τις σελίδες του κόμικ, παρατηρούμε τον ήρωάς μας να προσπαθεί να στήσει μια ανεξάρτητη και μαχητική εφημερίδα σε διάφορες πόλεις της Άγριας Δύσης, στηριζόμενος μονάχα στις δικές του δυνάμεις: τις δημοσιογραφικές του αξίες, το πάθος του για το επάγγελμά του και μια τυπογραφική μηχανή. Όπως και τότε, και σήμερα τα εμπόδια για μια ανεξάρτητη, βιώσιμη δημοσιογραφία είναι αρκετά και δυσκατάβλητα, ειδικά όταν δεν έχεις στο πλάι σου έναν τύπο που πυροβολεί πιο γρήγορα κι απ' τον ίσκιο του. Ίσως η απάντηση στο θολό τοπίο του Τύπου και των προβλημάτων του να δίνεται απ' τον πιτσιρικά, που με το I-Pad ανά χείρας αποτελεί ήδη έναν δυνάμει δημοσιογράφο αξιώσεων, δίχως να περιμένει το νεύμα του εκδότη ή τη χορηγία του κόμματος, για να δημοσιεύσει την είδησή του. Διόλου τυχαίο που στις τελευταίες σελίδες του κόμικ, ο μικρός αποκαλύπτει το πραγματικό του όνομα. Albert Londres. Και φυσικά πρόκειται για έναν ακόμη μεγάλο δημοσιογράφο του παρελθόντος, πιονέρο και πρωτοπόρο μάλιστα της ερευνητικής δημοσιογραφίας (ο ίδιος έχει χαρίσει άθελά του το όνομά του σε σημαντικά γαλλικά δημοσιογραφικά βραβεία).

Στο τεύχος αυτό συνεργάστηκαν: Σωκράτης Αβραμόπουλος, Κλαίρη Ζαχαριουδάκη, Θοδωρής Θεοδωρόπουλος, Νίκος Ιωάννου, Ρούλα Καντά, Νίκος Κατσιαούνης, Ανδρέας Κοφινάκης, Δημήτρης Κωνσταντίνου, Ηλίας Λογοθέτης, Στέφανος Μπατσής, Αντώνης Μπρούμας, Σοφία Παπαγιαννάκη, Γιώργος Παπαχριστοδούλου, Φιλήμονας Πατσάκης, Γιάννης Ραουζαίος, Νώντας Σκυφτούλης, Αλέξανδρος Σχισμένος, Σπύρος Τζουανόπουλος, Εύα Οικονόμου-Βαμβακά, Richard Barbrook, Michael Hardt, Antonio Negri, Chris Spannos, Immanuel Wallerstein.

Στο επόμενο τεύχος:

Το **Β' μέρος** της συνέντευξης του **Julian Assange.**
Συνέντευξη Wu Ming (**Luther Blissett**).
Συζήτηση για τον Καστοριάδη και τη σημασία του σήμερα με τον **Αλέξαναδρο Κιουπκιολή** (λέκτορας στη τμήμα Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ) και το **Νίκο Ηλιόπουλο** (δρ. Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Paris X).

ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ
www.babylonia.gr
Τηλέφωνο επικοινωνίας - συνδρομές: 6974 546230
e-mail: babyloniamagazine@yahoo.gr
ISSN: 1792-9970

Αγώνας για Δημοκρατία

Michael Hardt & Antonio Negri

Με τις διαδηλώσεις υπό το σύνθημα Occupy Wall Street συμπαρατάσσονται τόσο πολλοί άνθρωποι, όχι μόνο επειδή αυτές δίνουν φωνή στην ευρέως διαδεδομένη αίσθηση οικονομικής αδικίας, αλλά επίσης, κατά κύριο λόγο, γιατί εκφράζουν πολιτική διαμαρτυρία κι ελπίδα. Καθώς έχουν εξαπλωθεί από το Μανχάταν στις πόλεις και στις κωμοπόλεις όλης της χώρας, έχει γίνει σαφές ότι η αγανάκτηση κατά της απληστίας των επιχειρήσεων και της οικονομικής ανισότητας είναι πραγματική και βαθιά. Αλλά εξίσου σημαντική είναι και η διαμαρτυρία για την έλλειψη – ή την αποτυχία – της πολιτικής εκπροσώπησης. Δεν είναι τόσο το ζήτημα αν ο ένας ή ο άλλος πολιτικός, αυτό ή το άλλο κόμμα είναι αναποτελεσματικό ή διεφθαρμένο (αν και αυτό επίσης ισχύει), αλλά αν το αντιπροσωπευτικό πολικό σύστημα γενικότερα επαρκεί. Αυτό το κίνημα διαμαρτυρίας θα μπορούσε, και ίσως πρέπει, να μετατραπεί σε μια αυθεντική, δημοκρατική διαδικασία συνταγματικής αναθεώρησης.

Το πολιτικό πρόσωπο του κινήματος Occupy Wall Street ξεπροβάλλει αν το τοποθετήσουμε πλάι στις «καταλήψεις» του περασμένου έτους. Από κοινού αποτελούν ένα αναδυόμενο κύκλο αγώνων. Σε πολλές περιπτώσεις, οι επιρροές είναι σαφείς. Το Occupy Wall Street εμπνέεται από τις καταλήψεις των κεντρικών πλατειών της Ισπανίας, που ξεκίνησαν στις 15 Μαΐου και διαδέχτηκαν την κατάληψη της πλατείας Ταχρίρ στο Κάιρο, νωρίτερα την άνοιξη. Σε αυτή την αλληλουχία κινητοποιήσεων, κάποιος μπορεί να προσθέσει μια σειρά από γεγονότα που διαδραματίζονται παράλληλα, όπως τις εκτεταμένες διαμαρτυρίες στο Wisconsin, την κατάληψη της πλατείας Συντάγματος στην Αθήνα, και τις κατασκηνώσεις των Ισραηλινών για οικονομική δικαιοσύνη. Το πλαίσιο των διάφορων διαμαρτυριών είναι πολύ διαφορετικό, φυσικά και δεν αποτελούν απλές επαναλήψεις αυτού που συνέβη κάπου άλλου. Αντίθετα, καθένα από αυτά τα κινήματα κατόρθωσε να μεταφράσει στη δική του ιδιαίτερη περίπτωση ορισμένα κοινά στοιχεία.

Στην πλατεία Ταχρίρ, η πολιτική φύση της κατάληψης και το γεγονός ότι οι διαμαρτυρόμενοι δεν μπορούσαν με κανένα τρόπο να εκπροσωπηθούν από το καθεστώς ήταν σαφές. Το αίτημα για να φύγει ο Μουμπάρακ αποδείχτηκε αρκετά ισχυρό, ώστε να υπερκαλύψει όλα τα άλλα ζητήματα. Στις καταλήψεις της Πουέρτα ντε Σολ στη Μαδρίτη και στην Πιάτσα Καταλούνια στη Βαρκελώνη που ακολούθησαν, η κριτική στην πολιτική εκπροσώπηση ήταν πιο πολύπλοκη. Οι ισπανοί διαδηλωτές έθιξαν ένα ευρύ φάσμα από κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα σχετικά με το χρέος, τη στέγαση και την εκπαίδευση, μεταξύ των άλλων, αλλά η «αγανάκτησή» τους, την οποία ο ισπανικός τύπος αρκετά νωρίς ανέδειξε ως το χαρακτηριστικό τους στοιχείο, κατευθυνόταν ξεκάθαρα ενάντια στο πολιτικό σύστημα που είναι ανίκανο να ανταποκριθεί σε αυτά. Ενάντια στην κατ' επίφαση δημοκρατία που προσφέρει το αντιπροσωπευτικό σύστημα, οι διαδηλωτές έθεσαν ως ένα από τα κεντρικά τους συνθήματα το «Democracia real ya» ή «Αληθινή Δημοκρατία τώρα».

Το Occupy Wall Street πρέπει να ιδωθεί, λοιπόν, ως μια περαιτέρω εξέλιξη ή μεταλλαγή αυτών των πολιτικών αιτημάτων. Ένα σαφές και ξεκάθαρο μήνυμα των διαδηλωτών, φυσικά, είναι ότι οι τραπεζίτες και η οικονομική βιομηχανία δεν μας εκπροσωπεί σε καμία περίπτωση ό,τι είναι καλό για τη Wall Street δεν είναι σίγουρα καλό για τη χώρα (και τον κόσμο). Μια πιο αξιοσημείω-

http://www.zcommunications.org/the-fight-for-real-democracy-by-michael-hardt

τη αποτυχία της εκπροσώπησης, ωστόσο, πρέπει να αποδοθεί στους πολιτικούς και τα πολιτικά κόμματα που είχαν αναλάβει να εκπροσωπούν τα συμφέροντα των πολιτών, αλλά στην πραγματικότητα εκπροσωπούν ξεκάθαρα τα συμφέροντα των τραπεζών και των δανειστών. Αυτή η διαπίστωση οδηγεί σε ένα φαινομενικά απλό, βασικό ερώτημα: Δεν υποτίθεται ότι η δημοκρατία είναι η κυριαρχία των πολιτών πάνω στην πόλιν – το σύνολο δηλαδή της κοινωνικής και οικονομικής ζωής; Αντίθετα, φαίνεται ότι η πολιτική έχει γίνει υπηρέτης των οικονομικών συμφερόντων.

Επιμένοντας στην πολιτική φύση των διαδηλώσεων του Occupy Wall Street, δεν θέλουμε να τις κατατάξουμε στις αντιπαραθέσεις όπως αυτές για τη διακυβέρνηση Ομπάμα ή γενικότερα μεταξύ ρεπουμπλικάνων και δημοκρατικών. Αν, φυσικά, το κίνημα συνεχίσει και μεγαλώνει, μπορεί να αναγκάσει τον Λευκό Οίκο ή το Κογκρέσο να αναλάβει δράση και μπορεί να αποτελέσει σημαντικό σημείο αντιπαράθεσης στον επόμενο κύκλο προεδρικών εκλογών. Αλλά με τη διακυβέρνηση του Ομπάμα και του Τζορτζ Μπους συνυπογράφουν κι οι δύο τη διάσωση των τραπεζών. Η αστοχία της εκπροσώπησης όπως επισημαίνεται από τους διαδηλωτές αφορά και τα δύο κόμματα. Σε αυτό το πλαίσιο, το ισπανικό αίτημα για «αληθινή δημοκρατία τώρα» μοιάζει επείγον και αποτελεί πρόκληση.

Αν όλες αυτές οι διαφορετικές καταλήψεις μαζί – από το Κάιρο και το Τελ Αβίβ στην Αθήνα, το Μάντισον, τη Μαδρίτη και τώρα τη Νέα Υόρκη – εκφράζουν μια έλλειψη ικανοποίησης με τις υπάρχουσες δομές πολιτικής εκπροσώπησης, τι προτείνουν σαν εναλλακτική; Ποια είναι η «αληθινή δημοκρατία» που προτείνουν;

Το πιο χαρακτηριστικό δείγμα βρίσκεται στην ίδια την εσωτερική οργάνωση των ίδιων των κινημάτων – ειδικότερα, στον τρόπο που αυτές οι καταλήψεις πειραματίζονται με νέες δημοκρατικές πρακτικές. Αυτά τα κινήματα έχουν όλα αναπτυχθεί σύμφωνα με αυτό που αποκαλούμε «multitude form» και χαρακτηρίζονται από συχνές συνελεύσεις και συμμετοχικές δομές λήψης αποφάσεων. (Κι αξίζει να αναγνωρίσουμε ότι το Occupy Wall Street και πολλές από αυτές τις διαδηλώσεις έχουν βαθιές ρίζες στα κινήματα διαμαρτυρίας ενάντια στην παγκοσμιοποίηση που εξαπλώθηκαν από το Σιάτλ το

1999 μέχρι τη Γένοβα το 2001.)

Έχουν ειπωθεί πολλά για τον τρόπο που τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Facebook και το Twitter, έχουν χρησιμοποιηθεί από αυτές τις καταλήψεις. Τέτοια εργαλεία δικτύωσης δεν δημιουργούν, φυσικά, αυτά τα κινήματα, αλλά είναι εύχρηστα επειδή ανταποκρίνονται κατά κάποιο τρόπο στην οριζόντια δομή του δικτύου και στα δημοκρατικά εγχειρήματα αυτών των κινημάτων. Με άλλα λόγια, το Twitter, είναι χρήσιμο όχι μόνο για να δημοσιοποιεί ένα γεγονός αλλά και στη σφυγμομέτρηση των διάφορων απόψεων, για μια συγκεκριμένη απόφαση, σε μια μεγάλη συνέλευση σε πραγματικό χρόνο.

Μην περιμένετε από τις καταλήψεις αυτές να αναδείξουν ηγέτες και πολιτικούς αντιπροσώπους. Κανένας Μάρτιν Λούθερ Κινγκ δεν θα αναδειχθεί από τις καταλήψεις της Wall Street κι από αυτές που θα ακολουθήσουν. Είτε είναι καλύτερα ή χειρότερα – και είμαστε φυσικά από αυτούς που βρίσκουν αυτή την εξέλιξη πολλά υποσχόμενη – αυτός ο αναδυόμενος κύκλος κινημάτων θα εκφράζεται μέσα από οριζόντιες συμμετοχικές δομές χωρίς αντιπροσώπους. Τέτοια μικρού μεγέθους εγχειρήματα δημοκρατικής οργάνωσης θα πρέπει, φυσικά, να αναπτυχθούν περαιτέρω πριν καταφέρουν να συστήσουν αποτελεσματικά μοντέλα εναλλακτικής κοινωνικής οργάνωσης, αλλά εκφράζουν ήδη δυναμικά τη φιλοδοξία για «αληθινή δημοκρατία».

Αντιμετωπίζοντας την κρίση και βλέποντας τον τρόπο που το πολιτικό σύστημα τη χειρίζεται, οι νέοι άνθρωποι που συνωστίζονται στις διάφορες καταλήψεις αρχίζουν, με μια αναπάντεχη ωριμότητα, να θέτουν το ερώτημα – πρόκληση: Αν η δημοκρατία – δηλαδή αυτή η δημοκρατία που μας παραχωρήθηκε – συγκλονίζεται από τα χτυπήματα της οικονομικής κρίσης και είναι αδύναμη να διασφαλίσει την επιθυμία και τα συμφέροντα του πλήθους, μήπως τότε είναι τώρα η στιγμή για να τη θεωρήσουμε

ξεπερασμένη;

Αν οι δυνάμεις του πλούτου και της οικονομίας κατέληξαν να κυριαρχούν σε υποθετικά δημοκρατικά Συντάγματα, συμπεριλαμβανομένου του αμερικανικού, δεν είναι δυνατόν αλλά και αναγκαίο σήμερα να προτείνουμε και να φτιάξουμε καινούριους συνταγματικούς θεσμούς που να μπορούν να ανοίξουν λεωφόρους, ώστε να αναλάβουν ξανά το έργο αναζήτησης της συλλογικής ευτυχίας; Με τέτοια επιχειρηματολογία και τέτοια αιτήματα, που είναι ήδη πολύ ζωντανά στις μεσογειακές κι ευρωπαϊκές καταλήψεις, οι διαμαρτυρίες που εξαπλώνονται από τη Wall Street σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες αναδεικνύουν την ανάγκη για μια νέα δημοκρατική διαδικασία συνταγματικής αναθεώρησης.

Ο **Antonio Negri** είναι κοινωνιολόγος και πολιτικός φιλόσοφος. Πρωτεργάτης της ιταλικής αυτονομίας, έγινε ευρέως γνωστός με το έργο του "η Αυτοκρατορία", που συνέγραψε με τον Michael Hardt. Άλλα βιβλία του: "Goodbye Mr.Socialism", "Commonwealth".

Ο **Michael Hardt** είναι Αμερικανός θεωρητικός λογοτεχνίας και πολιτικός φιλόσοφος, γνωστός ίσως απο το βιβλίο «η Αυτοκρατορία», που έγραψε μαζί με τον Antonio Negri και δημοσιεύτηκε το 2000.

Το ΚΚΕ στο Σύνταγμα!

Νίκος Ιωάννου

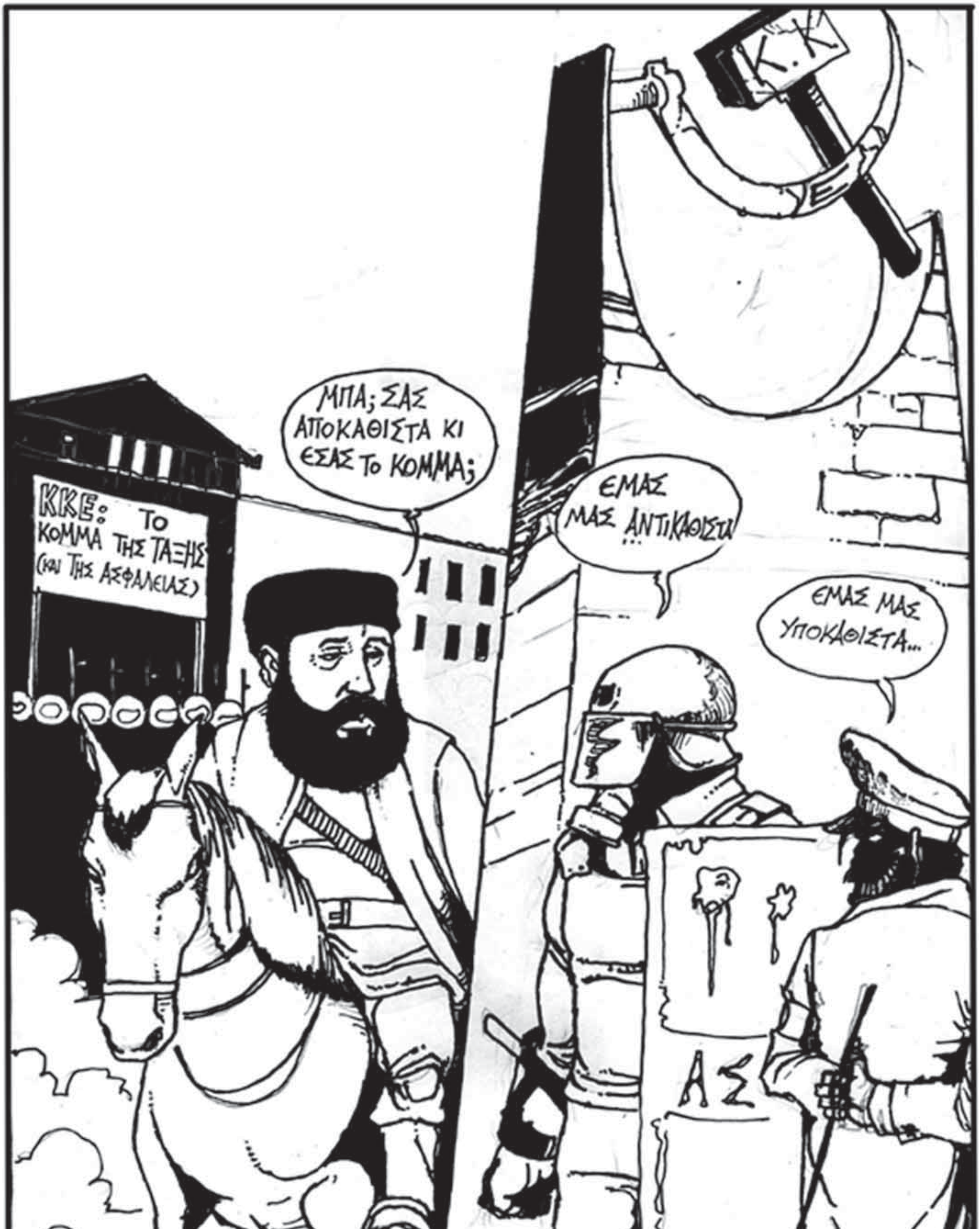
Αναγούλα, τάσεις για εμετό και σφίξιμο στο στομάχι! Είναι λίγο μετά τις συγκρούσεις διαδηλωτών με την περιφρούρηση του ΚΚΕ στο Σύνταγμα και δεν πρόκειται για συμπτώματα από χημικά των ΜΑΤ. Νεαρά αγόρια και κορίτσια περιγράφουν με θλίψη αυτό που νιώθουν και οι μεγαλύτεροι τους ακούμε με κατανόηση. Η εικόνα της περιφρουρημένης Βουλής και η έφοδος των «ΚΝΑΤ» είναι μια ανυπέρβλητη βλακεία που προκαλεί απορία και οργή σε έναν κόσμο που επί μήνες στους δρόμους και την πλατεία Συντάγματος αναδεικνύει το πιο ευγενικό του ένστικτο, το ένστικτο της αλληλεγγύης. Μέσα στο καλοκαίρι που πέρασε προσπάθησε κι άλλες φορές το ΚΚΕ να εισβάλλει στην πλατεία Συντάγματος, για να εκτρέψει ό,τι συνέβαινε εκεί. Δεν τα κατάφερε ποτέ και συνεχίζοντας να συκοφαντεί το κίνημα των πλατειών βρέθηκε στις 20 Οκτώβρη να τρίβει στη μούρη των «αγανακτισμένων» την κόκκινη μπότα του. Η απάντηση που πήρε ήταν σκληρή και η συνέχεια που έδωσε η ηγεσία του ήταν διόγκωση της βλακείας με εμπρηστικές τηλεγραφικές ανακοινώσεις («θα σας κόψουμε το χέρι», κ.λπ.).

Το ΚΚΕ βρήκε ευκαιρία να ασκήσει εξουσία και ο Χρήστος Παπουτσής άδραξε την ευκαιρία να το τοποθετήσει φύλακα της Βουλής. Δεν αντιλαμβάνεται όμως ο κ. Υπουργός ότι όταν χρησιμοποιείς έναν φορέα βλακείας παίρνεις ένα επιπρόσθετο ρίσκο. Η κ. Παπαρήγα πέταξε το γάντι στους αναρχικούς και αντιεξουσιαστές, επειδή βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή των συγκρούσεων με τις δυνάμεις της. Στην ουσία πέταξε το γάντι σε όσους δεν είναι στις τάξεις του κόμματος και παρ' όλα αυτά τολμάνε να διαδηλώνουν. Μοιάζει σαν να έρχεται από το παρελθόν για να εμποδίσει το μέλλον. Η απόλυτη λαϊκή εξουσία του Φύρερ σηκώνει το δάχτυλο στο άτομο του 2011. Τι κάνει το άτομο; Σφυρίζει αδιάφορα ή του γυρίζει καμιά μπούφλα; Άγνωστο και χωρίς ιδιαίτερη σημασία. Το ότι στην Ελλάδα η κομμουνιστική αριστερά έχει έρεισμα δεν σημαίνει τίποτε άλλο από τον μεγαλύτερο πάταγο που θα προκαλέσει η πτώση της, από ό,τι στην υπόλοιπη Ευρώπη. Γιατί όμως το ΚΚΕ, ένα τόσο συγκροτημένο κόμμα, διαγράφει συνεχώς μια τροχιά λαθών (π.χ. 1936, '40, '46, '48, '67, '90, 2011); «Επειδή έχει κλειστή και μονολιθική σκέψη» μου απαντά ένας νεαρός διανοούμενος, «βρίσκεται πάντα ένα βήμα πίσω από την πραγματικότητα.» «Το ΚΚΕ κοιτάει μόνο την πάρτη του» λέει ένας πιο λαϊκός μεσήλικας. Και τα δύο μαζί μου φάνηκαν μια καλή απάντηση.

Από τη στιγμή που το ΚΚΕ μέσω του ΠΑΜΕ κάλεσε σ' αποκλεισμό της Βουλής μόνο από όσους ενταχθούν στις τάξεις του, κήρυξε ταυτόχρονα έναν πόλεμο. Μέρες πριν βομβάρδιζε τα μέλη και τους οπαδούς του με προτροπές για συσπείρωση για την αντιμετώπιση των «πρακτόρων» και των «σκοτεινών μηχανισμών». Παραγωγή πολιτικής χαμηλοτάτου επιπέδου που απευθύνεται φυσικά στα πιο χαμηλά ένστικτα του ανθρώπου. Δεν είναι καθόλου παράξενο που συσπειρώνει κάποιες χιλιάδες στο δρόμο. Ούτε ανησυχητικό είναι αυτό με όλα αυτά που συμβαίνουν. Το ΚΚΕ είναι ένα κοινοβουλευτικό κόμμα με παχυλή κρατική επιχορήγηση, επιχειρήσεις και έσοδα που διαχειρίζεται με μαεστρία και αδιαφάνεια, ελέγχει συνδικαλιστικές, οργανώσεις και σωματεία, εν ολίγοις είναι ένας μηχανισμός από τον οποίο εξαρτώνται κάποιες χιλιάδες άτομα. Ένα μαγαζί γωνία που δύσκολα θα έμπαινε σε αναμετρήσεις που θα κόστιζαν στην εκλογική εικόνα του.

Ακριβώς όμως επειδή βρίσκεται εκτός εποχής σέρνει τον κίνδυνο του απρόβλεπτου. Αυτός είναι ο μόνος λόγος ανησυχίας. Έτσι εκτός πραγματικότητας και εκτός εποχής, το ΚΚΕ αρέσκεται σε προσομοιώσεις εξουσίας μιας και υποψιάζεται ότι το μέλλον έχει απομακρυνθεί πολύ από τις φαντασιώσεις του. Ο κόσμος της αριστεράς, αυτή η αξιόλογη πάστα ανθρώπων, έχει μία μοναδική ευκαιρία να αναστοχαστεί, να σφίξει τα δόντια για δέκα λεπτά. Αρκεί για να υπερβεί το σύνδρομο της ήττας της επανάστασης. Να συμμετάσχει σε ό,τι εν δυνάμει απελευθερωτικό συντελείται γύρω μας καταθέτοντας την πολύτιμη εμπειρία του, όχι την αγωνία του για την εξουσία.
Ο κόσμος είναι δικός μας ολονών!

Όχι δικός μας δικός μας…

K.K.E
KKE: ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ (ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ)
ΜΠΑ; ΣΑΣ ΑΠΟΚΑΘΙΣΤΑ ΚΙ ΕΣΑΣ ΤΟ ΚΟΜΜΑ;
ΕΜΑΣ ΜΑΣ ΑΝΤΙΚΑΘΙΣΤΑ
ΕΜΑΣ ΜΑΣ ΥΠΟΚΑΘΙΣΤΑ...
ΑΣ

ΠΑΣΟΚ:
Η Εθνοδημοκρατική απάτη

Νώντας Σκυφτούλης

Κάθε βαλκανικό κράτος που θέλει να σέβεται τον εαυτό του και ταυτόχρονα να έχει ευρωπαϊκό φαίνεσθαι πρέπει να έχει ένα σοσιαλιστικό κόμμα. Τι κι αν η χώρα δεν πέρασε από το διαφωτισμό τι κι αν δεν έχει ίχνος σοσιαλδημοκρατικής παράδοσης! Στα Βαλκάνια είσαι ό,τι δηλώσεις και το σημαντικό τι παράσταση έχουν οι άλλοι για σένα και όχι εσύ για τον εαυτό σου. Αυτά είναι θεμελιώδη βάθρα για το νεοελληνικό παριστάνειν. Όποιος αυτά γνωρίζει μπορεί να κάνει οτιδήποτε.

Κάποιοι έκαναν το εξής: Πήραν το δισάκι του ζητιάνου, έβαλαν μέσα διάφορες ιδεολογίες που κυκλοφορούσανε δεξιά και αριστερά, προσθέσανε και έναν χαρισματικό ηγέτη, που κάθε ανήμπορος και απλοϊκός άνθρωπος έχει ένα κομμάτι τέτοιο μέσα του, και να το ΠΑΣΟΚ. Το ονομάσανε κίνημα για να συμβολίζει τη ριζοσπαστικότητα για όσους την είχαν ανάγκη, αλλά και για να εγγυάται τη μη δέσμευση των μικροαστικών μαζών ως προς το «κόμμα», και από μια απλή κοινωνικοιστορική κατασκευή έγινε εναλλακτική λύση, νόημα, νοοτροπία, πλειοψηφική για να μην πούμε καθολική. Ενδελέχεια ή Λαϊκισμός, Σοσιαλδημοκρατία ή ΠΑΣΟΚ; ΠΑΣΟΚ απάντησε με αγωνιστικό τρόπο ένας ολόκληρος λαός και έκτοτε συμβαδίζουν στο δρόμο του ελληνικού απονενοημένου καπιταλισμού. Συμβαίνει επίσης και κάτι περίεργο. Ενώ η ίδρυσή του είχε προαναγγελθεί από τα μέσα του '60, το ΠΑΣΟΚ επί τη εμφανίσει τρομοκρατεί και αποπροσανατολίζει τους πάντες με το «σοσιαλισμό του» και ιδιαιτέρως την αριστερά. Το αποκάλεσαν σοσιαλδημοκρατικό, αντιιμπεριαλιστικό, κεντριστικό, ιδιότυπο σοσιαλδημοκρατικό, και άλλα ηχηρά παρόμοια από τη φαρέτρα του λενινισμού, όμως από τους μαοϊκούς μέχρι τον Χαρίλαο επαιτούσαν την εύνοιά του και τη συνεργασία του, αφήνοντας όλο το χρόνο στον Ανδρέα.

Άρθρο Γ.Η. Κριμπά στο περιοδικό «νέοι δρόμοι» το Γενάρη του '67. «Η έννοια της κεντροαριστεράς σαν ιδεολογικό σχήμα είναι νέα στην Ελλάδα, γιατί βασικά νέα είναι και η δυνατότητα υπάρξεώς της. Κατ΄ αρχήν, δεν έχει καμιά σχέση με την κλασσική μορφή της αριστεράς, στην Ελλάδα ή αλλού, πριν ή μετά το χωρισμό των σοσιαλιστικών και των κομμουνιστικών κομμάτων. Δεν έχει επίσης καμιά σχέση με τη μορφή συνασπισμών, που πήραν το όνομα του λαϊκού μετώπου στα χρόνια του μεσοπολέμου. Αν και έχει βαθύτατα ελληνικές ρίζες, τόσο στο δημοκρατικό αίτημα όσο και στο αντιστασιακό παρελθόν, η πολιτική παράταξη που γεννιέται με το όνομα της κεντροαριστεράς σήμερα είναι επίσης δημιούργημα μιας δεκαετίας γρήγορης οικονομικής αναπτύξεως παράλληλα με εντεινόμενο οικονομικό πρόβλημα. Πρόκειται επομένως, για μια παράταξη ιστορικά σύγχρονη, που αναγκαστικά ψάχνει για την ολοκλήρωσή της, την ταύτισή της με το μέλλον του Έθνους, δηλαδή για τους στόχους της. Όποτε, όμως, μια νέα πολιτική παράταξη ξεπερνάει το δυνητικό στάδιο και προτού φτάσει στην ολοκλήρωσή της, σαν κρατική εξουσία, ανακύπτει το ερώτημα: Είναι εφικτή; Δηλαδή θα γίνει βιώσιμη, σαν κυβέρνηση και σαν ηγετικός φορέας αναπτύξεως του τόπου;»

Και η αριστερά και η δεξιά βοήθησαν όχι μόνο να γίνει εφικτή αλλά περίπατος η ενθρόνιση αυτής της παράταξης στην κορυφή του καθεστώτος, εκεί απ' όπου ξεκίνησε και δικαιωματικά εσαεί θα βρίσκεται. Το ΠΑΣΟΚ είναι το καθεστωτικό κόμμα του ελληνικού έθνους και συμπυκνώνει όλη την ιστορική συγκρότηση του εθνοκράτους, αφού ο προκάτοχός του, το βενιζελικό κόμμα, είχε επιλεχθεί από το στρατό και την κυρίαρχη τάξη για την οριστική οριοθέτηση του έθνους. Όπως έκλεισαν οριστικά τα σύνορα του έθνους, έκλεισαν ταυτόχρονα και τα όρια των καθεστωτικών κομμάτων. Έκτοτε, η κεντροαριστερά, με όποια μορφή και αν εμφανίζεται, ήταν στο περιεχόμενο εθνοδημοκρατική και αναλάμβανε οποιαδήποτε διεκπεραίωση διάσωσης του ελληνικού καπιταλισμού από όποιον κίνδυνο. Από τη μεγάλη ιδέα

μέχρι την ευρωποίηση της χώρας, περνώντας από πολλά και ωραία πέραν της αντιμετώπισης του κομμουνισμού, η παράταξη αυτή έβαλε την καθεστωτική της σφραγίδα σε όλα. Πανομοιότυπα κόμματα βρίσκουμε στη λατινική Αμερική, τα οποία μετατρέπονται ακόμη και σε ένοπλα «επαναστατικά», προκειμένου να διεκδικήσουν το ρόλο τους στην εξουσία. Στην Ελλάδα, δεν χρειάστηκε κάτι τέτοιο γιατί η χούντα έπεσε νωρίς και έτσι χάσαμε την έκδοση των 100 χρόνων μοναξιάς αλά ελληνικά. Είναι τόσο αφιονισμένη με την εξουσία αυτή η παράταξη που θεωρεί ότι αυτή δικαιούται να σώσει ή να καταστρέψει τη χώρα, ενώ τις λίγες φορές που έπεσε από την εξουσία έγινε ή με στρατιωτικά πραξικοπήματα ή από εγκληματικές συμμοριακές πράξεις των στελεχών και ηγετών της.

Ακόμη και όταν έφτασε ο καιρός όπου κανένας δεξιός και κανένας αριστερός δεν ήταν διαθέσιμος να δώσει ούτε αίμα περιόδου για άλλη μία ψεύτικη αιματηρή αντιπαλότητα, η παράταξη αυτή υποδαύλιζε αυτή την αντιπαλότητα για να διασφαλίζει την παραμονή της στην εξουσία. Σαν ηγέτιδα πολιτική δύναμη δεν δίστασε να παίξει με το Σοσιαλισμό. Για να δώσει προφανώς μια νέα ταυτότητα αποκατάστασης στο «λαό» και ταυτόχρονα να τον ομογενοποιήσει, ελέγχοντάς τον στο κοινοβουλευτικό παιχνίδι και στη νομιμοποίηση που αυτό παρέχει στο κόμμα εξουσίας.

Σύντομα, αντικατέστησε το Σοσιαλισμό με τον Καταναλωτισμό, συνεπικουρούμενο και από το μικροαστικό πλήθος που γέμισε ασφυκτικά τις κλαδικές και στη συνέχεια όλες τις κρατικές υπηρεσίες και οργανισμούς, απλώνοντας την εξουσία του σε όλο το κοινωνικό κρατικό δίκτυο.
Το δομημένο κοινωνικό κράτος κατά τα δυτικά σοσιαλδημοκρατικά πρότυπα υποκαταστάθηκε από τη ρουσφετολογία, παροχολογία, δωροδοκία, σημασίες που γίνονται τρόπος ζωής των νεοελλήνων καταναλωτών. Κανένας δεν τόλμησε να το αλλάξει αυτό. Το καθεστωτικό αυτό κόμμα κυβερνούσε και από την αντιπολίτευση. Δια μέσου του καταναλωτισμού, έχοντας σύμμαχο το συνδικαλισμό, ενίσχυσε την εξατομίκευση, τον τεμαχισμό του ατόμου και το σπάσιμο των κοινωνικών δεσμών, δίνοντας το σύνθημα για μια γενικευμένη ληστρχική σχέση του ατόμου με τους δεσμούς και τους θεσμούς. Πλήρης κυριάρχηση του σύγχρονου καπιταλιστικού φαντασιακού: στην κορυφή των αξιών η οικονομία για τους μορφωμένους και τα λεφτά για τους λιγότερο μορφωμένους. Με το σοσιαλισμό παίζουν και πολλοί το έχουν κάνει. Με τον καπιταλισμό και μάλιστα ένα βαλκανικό εθνοδημοκρατικό κόμμα δεν είναι δυνατόν. Τους αιματοβαμμένους κερδοσκόπους ορθολογιστές της δύσης δεν μπορεί με την οικογενειακή παπάρα να τους εξαπατήσει κανείς.
Αυτή η κρίση δεν διαχειρίζεται. Ακόμη και στον επερχόμενο θάνατο του παραδοσιακού, ακόμη και στην επερχόμενη εξαθλίωση των ανθρώπων, αυτό το κόμμα θέλει να είναι ο επίσημος νεκροθάφτης, έστω κι αν αναγκαστούν να θαφτούν μαζί και οι ίδιοι οι ηγέτες του εθνοδημοκρατικού κόμματος.

Ας είναι. Μέσα από τα συντρίμμια ήδη αναδύεται η χαμένη αξιοπρέπεια της κοινωνίας και ήδη απαιτεί λογοδοσία. Η οποία δεν θα γίνει σε κανένα Γουδί και σε καμιά Μακρόνησο αλλά μπροστά σε όλο το σώμα της κοινωνίας, αφού πρώτα θεσμισθούν οι αμεσοδημοκρατικοί όροι της λογοδοσίας.

Ο σύγχρονος ολοκληρωτισμός και η διάλυση της διάκρισης των εξουσιών

Φιλήμονας Πατσάκης

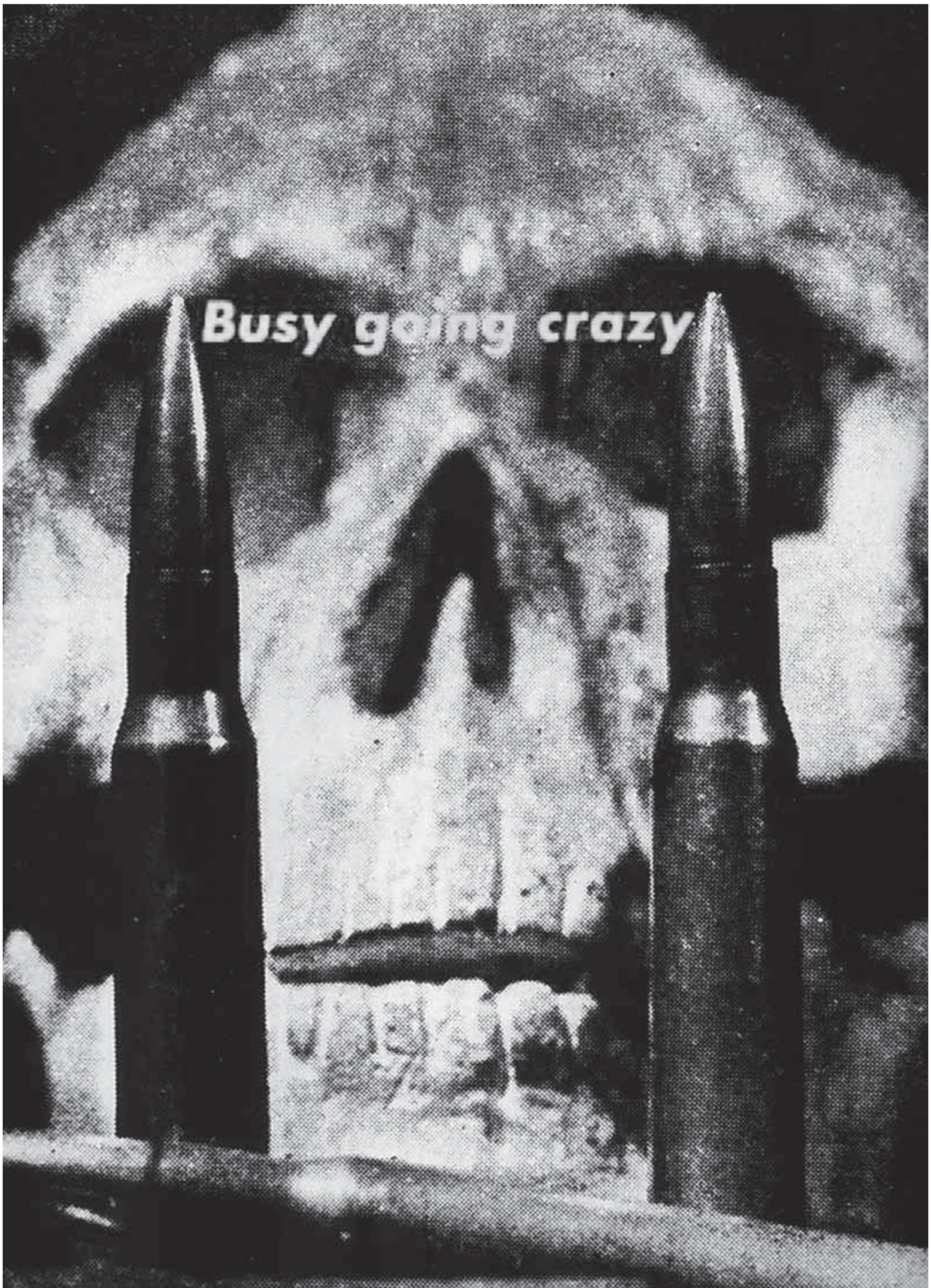
Πώς μπορούμε να χαρακτηρίσουμε τον τρόπο διακυβέρνησης των ημερών μας; Πόσο μακριά από αυτό που ζούμε βρίσκεται η ερμηνεία πως βιώνουμε την ανάδυση ενός νέου τύπου ολοκληρωτισμού; Θα πρέπει να αναλογιστούμε τη διαρκή αναφορά στην έννοια της κατάστασης πολέμου. Η αναφορά του Βενιζέλου σε πόλεμο και του Σημίτη σε έκτακτες καταστάσεις δεν ήταν τυχαίες, αλλά εξέφραζαν την ανάγκη των κυβερνώντων να λειτουργήσουν με όρους ολοκληρωτισμού. Ο υπουργός «προστασίας του πολίτη» έδωσε την πλήρη διάσταση αυτής της λογικής, όταν από το βήμα της βουλής (7/10/2011) ταύτισε την εγκληματικότητα με τις κοινωνικές διαδηλώσεις και συνεπώς ενοποίησε τους όρους της καταστολής. Στη διεθνή πολιτική είχαμε μια πολύ σημαντική μεταβολή, είχαμε την δολοφονία στην Υεμένη από μη επανδρωμένο αμερικανικό αεροσκάφος ενός ισλαμιστή κληρικού (8/10/2011). Πού το περίεργο; Ο ισλαμιστής αυτός ήταν Αμερικανός πολίτης! Ποια άραγε ήταν η νομιμοποιητική βάση αυτής της δολοφονίας, ποιο κρατικό όργανο παίρνει την ευθύνη αυτών των δολοφονιών, με ποια κριτήρια;
Αν θέλουμε να αναλογιστούμε την αλλαγή του εξουσιαστικού παραδείγματος και της συγγένειας του αντιπροσωπευτικού συστήματος διακυβέρνησης που μας κυβερνά με τους ολοκληρωτισμούς πρέπει να σταθούμε σε δύο σημεία, τη διαρκή επέκταση της κατάστασης εκτάκτου ανάγκης και την συνακόλουθη διάλυση της διάκρισης των εξουσιών. Δηλώνοντας ότι δεν υπάρχει τίποτα εκτός νόμου, η εξουσία, επιβεβαιώνει τη ρήση του Schmitt ότι «κυρίαρχος είναι όποιος αποφασίζει για την κατάσταση εξαίρεσης». Η ροή εντολών προς τους υπηκόους πρέπει να είναι απρόσκοπτη. Το σύστημα έχει απολέσει κάθε μηχανισμό θετικής συστοίχισης, από καιρό οι υποσχέσεις του καπιταλισμού δείχνουν έωλες, έχει αυτοβούλως διαλύσει τους μηχανισμούς ενσωμάτωσης-εκπροσώπησης, τα μαζικά κόμματα δεν μπορούν να επιτελέσουν πια ούτε το διάλογο ανάμεσα στην εξουσία και την κοινωνία, και δημιουργεί τους όρους για μια νέα συμπόρευση με βάση την ασφάλεια και το φόβο. Ζούμε τη διεύρυνση της αστυνομικής δικαιοδοσίας σε όλο και μεγαλύτερο φάσμα δραστηριοτήτων. Ανέτειλε η νέα εποχή της ενοχής, όπου ενοχή είναι οτιδήποτε εναντιώνεται στην κυριαρχία. Έχουμε τη μετατροπή της ζωής σε δίκαιο. Ο ορισμός που έδωσε η Arendt στα ολοκληρωτικά καθεστώτα, ότι προσπαθούν να κυριαρχήσουν ολικά στον άνθρωπο, παίρνει σάρκα και οστά από τις δυτικές δημοκρατίες.

Θα πρέπει να κάνουμε μια ιστορική αναδρομή στη διαδικασία συγκρότησης του νεωτερικού πολιτικού σώματος που οδήγησε στον τρόπο άσκησης της διακυβέρνησης όπως τον γνωρίσαμε. Θα πρέπει να αναλογιστούμε κάτι σημαντικό, όταν αναφερόμαστε στη δημιουργία της νεωτερικής πολιτικής: ότι η σημαντικότερη επιδίωξη ήταν να εδραιωθεί ένα μόνιμο, διαρκές και ανθεκτικό πολιτικό σώμα. Το καθήκον αυτής της θεμελίωσης συνδυαζόταν με το καθήκον της θέσπισης νόμων, της επινόησης και της επιβολής στους ανθρώπους μιας νέας αυθεντίας, η οποία έπρεπε να σχεδιαστεί με τέτοιον τρόπο που να μπορεί να υποκαταστήσει το παλιό απόλυτο που απέρρεε από τη θεόσταλτη αυθεντία. Στο φως της ημέρας οι επαναστάσεις του διαφωτισμού είχαν βγάλει το πλήθος των απόκλη-

ρων, των φτωχών, των μη κατόχων, αυτό οδήγησε στην αναδημιουργία της έννοιας του δημόσιου χώρου. Η ιδέα μιας απρόσωπης και κυρίαρχης πολιτικής τάξης, δηλαδή μιας νομικά οριοθετημένης δομής εξουσίας, διαχωρισμένης από τον άρχοντα και τους αρχόμενους, με πλήρη δικαιοδοσία σε μια εδαφική επικράτεια, δεν μπορούσε να κυριαρχήσει όσο τα πολιτικά δικαιώματα εμφορούνταν από τη θρησκευτική αυθεντία.

Αν θέλουμε να εντοπίσουμε κάποια στοιχεία που μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι για τον σημερινό ολοκληρωτισμό ευθύνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό η ίδια η πολιτική συγκρότηση μετά την Γαλλική Επανάσταση και την Αμερικάνικη συνταγματική κατοχύρωση του διαχωρισμού των εξουσιών, θα πρέπει να τονίσουμε τα εξής: Πρώτον, θα πρέπει να σταθούμε στην ίδια τη διατύπωση: «Διακήρυξη των δικαιωμάτων του πολίτη και του ανθρώπου» και στην ισχύ αυτού του «και». Γιατί; Μα διότι είναι ακριβώς ο ορισμός της έννοιας του πολίτη που παρέμεινε πάντα ένα προνόμιο της εξουσίας. Είναι φανερό, ιδίως σήμερα, ότι αυτός ο ορισμός επέτρεψε στο σύστημα να δράσει με όρους αποκλεισμού και εξαίρεσης, να δημιουργεί συνθήκες έκτακτης ανάγκης, όπως σήμερα όπου το σύνολο των δικαιωμάτων αναστέλλεται.

Δεύτερον, πρέπει να δούμε μια εμβληματική φράση κατά τη συγκρότηση του Αμερικάνικου Συντάγματος: «Κάτω από τη συνταγματική διακυβέρνηση είναι σχεδόν αρκετό να προστατεύονται τα άτομα από τις όποιες καταχρήσεις της δημόσιας εξουσίας». Εδώ το κρίσιμο σημείο είναι ο διαχωρισμός της έννοιας της δημόσιας εξουσίας από τον κοινωνικό ιστό. Η ελευθερία και η εξουσία έχουν πλήρως διαχωριστεί, η μοιραία ταύτιση της εξουσίας με τη βία, του πολιτικού με την κυβέρνηση, έχει ξεκινήσει. Με τον ευφυέστατο διαχωρισμό των εξουσιών το άτομο ένιωσε προστατευμένο από την αυθαιρεσία της εξουσίας, αλλά διαχωρίστηκε οριστικά από την ουσιαστική διαχείριση της δημόσιας ελευθερίας. Το μόνο που συγκροτήθηκε σε σώμα ήταν η πολιτική τάξη. Η έννοια της συναίνεσης που καθοδήγησε στην ουσία το διαχωρισμό των εξουσιών έχει χάσει το σύνολο της σημασίας της και έτσι η διάκριση των εξουσιών έχει ήδη πάνω της έντονο το σημάδι του αναχρονισμού. Όταν αυτό το πολιτικό σώμα ξεμακραίνει από τον ιστό της κοινωνίας, η διάκριση δεν έχει πλέον νόημα, είναι ασύμφορη και καταστρατηγείται. Άλλωστε δεν παραχωρήθηκαν ποτέ πραγματικές εξουσίες αλλά απλώς διασφαλίσεις από την κατάχρηση της εξουσίας, δεν διεκδικήθηκε μερίδιο εξουσίας »

αλλά προστασία από την εξουσία. Ακόμα όμως και αυτή η προστασία γίνεται στόχος και καταργείται.

Ο Μοντεσκιέ ήταν η κυρίαρχη φιγούρα στη διαδικασία συνολικής επεξεργασίας της διάκρισης των εξουσιών. Ενδιαφέρθηκε για την ανάπτυξη ενός δικαίου που συστήνει μια τυπικά ρητά διατυπωμένη νομική δομή για τη ρύθμιση της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής. Λέει κάπου: «η εμπειρία διαρκώς επιβεβαιώνει ότι κάθε άνθρωπος στον οποίο εκχωρείται εξουσία έχει την τάση να την καταχράται και να την επεκτείνει όσο μπορεί. Για να αποφευχθεί μια τέτοια κατάχρηση, είναι αναγκαίο, από την ίδια την φύση των πραγμάτων, η ίδια η εξουσία να ελέγχει την εξουσία». Είναι καθοριστικό αυτό το σημείο. Η διάκριση σε εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική εξουσία ήταν καθοριστική για την ελευθερία που μπορούσε να βασιστεί μόνο πάνω στη μελετημένη θεσμική θωράκιση και την ισορροπία των εξουσιών στο εσωτερικό του κράτους. «Δεν μπορεί να υπάρξει ελευθερία οποιασδήποτε μορφής αν το ίδιο σώμα ασκεί και τις τρεις αυτές εξουσίες, αυτή που θεσπίζει τους νόμους, αυτή που εκτελεί τις δημόσιες αποφάσεις και αυτή που εκδικάζει τις υποθέσεις που απορρέουν από τους νόμους». Κάθε εξουσία μπορεί να ελέγχει τις αποφάσεις κάθε άλλης δημιουργώντας πολλαπλές δικλείδες ασφαλείας. Η δημιουργία ενός πολιτικού σώματος που θα παρήγαγε σταθερούς όρους αναπαραγωγής της εξουσιαστικής δομής ήταν ένα εξαιρετικά σύνθετο εγχείρημα, έτσι ο Μοντεσκέ έλεγε ότι η εξουσία μπορεί να αναχαιτιστεί αλλά και να διατηρηθεί ακέραια μόνο από την εξουσία, γι' αυτό και η αρχή της διάκρισης των εξουσιών δεν προσέφερε μόνο εγγύηση εναντίον της μονοπώλησης της εξουσίας από μια μερίδα της κυβέρνησης, αλλά ουσιαστικά προσφέρει ένα είδος μηχανισμού, οικοδομημένου μέσα στην καρδιά του συστήματος όπου παράγεται διαρκώς νέα εξουσία, χωρίς ωστόσο να μπορεί να αναπτυχθεί υπερβολικά και να επεκταθεί εναντίον άλλων μορφών εξουσίας. Έλεγε επίσης ότι αν οι αντίστοιχες νομικές εξουσίες του εκτελεστικού, του νομοθετικού και του δικαστικού τομέα διαχωρίζονταν σε εθνικό αλλά και τοπικό επίπεδο τότε η ελευθερία κατοχυρώνεται ακόμα καλύτερα. Η φράση του όμως ότι ελευθερία είναι «το δικαίωμα να πράττεις ό,τι επιτρέπει ο νόμος» έγινε η κερκόπορτα ανάδυσης του σύγχρονου ολοκληρωτισμού.

Ο Ρουσσώ ήταν ο πρώτος που έθεσε θέμα αυτοκυβέρνησης ως της μοναδικής διεξόδου για την ελευθερία. Ο ρόλος του πολίτη είναι ο ανώτερος που μπορεί να προσδοκά ένα άτομο. Ο πολίτης πρέπει τόσο να δημιουργεί όσο και να δεσμεύεται από την «ανώτερη διεύθυνση της γενικής θέλησης», οι πολίτες οφείλουν να υπακούουν σε ένα σύστημα νόμων στη βάση μιας συμφωνίας που έχει επιτευχθεί δημόσια. Το σύνταγμα ήταν ένα νομικό κείμενο αποτύπωσης της διάρκειας των δομών. Το τέλος της δυνατότητας του έθνους να παράγει ταυτότητες με θετικό πρόσημο έδωσε και τη χαριστική βολή στην οποιαδήποτε ανάγκη αποτύπωσης μιας κοινωνικής συμφωνίας με τους όρους που περιγράψαμε. Η εμμονή της Αμερικάνικης Επανάστασης στη διάκριση μεταξύ republic (τη δημοκρατία με την έννοια ενός κράτους) και democracy (τη δημοκρατία ως κίνηση ή την αρχή της πλειοψηφίας) βασίζεται στο ριζικό διαχωρισμό νόμου και εξουσίας, με σαφώς αναγνωρισμένες διαφορετικές ρίζες, διαφορετικά πλαίσια νομιμοποίησης και διαφορετικές σφαίρες εφαρμογής. Τα σύνορα σε αυτές τις διαφοροποιήσεις έγιναν, πλέον, αδιόρατα. Εφόσον η ανάγκη για συναίνεση έχει εξαλειφθεί, η εξουσία δεν δεσμεύεται από διαχωρισμούς που μειώνουν ή ελέγχουν την εκπορευόμενη ισχύ. Ο νόμος ξαναποκτά την θεϊκή του προέλευση.

Είναι διαφορετική η απλή επιθυμία για ελευθερία από την καταπίεση και άλλο η ελευθερία με την έννοια του πολιτικού τρόπου ζωής, η ελευθερία ως απτή πραγματικότητα. Από τα χρόνια ακόμα των επαναστάσεων, η τυραννία ήταν μια μορφή κυβέρνησης στην οποία ο όποιος κυβερνήτης μονοπωλούσε για τον εαυτό του το δικαίωμα της πράξης, απέκλειε τους πολίτες από το δημόσιο χώρο, περιορίζοντάς τους στην ιδιωτικότητα του προσωπικού τους χώρου. Στη σημερινή εποχή, ακόμα και αυτή η ιδιωτικότητα τίθεται εν αμφιβόλω. Έγινε μια σταδιακή αλλά κρίσιμη αλλαγή, η ελευθερία έχει αλλάξει προσανατολισμό ως πολιτική επιδίωξη, δεν κατοικοεδρεύει στη δημόσια σφαίρα

Η ελευθερία ως πολιτική επιδίωξη είναι κενό γράμμα χωρίς να υπάρχει ένας χώρος όπου η ελευθερία αυτή να μπορεί να ασκηθεί ή και ακόμα καλύτερα να μπορεί να αναδημιουργείται διαρκώς. Η άμεση δημοκρατία δεν έχει στόχο την ενίσχυση των δυνάμεων των πολλών αλλά την ενίσχυση της δύναμης του καθενός. Πρέπει κάθε άνθρωπος να βρίσκει τη δική του σφαίρα δράσης και να μπορεί να βλέπει με τα δικά του μάτια τη δική του συμβολή στα γεγονότα της ημέρας.

Οι υπήκοοι της... "ανυπακοής"

Πλήρως εξοπλισμένη ν' αντιμετωπίσει τις κοινωνικές αντιστάσεις και να υπερασπιστεί την ομαλή λειτουργία του κοινοβουλίου από τυχόν «αγανακτισμένους» διαδηλωτές, φάνηκε η περιφρούρηση του ΠΑΜΕ στην περικύκλωση της βουλής στις 20/10.
Πλήρως όμως αδύναμη, να προστατέψει τους δικούς της διαδηλωτές από τη βία των χημικών του κράτους που της άφησε παρακαταθήκη ένα νεκρό.

Περίτρανα απέδειξε το ΚΚΕ και το ΠΑΜΕ, πόσο μακριά ήταν όλο αυτό το διάστημα του μνημονίου και της Τρόικα, με τις ανακοινώσεις περί «ανυπακοής» και τις πορείες «περιπάτων εκτόνωσης» που διοργάνωνε, από τις μεγαλειώδεις συγκεντρώσεις στο Σύνταγμα, τότε που απίστευτες ποσότητες απαγορευμένων χημικών έπεφταν με μανία ανάμεσα σε χιλιάδες ανθρώπους κάθε ηλικίας αποφασισμένους ν΄ αντισταθούν στην απαξίωση της ζωής τους. Πόσο μακριά παραμένει ακόμα από τις **Κοινωνίες των Πλατειών** που αντιστέκονται για αξιοπρέπεια και αλληλεγγύη… Πόσο μακριά θα είναι πάντα από τις κοινωνίες των ονείρων μας, τις κοινωνίες **των από τα κάτω!**

Όμως αλήθεια θέλει ψυχή να΄ σαι 60 χρονών και με όπλο σου μια χάρτινη μάσκα να ορθώνεις το ανάστημά σου απέναντι στο βαρύ εξοπλισμό των μονάδων καταστολής του κράτους και να παραμένεις ατέλειωτες ώρες σ΄ένα βομβαρδισμένο από χημικά τοπίο, περιφρουρώντας τις αντιστάσεις σου... Και οι "αγανακτισμένοι" των Πλατειών αυτή την ψυχή την έχουν αποδείξει!

Ρ. Κ.

20 Οκτωβρίου γύρω στις 3 το μεσημέρι φτάνω στο Σύνταγμα με ένα φίλο. Έχουν προηγηθεί συγκρούσεις ΚΚΕ - διαδηλωτών και προσπαθούμε να μάθουμε τι έγινε. Είμαστε Σταδίου και Καρ. Σερβίας όταν ο Στέφανος μου φωνάζει «Πάμε, την πέφτουν οι μπάτσοι!». Βλέπω το πλήθος να τρέχει πανικόβλητο, αλλά το έμπειρο μάτι μου δε διακρίνει μπάτσους πουθενά. Τη βοή του πανικού ακολουθεί ο υπόκωφος θόρυβος της ομάδας κρούσης του ΚΚΕ. Θα μου μείνει αξέχαστο. Αφού έσπασε η περίφημε περιφρούρησή τους, εξαπέλυσαν ύπουλη επίθεση στο πλήθος χτυπώντας αδιακρίτως και παίρνοντας έτσι εκδίκηση! Καλά ποιοι νομίζουν ότι είναι αυτοί οι τύποι που παρατάσσονται με υπέρμετρη έπαρση μπροστά από τη Βουλή; Ποια ηγεσία είναι αυτή που σύρει τον κόσμο της σε τόσο ακραία επικίνδυνες συμπεριφορές απέναντι σε πλήθη; Αποκλείει, προπηλακίζει, τρομοκρατεί. Θα το βρει μπροστά του αυτό το ΚΚΕ, αλλά μέχρι τότε σίγουρα κάποιοι κνίτες ψάχνουν τρόπους να αποφύγουν τις σφαλιάρες που τρώνε στα πανεπιστήμια. Επίσης, σίγουρα θα σκέφτονται να ζητήσουν από το κόμμα ένα κονδύλι για εξάρτηση σύγκρουσης. Τώρα γι αυτό που κυκλοφορεί σαν ανέκδοτο ότι ο Λάτσης δωρίζει 200 στολές εξάρτησης στο ΚΚΕ και 18 μηχανάκια Honda (τα κέρδισε στα χαρτιά από τον Σαρακάκη) δεν ξέρω αν θα βγει αληθινό…

«Τα μεγάλα έργα γίνονται επειδή έχουν μεγάλες μίζες»: Πάγκαλος, την εποχή του παραγκωνισμού του από το κυβερνητικό σχήμα (εξαιτίας μάλλον του Γιωργάκη)
«Μαζί τα φάγαμε»: Πάγκαλος, δεξί χέρι του Γιωργάκη σήμερα…

Σίγουρα ο Μουαμάρ Καντάφι δεν θα είναι ο τελευταίος δικτάτορας που λιντσαρίστηκε φρικωδώς. Αποτρόπαια εικόνα αλλά απαραίτητη στο κάδρο της ιστορίας όσο αυτή επηρεάζει τη μνήμη. Ζωή σε μας…

Jim Armao

Η Σοσιαλδημοκρατική Ψευδαίσθηση

Immanuel Wallerstein

Ο **Immanuel Maurice Wallerstein** (1930, Ν. Υόρκη) είναι αμερικανός κοινωνιολόγος και αναλυτής κοσμοσυστημάτων διεθνούς κύρους. Είναι μέλος του τμήματος κοινωνιολογίας του Γέιλ και της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού Social Evolution & History. Το 2003 βραβεύτηκε από την Αμερικανική Κοινωνιολογική Ένωση ως διακεκριμένος ακαδημαϊκός. Συμμετείχε ενεργά στις συναντήσεις του World Social Forum, υποστηρίζοντας ότι «βρισκόμαστε στο στάδιο της μετάβασης από την υπάρχουσα καπιταλιστική παγκόσμια οικονομία σε ένα νέο σύστημα, και το σπουδαίο πολιτικό διακύβευμα της εποχής μας είναι ποιο νέο είδος συστημικής τάξης θα αντικαταστήσει το υπάρχον». Το άρθρο βρίσκεται στη διεύθυνση: http://www.zcommunications.org/the-social-democratic-illusion-by-immanuel-wallerstein

Η σοσιαλδημοκρατία βρέθηκε στο απόγειό της την περίοδο από το 1945 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '60. Σ' αυτήν τη χρονική περίοδο, αντιπροσώπευσε μια ιδεολογία και ένα κίνημα που είχε να κάνει με τη χρήση των πόρων του κράτους, εξασφαλίζοντας την αναδιανομή τους στην πλειοψηφία του πληθυσμού με συγκεκριμένους τρόπους: διεύρυνση των παροχών εκπαίδευσης και υγείας, εξασφάλιση των επιπέδων εισοδήματος εφ' όρου ζωής με την εφαρμογή προγραμμάτων που καλύπτουν τις ανάγκες ατόμων μη «μισθοδοτούμενων», όπως τα παιδιά και οι νέοι, προγράμματα για μείωση της ανεργίας. Η σοσιαλδημοκρατία υποσχέθηκε ένα ακόμα καλύτερο μέλλον για τις μελλοντικές γενιές, ένα μόνιμα αυξανόμενο επίπεδο του εθνικού και οικογενειακού εισοδήματος. Έτσι είχαμε το λεγόμενο κράτος πρόνοιας. Η ιδεολογία της σοσιαλδημοκρατίας αντανακλούσε την άποψη ότι ο καπιταλισμός θα μπορούσε να «μεταρρυθμιστεί» και να αποκτήσει ένα πιο ανθρώπινο πρόσωπο.

Οι σοσιαλδημοκράτες ήταν πιο ισχυροί στη Δυτική Ευρώπη, τη Μεγάλη Βρετανία, την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία, τον Καναδά και τις Ηνωμένες Πολιτείες (όπου καλούνταν New Deal Δημοκράτες) – εν συντομία, στις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες του παγκόσμιου συστήματος, εκείνες που αποτελούσαν τον λεγόμενο πανευρωπαϊκό κόσμο. Ήταν τόσο επιτυχημένοι, που ακόμα και οι δεξιοί αντίπαλοί τους ενέκριναν την έννοια του κράτους πρόνοιας, προσπαθώντας απλώς να μειώσουν το κόστος και το εύρος του. Στον υπόλοιπο κόσμο, τα κράτη προσπάθησαν να ακολουθήσουν αυτήν τη νέα μόδα με προγράμματα εθνικής «ανάπτυξης».

Η σοσιαλδημοκρατία ήταν ένα πολύ πετυχημένο πρόγραμμα στην διάρκεια αυτής της περιόδου. Υποστηρίχθηκε από δύο δεδομένα της εποχής: την απίστευτη διόγκωση της παγκόσμιας οικονομίας, που δημιούργησε τους πόρους ώστε να είναι δυνατή η αναδιανομή, και την ηγεμονία των Ηνωμένων Πολιτειών στο παγκόσμιο σύστημα, που εξασφάλιζε τη σταθερότητά του και ειδικά την απουσία διευρυμένης βίας μέσα σ' αυτήν τη ζώνη ευημερίας.

Αυτή η ρόδινη εικόνα δεν κράτησε για πολύ. Τα δύο δεδομένα έπαψαν να υφίστανται. Η παγκόσμια οικονομία σταμάτησε να αναπτύσσεται και εισήλθε σε στασιμότητα, στην οποία ακόμα ζούμε, και οι Ηνωμένες Πολιτείες άρχισαν να εξασθενούν ως ηγεμονική δύναμη. Και τα δύο νέα δεδομένα επιταχύνθηκαν σημαντικά στον 21 αιώνα.

Η νέα εποχή που ξεκίνησε τη δεκαετία του ’70 είδε το τέλος της παγκόσμιας κεντρώας συναίνεσης πάνω στις αρχές του κράτους πρόνοιας και της κρατικοδίαιτης «ανάπτυξης». Αντικαταστάθηκε από μια νέα, πιο δεξιόστροφη ιδεολογία, που ονομάστηκε νεοφιλελευθερισμός, και κήρυσσε τις αξίες της εξάρτησης από τις αγορές και όχι από τις κυβερνήσεις. Το πρόγραμμα αυτό βασίστηκε στην υποτιθέμενη νέα πραγματικότητα της «παγκοσμιοποίησης» στην οποία «δεν υπήρχε εναλλακτικός δρόμος».

Η εφαρμογή νεοφιλελεύθερων προγραμμάτων έμοιαζε να διατηρεί αυξανόμενα επίπεδα ανάπτυξης στις αγορές, αλλά την ίδια στιγμή οδήγησε σε αύξηση των παγκόσμιων επιπέδων χρέους, ανεργίας και μείωση των αληθινών αποδοχών για την πλειοψηφία του παγκόσμιου πληθυσμού. Παρόλα αυτά, τα κόμματα που αποτέλεσαν τους στυλοβάτες των αριστερών σοσιαλδημοκρατικών προγραμμάτων μετακινήθηκαν σταθερά προς τα δεξιά, είτε αποφεύγοντας είτε υποβαθμίζοντας το ρόλο του κράτους πρόνοιας, αποδεχόμενα ότι ο ρόλος των ρεφορμιστικών κυβερνήσεων πρέπει να περιοριστεί σημαντικά. Καθόσον τα αρνητικά αποτελέσματα στην πλειοψηφία των πληθυσμών έγιναν αισθητά ακόμα και μέσα στον αναπτυγμένο πανευρωπαϊκό κόσμο, στον υπόλοιπο κόσμο ήταν ακόμα πιο οξεία. Τι θα έπρεπε να κάνουν οι κυβερνήσεις; Άρχισαν να εκμεταλλεύονται την εξασθένιση των Ηνωμένων Πολιτειών (και κατ’ επέκταση του πανευρωπαϊκού κόσμου) εστιάζοντας στη δική τους εθνική «ανάπτυξη». Χρησιμοποίησαν τους κρατικούς μηχανισμούς τους και το συνολικά χαμηλότερο κόστος παραγωγής, ώστε να γίνουν «αναδυόμενες» οικονομίες. Όσο πιο «αριστερή» ήταν η ρητορεία τους ακόμη και οι πολιτικές δεσμεύσεις τους, τόσο περισσότερο ήταν αποφασισμένοι για «ανάπτυξη».

Θα πετύχει αυτό το πρόγραμμα για τις αναδυόμενες οικονομίες,

όπως πέτυχε για τον Πανευρωπαϊκό κόσμο την περίοδο μετά το 1945; Είναι περισσότερο από εμφανές ότι δεν μπορεί να πετύχει, παρά τους θαυμαστούς ρυθμούς «ανάπτυξης» μερικών από αυτές τις χώρες –όπως οι επονομαζόμενες BRICs (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα)– τα τελευταία πέντε με δέκα χρόνια. Γιατί υπάρχουν μερικές σημαντικές διαφορές μεταξύ της σημερινής κατάστασης του παγκόσμιου συστήματος και εκείνου την περίοδο μετά το 1945.

Πρώτον, τα επίπεδα κόστους παραγωγής, παρά τις προσπάθειες των νεοφιλελεύθερων να τα μειώσουν, είναι στην πραγματικότητα υψηλότερα απ’ ό,τι την περίοδο μετά το 1945, και απειλούν τις πραγματικές δυνατότητες συγκέντρωσης κεφαλαίου. Αυτό κάνει τον καπιταλισμό ένα σύστημα λιγότερο ελκυστικό για τους καπιταλιστές, και οι πιο διορατικοί απ’ αυτούς ψάχνουν για εναλλακτικούς τρόπους να εξασφαλίσουν τα προνόμιά τους.
Δεύτερον, η ικανότητα των αναδυόμενων οικονομιών να αυξάνουν σε μικρό χρονικό διάστημα τον πλούτο τους προκαλεί πιέσεις στη διαθεσιμότητα των πόρων που χρειάζονται για τις ανάγκες τους. Έτσι, εμφανίζεται ένας αυξανόμενος ανταγωνισμός για απόκτηση γης, νερού, τροφής και ενεργειακών πόρων, που οδηγεί όχι μόνο σε μανιώδεις αγώνες αλλά και σε μείωση της παγκόσμιας ικανότητας των καπιταλιστών να συγκεντρώνουν κεφάλαιο.

Τρίτον, η τεράστια διόγκωση της καπιταλιστικής παραγωγής προκάλεσε μια σοβαρή πίεση στην παγκόσμια οικολογία, τέτοιου βαθμού που ο πλανήτης οδηγήθηκε σε περιβαλλοντική κρίση, οι επιπτώσεις της οποίας απειλούν την ποιότητα της ζωής σε όλο τον κόσμο. Πυροδότησε, επίσης, ένα κίνημα θεμελιώδους αναθεώρησης των αρχών της «επέκτασης» και «ανάπτυξης» ως οικονομικούς αντικειμενικούς σκοπούς. Αυτή η αυξανόμενη απαίτηση για μια διαφορετική «πολιτισμική» προοπτική είναι αυτό που στη Λατινική Αμερική αποκαλείται κίνημα για «buen vivir» (ένα βιώσιμο κόσμο).

Τέταρτον, οι απαιτήσεις των κατώτερων ομάδων ανθρώπων για αληθινή συμμετοχή στη παγκόσμια διαδικασία λήψης αποφάσεων απευθύνονται, όχι μόνο προς τους «καπιταλιστές» αλλά και προς τις «αριστερές» κυβερνήσεις που προωθούν την εθνική «ανάπτυξη».

Πέμπτον, ο συνδυασμός όλων αυτών των παραγόντων, συν την ορατή εξασθένιση της πρότερης ηγεμονικής ισχύος, δημιούργησε ένα κλίμα σταθερών και ριζικών διακυμάνσεων στην παγκόσμια οικονομία και στη γεωπολιτική κατάσταση, με αποτέλεσμα να παραλύσουν και οι επιχειρηματίες του κόσμου και οι κυβερνήσεις του κόσμου. Ο βαθμός αβεβαιότητας –όχι μόνο μακροπρόθεσμα αλλά και βραχυπρόθεσμα– έχει αυξηθεί αισθητά και μαζί μ’ αυτόν και τα πραγματικά επίπεδα βίας.

Η σοσιαλδημοκρατική λύση έχει γίνει μια ψευδαίσθηση. Το ερώτημα είναι τι θα την αντικαταστήσει για τη συντριπτική πλειοψηφία του παγκόσμιου πληθυσμού.

Κοινωνικές συγκρούσεις
και δομική κρίση της αριστεράς

Θοδωρής Θεοδωρόπουλος

Στις 15 και 28-29 Ιουνίου 2011 και ενώ η πλ. Συντάγματος ήταν πλημμυρισμένη από δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτές που πήραν την κατάσταση στα χέρια τους και συγκρούονταν μαζικά με τα ΜΑΤ, κάνοντας το καθεστώς να νοιώσει για πρώτη φορά μετά τον Δεκέμβρη του 2008 έναν επικίνδυνο μεγάλο κλυδωνισμό της εξουσίας του, σύσσωμη η κοινοβουλευτική αριστερά ζητούσε εκλογές ως διέξοδο αλλαγής τάχα του πολιτικού σκηνικού και η εξωκοινοβουλευτική αριστερά έθετε ζήτημα πολιτικής εξουσίας.

Κοινός τόπος σύσσωμης της αριστεράς είναι ότι απέναντι στο ξετύλιγμα των νέων μαζικών ανατρεπτικών συγκρούσεων της εποχής μας αντιπαραθέτει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο την πηγή και την ποιότητα της εξουσίας (κοινοβουλευτικής ή «εργατολαϊκής»), αδυνατώντας να υπερβεί τα συστημικά όρια και να μπει στο πεδίο των συγκρούσεων και των οδοφραγμάτων, επιβεβαιώνοντας την ιστορική δομική κρίση της σε ό,τι αφορά τους αγώνες και την οργάνωση της κοινωνικοπολιτικής ζωής χωρίς κρατική εξουσία και μάλιστα σήμερα που τίθεται εκ νέου και είναι ανοιχτή η ατζέντα του επαναστατικού κοινωνικού γίγνεσθαι σε Ελλάδα και Ευρώπη.
Με αυτή την έννοια αποτελεί μια αποστεωμένη από τις κοινωνικοπολιτικές σχέσεις «πρωτοπορία» που οργανώνεται ιεραρχικά, κυρίως με βάση την κρατική οργάνωση, αναπαράγει την αντίληψη της δημοκρατίας σαν θεσμοποιημένη έμμεση συμμετοχή για την κυριαρχία και επιβολή των πρακτικών της και επιβραβεύει ή δημιουργεί συγκατάθεση και νομιμοποίηση της κρατικής εξουσίας, ασχέτως αν αντιδρά σε ένα μόνο στοιχείο της, όπως π.χ. στην ακολουθούμενη «αντιλαϊκή πολιτική κυβέρνησης-τρόικας».

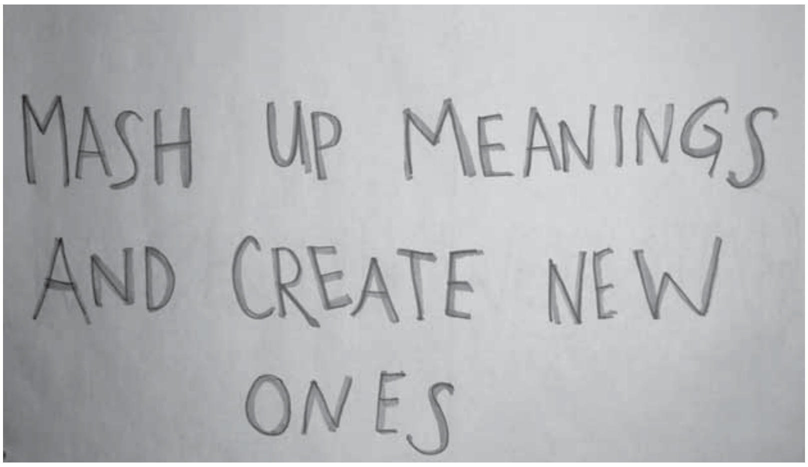
Αυτή η πολιτική αντίληψη και πρακτική της αριστεράς στην εποχή της κρίσης αποτελεί συνέχεια των ιδεολογημάτων της για τον έλεγχο της εξουσίας (π.χ. Επιτροπή Λογιστικού Ελέγχου), την έξοδο από την κρίση με πακέτα κεϋνσιανικών αιτημάτων επιστροφής στην προηγούμενη καπιταλιστική κατάσταση, τη διεκδίκηση αστικοδημοκρατικών ελευθεριών από το κράτος, την ενίσχυση του κράτους στο κοινωνικό πεδίο, τον εκδημοκρατισμό του κράτους και των μηχανισμών του κλπ. Ζητήματα που σήμερα αποτελούν την αντίληψη που έχουν για την κρατική εξουσία στρώματα της αστικής πολιτικής και κοινωνικής τάξης.

Πρόκειται για μια αντιδραστική κατά βάθος αντίληψη που δεν εμπίπτει στους σκοπούς μιας αντικαθεστωτικής κοινωνικής πολιτικής αντίληψης για την κοινωνία, γιατί οδηγεί στην άμβλυνση των ανατρεπτικών αγώνων και κυρίως στην αποδοχή της ύπαρξης των κρατικιστικών πραγματικοτήτων που ενσαρκώνουν ακόμα και εν μέσω της κρίσης την ιδέα της ανάπτυξης και της προόδου (βλ. κερδοφορία, καταστροφή περιβάλλοντος). Πρόκειται για μια αντίληψη και πρακτική της αριστεράς που επιβεβαιώνεται καθημερινά σε επίπεδο αγώνων και δράσης, όχι φυσικά για τη ριζική καταστροφή της υπάρχουσας τάξης πραγμάτων σε πολιτικό, οικονομικό επίπεδο και για την κοινωνική επανάσταση, αλλά για την αναπαραγωγή της ως κλειστός μηχανισμός εντός των ορίων του συστήματος, και με αυτήν την έννοια η ταυτότητά της δεν υπερβαίνει τα όρια της αστικής κοινωνικοποίησης.

Στην ουσία είναι η υπογραμμισμένη, από τον Della Volpe, σχέση της αριστεράς που συνδέεται με μια παραχαραγμένη αντίληψη περί ελευθερίας και κοινωνικής οργάνωσης, που

από το Ρουσσώ μέχρι τον Χέγκελ, διαπερνά το μαρξισμό ως τους κλασσικούς ορισμούς του Ένγκελς, όπου ελευθερία είναι η αναγνώριση και διεκδίκηση της υπαρκτής ανάγκης για εργασία, στέγαση, τροφή, διασκέδαση και όχι η επιθυμία για τον επαναορισμό αυτών ακριβώς των αναγκών. Αλλά αυτή η «ελευθερία» της ανάγκης οδήγησε στην πολιτική «ιστορική ανάγκη» επιβολής των αναγκών της εσχατολογικής σχολής, στην πολιτική «ιστορική ανάγκη» επιβολής των σταδίων μετάβασης με ανοιχτή γιακωβίνικη τρομοκράτηση των εργαζομένων, στην «ιστορική ανάγκη» κοινωνικού μετασχηματισμού με ολοκληρωτικό κράτος (εργατικό…) μέχρι τον αυτόματο μαρασμό του – που δεν έγινε ποτέ, στην «ιστορική ανάγκη» φυσικής εξόντωσης ομοϊδεατών ή αντίπαλων πολιτικών διαφωνούντων, στα γκούλαγκ, στη βίαιη εμφύτευση πολιτικής συνείδησης μέσω των διωγμών, των καταναγκαστικών έργων και του αφανισμού κάθε αντίληψης και »

δράσης που μετατόπιζε την ελευθερία από τη σφαίρα της ανάγκης στη σφαίρα της επιθυμίας των λαϊκών στρωμάτων και το αντίστροφο.

Ο θεμελιώδης βασικός πυρήνας της αριστεράς συνίσταται στο ότι το υποκείμενο είναι ανίκανο να εκφράσει τις δυνατότητές του, να αυτοοργανωθεί και να πραγματοποιήσει τα περιεχόμενα της ελευθερίας του παρά μόνο με τη μεσολάβηση, την αντιπροσώπευση, τη θεσμική διεκδίκηση αναγκών και επιθυμιών από το κράτος και το κεφάλαιο. Στη βάση αυτή, η δυσπιστία και η απαξίωση από την αριστερά του κοινωνικοπολιτικού κινήματος των πλατειών που αναπτύχθηκε έξω από τις θεσμικές πραγματικότητες και μεσολαβήσεις, την επιρροή των κομμάτων και των συγγενικών οργανώσεών τους, δεν ήταν τόσο, και μόνο, δυσπιστία και απαξίωση απέναντι στο πολιτικό περιεχόμενο, όσο μάλλον, μια βαθύτερη επί της αρχής διαφωνία απέναντι στη μεταβολή στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων, δηλαδή απέναντι στις αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες των Λαϊκών Συνελεύσεων. Μια δυσπιστία που την περιθωριοποίησε, όπως και τον Δεκέμβρη του 2008, από την πολιτική αναγέννηση των μορφών υποκειμενικότητας (κινήματα άμεσης δημοκρατίας, νέες αυτοδύναμες μορφές συνεταιριστικής-συνεργατικής οικονομίας μη εμπορευματικού χαρακτήρα κλπ.) που συγκρούονται με την ιεραρχική-συγκεντρωτική οργάνωση και τα προτάγματα των κομμάτων και του κράτους, αμφισβητώντας τα έμπρακτα στους δρόμους και τις Λαϊκές Συνελεύσεις.

Η κρίση της αριστεράς συνοψίζεται στη συνολική θεώρησή της για τη σχέση κοινωνίας-κράτους και του τι είναι δημόσιο. Στις φενακισμένες δηλαδή αντιλήψεις της, ως πολιτική θεωρία και πράξη, να ταυτίζει το δημόσιο-κοινωνικό με το κράτος, τους θεσμούς και το κυρίαρχο δίκαιο.

Αυτή η κρίση της επομένως στην ουσία έχει να κάνει με το δικό της ορισμό της ελευθερίας που όλως τυχαίως ταυτίζεται με αυτήν των αστικών εξουσιαστικών παραδόσεων, ως λύση του προβλήματος της πολιτικής αντίθεσης εξουσίας-ελευθερίας σε πρόβλημα κανόνων του συστημικού παιχνιδιού και του προβλήματος της δημοκρατίας σε ζήτημα διαδικασίας. Επαναλαμβάνοντας έτσι τις μορφές ανελευθερίας που εισήγαγε στην πολιτική συνείδηση η εμπειρία του μαρξισμού, αφού ακόμα γι' αυτήν η δυνατότητα σχεδιοποίησης της ελευθερίας θεωρείται σαν η ανοικοδόμηση μιας υποκειμενικότητας που ξεπέρασε την αλλοτρίωση, υποθέτοντάς την όμως σε μια διαδικασία ανοικοδόμησης της ποιότητας της εξουσίας και του κοινοβουλευτισμού ή της αυταρχικότητας μέσω του εργατικού κράτους.

Το θέμα της ελευθερίας, του αυτοκαθορισμού, της αυτενέργειας, της χειραφέτησης, στο βαθμό που συνυπάρχουν στα κοινωνικά κινήματα και τους αγώνες ή σαν έμπρακτη αμφισβήτηση στην κρατική εξουσία και τους θεσμούς της, είναι απόδειξη της αποτυχίας όλων των ιδεολογημάτων της αριστεράς και ειδικότερα αυτών που αναφέρονται στην αλλοτρίωση. Τη στιγμή μάλιστα που δεκάδες χιλιάδες άνεργοι, προλεταριοποιημένοι εργαζόμενοι και νεολαίοι, που πετιούνται ως απόβλητα από τους χώρους εργασίας, παίρνουν τη ζωή στα χέρια τους και μπαίνουν στη σκηνή, ως προϊόντα του καταρρέοντος πολιτικού συστήματος και διαμορφώνουν με τη δράση τους το νέο κοινωνικοπολιτικό πεδίο των αγώνων, παίζοντας καθοριστικό ρόλο στην ένταση και στη διάρκεια των κοινωνικών συγκρούσεων της εποχής μας.

Η βαθιά διαφορά ανάμεσα στην αριστερή αντίληψη για τη σχεδιοποιημένη «ελευθερία» και στην ύπαρξη θεωριών και πρακτικών ελευθερίας για την κοινωνική αντιεξουσία, που μετουσιώνουν από σήμερα απελευθερωτικά-χειραφετημένα προτάγματα στη ζωή και τους αγώνες, βρίσκεται κυρίως στην ικανότητα των κοινωνικών δρώντων και της ίδιας της κοινωνίας να αυτοκαθοριστούν και να αυτοκυβερνηθούν, με τους δικούς τους αμεσοδημοκρατικούς κοινωνικούς δημόσιους αντιθεσμούς, οργανώνοντας την κοινωνική ζωή έξω από τη σφαίρα επιρροής κράτους και κεφαλαίου.

Ωστόσο, σήμερα καμιά ανατρεπτική κοινωνική πολιτική δεν είναι δυνατή, αν δεν μπορέσει να ενσαρκώσει εκείνες τις μορφές υποκειμενικότητας που είναι το αποτέλεσμα των νέων μορφών κοινωνικής σύγκρουσης από τα Δεκεμβριανά του 2008, τα επικίνδυνα συλλαλητήρια της 5ης Μάη και της 17ης Δεκέμβρη του 2010, του κινήματος των πλατειών, των μαζικών καταλήψεων δημόσιων οργανισμών και της εξεγερτικής διάθεσης του κόσμου της εργασίας και της νεολαίας να συγκρουστούν και να επαναορίσουν τη ζωή τους.

ΚΚΕ vs ???

Η κριτική για τα γεγονότα με το ΚΚΕ στις περισσότερες ανακοινώσεις ήταν ανώριμη και ιδεολογική. Έπεσαν στην παγίδα της ηγεμονίας του ΚΚΕ και του ένδοξου παρελθόντος. Άλλες μιλάγανε για προδοσίες νοιώθοντας προδομένοι!!! Άλλοι το θεωρούσαν ρεφορμιστικό και άλλα παρόμοια από τη φαρέτρα και τη γλώσσα του ΚΚΕ. Μάλιστα υπέγραφαν και ως «αναρχικοί». Ο καθένας ας βγάλει τα συμπεράσματά του. Όμως ένα πράγμα δεν πρέπει να γίνει, η πόλωση με το ΚΚΕ, όχι μόνο γιατί θα γελάει ο Παπαντρέου και οι μπάτσοι αλλά κυρίως γιατί δεν υπάρχει άποψη τι είναι το ΚΚΕ και τι είναι η αναρχία, και δυστυχώς αυτό είναι το σπουδαιότερο. Γι' αυτό, οποιαδήποτε πόλωση θα οδηγήσει στην ήττα, γιατί θα ασχολούμαστε με ένα κόμμα που δεν είναι αυτό που νομίζουμε και γιατί έχουμε το σπουδαίο στόχο της κοινωνικής επανάστασης. Για όποιον τον έχει τέλος πάντων.

Ν.Σ.

ΟΝΕΙΡΑ ΣΥΝΟΡΩΝ…

Περνώντας από το τούνελ που οδηγεί στο νέο λιμάνι της Ηγουμενίτσας θα διακρίνει κανείς πως τα τσιμεντένια τοιχώματά του είναι γεμάτα με δυσανάγνωστες αραβικές λέξεις και γράμματα. Οι συνειρμοί είναι εύκολο να γίνουν. Είναι οι «ιστορίες»των μεταναστών που εκδιώχθηκαν από την πόλη με το δολοφονικό πογκρόμ του Ιουνίου-τα όνειρα τους για τον «παράδεισο»που περίμεναν στη δύση, η νοσταλγία τους για οικογένειες, πόλεις και στιγμές που άφησαν πίσω. Δεν πάνε 10 χρόνια από τότε που οι απελευθερωμένοι από τον κομμουνιστικό ολοκληρωτισμό του Χότζα κατευθύνθηκαν προς τις πόλεις και τα χωριά της Θεσπρωτίας και των Ιωαννίνων αναζητώντας μια ζωή άξια να τη ζεις. Διώξεις, επιθέσεις και αποκλεισμό περιελάμβανε η «φιλοξενία»των ντόπιων-«ευπρόσδεκτοι στα χωράφια μας ανεπιθύμητοι στα σαλόνια μας» όπως σχολίαζε κάποια χρόνια πριν μια φίλη στο περιοδικό Contact παρουσιάζοντας τις προσωπικές της εμπειρίες από τη στάση των συχωριανών της απέναντι στους νεοφερμένους ,τότε, Αλβανούς μετανάστες. Η ιστορία για άλλη μια φορά επαναλήφθηκε-όχι σαν φάρσα αλλά αυτούσια. Τίποτα δε θυμίζει πλέον την παρουσία, μέχρι και τον περασμένο Ιούνιο, 300 και πλέον μεταναστών στην πόλη της Ηγουμενίτσας. Ο καταυλισμός τους, κοντά στο χωριό Λαδοχώρι, διαλυμένος με κάποια σκορπισμένα ρούχα εδώ και εκεί. Ακόμα και το σύνθημα που έγραφε με μεγάλα μαύρα γράμματα πάνω στο τοίχο των εκδοτηρίων «το αίμα των μεταναστών γεμίζει τις τσέπες των αφεντικών»έχει ξεφτίσει από τη βροχή, «ενημερώνοντας»με τη σειρά του τους επισκέπτες για τη νίκη της βαρβαρότητας απέναντι στον ανθρωπισμό και την αλληλεγγύη στη μικρή αυτή πόλη της Ηπείρου.

Γι.Αλ

Ο εξτρεμισμός του κέντρου

Αφορμή για τον τίτλο η εκπομπή του Σταύρου Θεοδωράκη «Πρωταγωνιστές» για τη δικαιοσύνη. Σε έναν αχταρμά «πληροφορίας», συγκίνησης και μπαρουτοκαπνισμένων Κάλαχαν με γνώμη για την κοινωνία, πληροφορούμαστε μεταξύ άλλων ότι ο νέος νόμος για τις προφυλακίσεις αφήνει έξω ληστές με Καλάσνικοφ, ρίχνει τις τιμές του ακινήτου γιατί αφήνει έξω τους παραβατικούς μετανάστες και ότι ο Δεκέμβρης του '08 ευθύνεται για την έκρηξη της εγκληματικότητας στην Ελλάδα.

Από την εκπομπή εμείς κρατάμε τα εξής δύο:

- Ανοιχτά πια, το κράτος και οι μηχανισμοί του διαμορφώνουν την καταστολή με βάση την οικονομία. Η προφυλάκισή σου εξαρτάται από μια καμπύλη κόστους, αν δηλαδή στη φυλακή κοστίζεις λιγότερο για το κράτος από ότι «έξω».
- Στο τέλος της εκπομπής, ο δημοσιογράφος μάς ρίχνει το παρασύνθημα: «η κοινωνία να ορίσει αλλιώς τη Δικαιοσύνη».

Στους δρόμους, στις γειτονιές, στις σχολές, ακόμα και στα γήπεδα, ήδη η κοινωνία το κάνει. The revolution will (not?) be televised?

Φερμίν Σαλβοτσέα

Μετα-αναρχισμός και Εξεγέρσεις

25-26 Νοέμβρη στο Nosotros

Παρασκευή 25 Νοέμβρη
18:30: Todd May «Ranciere, Κυβερνητισμός, αναρχισμός»
20:30: Saul Newman «Ορίζοντες αναρχίας: Μετααναρχισμός και η σχέση του με το Συμβάν και τις σύγχρονες εξεγέρσεις»
Σάββατο 26 Νοέμβρη
16:00: David Rapp «Αναρχία και Ταοϊσμός»
Βαγγέλης Μπιτσιώρης «Derrida και Βία»
18:00 : Αλέξανδρος Κιουπκιολής «Διλήμματα της πράξης μετά τον αναρχισμό»
Νίκος Κατσιαούνης «Η ανάδυση των νέων προταγμάτων στο λυκόφως της Ιδεολογίας»
20:00: Στέφανος Ροζάνης «Αναρχισμός και Ύστερος Καπιταλισμός»
Benjamin Noyce: «Η οντολογία των Εξεγέρσεων : Αρνητικότητα, Αναρχία και Ζωή»
Συνδιοργάνωση: Περιοδικό Βαβυλωνία, Postanarchist Forum.
Ελεύθερος Κοινωνικός Χώρος:
Nosotros - Θεμιστοκλέους 66, Εξάρχεια

«Μπράβο στο ΠΑΜΕ, έκανε αυτό που δεν κατόρθωσε κανένας άλλος!» Ότι το ΚΚΕ αποτελεί την κομμουνιστική μήτρα αποδείχτηκε ακόμη μια φορά. Σύσσωμες οι οργανώσεις της αριστεράς υπερασπίστηκαν την αντικοινωνική στάση του στις 20/10. Έσπευσε και η ζηλιάρα ΑΝΤΑΡΣΥΑ, πλήρης γκρουπούσκουλων, να του προσφέρει απλόχερα κάλυψη και να περιμένει πώς και πώς τα μούσκουλα του εργατικού λαϊκού κινήματος να πιάσουν διπλοβάρδια και να εξοντώσουν τους ενοχλητικούς αναρχικούς, αντιεξουσιαστές, αντικοινοβουλευτικούς.

Στεφ.

Ο καθένας που συμμετείχε ή δεν συμμετείχε στη συγκλονιστική πορεία-συγκέντρωση στις 19/10 κρατά ίσως κάτι διαφορετικό. Άλλοι άνθρωποι, άλλες αφετηρίες, άλλα συμπεράσματα... Εγώ θέλω να σταθώ στο διάχυτο συναίσθημα πως, πλην των μπλοκ του ΚΚΕ, σε όποιο άλλο κι αν βρισκόσουν ήταν το ίδιο και το αυτό. Οι διαχωρισμοί εξαλείφονται, όπως φαίνεται. Μάλλον τους συμπαρασύρει στο διάβα του το πολιτικό σύστημα που καταρρέει. Όποιος είδε, πίστεψε.

Στεφ.

Ποινικό

Το ελληνικό παράδειγμα της κατασκευής εχθρών και της καταπολέμησής τους

Σπύρος Τζοανόπουλος

Το αντιεξουσιαστικό κίνημα, όντας το πιο ευαίσθητο κομμάτι του πολιτικού φάσματος σε ζητήματα ελευθεριών, αλλά και ένα από τα πιο εκτεθειμένα στους σχεδιασμούς της καταστολής, λειτούργησε τα προηγούμενα χρόνια σα σεισμογράφος, καταγράφοντας τις δονήσεις του μετασχηματισμού του Κράτους Πρόνοιας σε Κράτος Ασφάλειας. Έτσι, μάλλον άθελά του, περιέγραψε τις εξελίξεις που σήμερα μετασχηματίζουν το Δίκαιο της Δύσης. Παράλληλα, όλο αυτόν τον καιρό, μια αντίστοιχη συζήτηση είχε ανοίξει ανάμεσα στους θεωρητικούς του Ποινικού Δικαίου, για την εμφάνιση ενός νέου δόγματος νομοθέτησης που υποσκάπτει και, σε πολλές περιπτώσεις, τείνει να αντικαταστήσει το κλασικό Ποινικό Δίκαιο, και μαζί τις εγγεγραμμένες με αίμα κατακτήσεις των κινημάτων σε αυτό. Το νέο αυτό δόγμα τιτλοφορείται Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού (γερμ. Feindstrafrecht). Νονός του δόγματος είναι ο καθηγητής Ποινικού Δικαίου στη Νομική Σχολή της Βόννης Guenther Jakobs.
Η νέα αυτή αντίληψη δικαίου υπερκεράζει τις θεμέλιες αρχές συγκρότησης του Δικαίου των δυτικών κοινωνιών και φιλοδοξεί να δώσει ισχύ νόμου στα καθεστώτα της Ασφάλειας και της Εξαίρεσης.

Δίκαιο του Εχθρού

Έννοια

Στη σύλληψή του το Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού φαντάζει απλό στα λόγια του εμπνευστή του:

«Για να μπορούμε να μιλάμε για πρόσωπα που αναγνωρίζονται ως τέτοια από το Δίκαιο, με άλλα λόγια: για πολίτες, θα πρέπει τα πρόσωπα αυτά να παρέχουν και τη γνωστική ασφάλεια ότι θα εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους. Όταν αυτό δεν συμβαίνει, π.χ. όταν έχουμε μπροστά μας έναν "σατανά" που βάλλει συνεχώς κατά της έννομης τάξης διαψεύδοντας ριζικά τις προσδοκίες μας, τότε δεν βρισκόμαστε αντιμέτωποι με ένα πρόσωπο, αλλά με ένα άτομο, ακριβέστερα: με έναν που, όπως κι ένα άγριο ζώο, αποτελεί εστία κινδύνου από την οποία πρέπει να διασφαλισθούν οι άλλοι.» Ως αντίθετος πόλος λοιπόν εμφανίζεται το άτομο-εχθρός, δηλαδή όποιος διαψεύδει διαρκώς την προσδοκία ότι θα συμπεριφερθεί ως πρόσωπο.

Αν τα παραπάνω φαίνονται απλοϊκές περιηγήσεις ενός ποινικολόγου στις σκέψεις του Χομπς, η φράση που εκστόμισε ο ποινικολόγος αυτός σε ένα συνέδριο νομικών το 1985, 16 χρόνια πριν τους Δίδυμους Πύργους, προλόγισε το περιβάλλον Δικαίου που διαμορφώνεται στην Ευρώπη σήμερα:

«Η ύπαρξη του Ποινικού Δικαίου του Εχθρού δεν δείχνει την ισχύ ενός φιλελεύθερου κράτους, αλλά το ότι αυτό δεν υπάρχει καν. Βεβαίως, μπορεί να σκεφθεί κανείς καταστάσεις (ενδεχομένως μάλιστα να είναι ήδη υπαρκτές) όπου οι αναπαλλοτρίωτοι για ένα φιλελεύθερο κράτος κανόνες χάνουν την δύναμη ισχύος τους, όταν περιμένουμε σε κατασταλτικό επίπεδο μέχρι να βγει ο δράστης από την ιδιωτική του σφαίρα. Αλλά ακόμη και τότε, το Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού είναι νομιμοποιήσιμο ως ένα κατ' εξαίρεσιν ισχύον Ποινικό Δίκαιο ευρισκόμενο σε κατάσταση ανάγκης (Notstandsstrafrecht)».

Το ελληνικό παράδειγμα

Ο αντιτρομοκρατικός νόμος του 2001 ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων στο νομικό κόσμο με την πρωτοεμφανιζόμενη τότε ευθεία σύγκρουσή του με πληθώρα συνταγματικών και άλλων νομικών εγγυήσεων. Οι υπέρμετρες ποινές, οι ανώνυμοι μάρτυρες, η επιβράβευση της κατάδοσης και πληθώρα άλλων «πρωτοτυπιών» έδωσαν την πρώτη αντανάκλαση της 11ης Σεπτέμβρη στην ελληνική νομοθεσία. Η τροποποίηση του νόμου το 2004 που ενέτασσε στον ελληνικό νόμο την απόφαση- πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου «για την καταπολέμηση του βίαιου ριζοσπαστισμού»[1]. Η περαιτέρω αυστηροποίηση και διεύρυνση του αξιοποίνου συνοδεύτηκε παρόλα αυτά από ένα άρθρο που προέβλεπε την εξαίρεση των συνδικαλιστικών και εργατικών αγώνων από το νόμο, για να θωρακιστεί στην κριτική για τις παραπάνω ολοκληρωτικές διατάξεις [2]. Η «επικαιροποίηση» του τρομονόμου το 2010 αφαίρεσε το παραπάνω εδάφιο, διευρύνοντας προκλητικά το στόχαστρο του νόμου. Φέτος, προβλέπεται και άλλη αναθεώρηση του νόμου, όπου θα τιμωρείται και η «δημόσια πρόκληση για τη διάπραξη τρομοκρατικής πράξης», και θα ανοίξει την πόρτα διάπλατα για φρονηματικές διώξεις. Πάρα πολλά μπορούν να λεχθούν για τον τρομονόμο, αλλά περαιτέρω ανάλυση θα ξέφευγε από τους σκοπούς του παρόντος άρθρου.

Ο ορισμός της τρομοκρατικής δράσης στον τρομονόμο [3], (όπου γίνεται λόγος για σκοπό του δράστη «να εκφοβίσει σοβαρά έναν πληθυσμό ή να εξαναγκάσει παράνομα δημόσια αρχή ή διεθνή οργανισμό να εκτελέσει οποιαδήποτε πράξη ή να απόσχει από αυτήν, ή, τέλος, να βλάψει σοβαρά ή να καταστρέψει τις θεμελιώδεις συνταγματικές, πολιτικές, οικονομικές δομές μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού») είναι το πιο ξεκάθαρο παράδειγμα του τι θεωρείται εχθρός. Από την άλλη, οι ειδικές ανακριτικές πράξεις επί εγκληματικών οργανώσεων, όπως θεσπίζονται στο αρ. 253Α της Ποινικής Δικονομίας διαμορφώνουν το απώτατο σύνορο της αστυνομικής παρέμβασης που προβλέπεται από το νόμο. Η ανακριτική διείσδυση, οι ελεγχόμενες μεταφορές, η άρση του απορρήτου (της αλληλογραφίας και των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων), η καταγραφή δραστηριότητας ή άλλων γεγονότων εκτός κατοικίας με συσκευές ήχου ή εικόνας ή με άλλα ειδικά τεχνικά μέσα και η συσχέτιση ή ο συνδυασμός δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, είναι οι δυνατότητες που δίνει η δικαστική εξουσία στην αστυνομία για «να παίξει βρόμικα» και να εξουδετερώσει τον εχθρό.

Αν και ρητά ορίζεται στο νόμο ότι οι πράξεις αυτές διενεργούνται με κάποιες εγγυήσεις «διαφάνειας», πρόκειται για πράξεις που, διενεργούμενες στο πλαίσιο μιας «αποδεικτικής καταστάσεως ανάγκης», βρίσκονται σε μια ζώνη σαφώς εκτός των κεκτημένων εγγυήσεων για τον πολίτη που παρείχε ο «ευρωπαϊκός νομικός πολιτισμός». Εύλογα προκύπτει η προσβολή τρίτων αμετόχων στην υπό «καταπολέμηση» εγκληματική δραστηριότητα, αφού όλα τα παραπάνω αφορούν πολλά παραπάνω άτομα από αυτά που τελικά θα διωχθούν (;). Η μυστικότητα που καλύπτει τις ειδικές ανακριτικές πράξεις, και η δυνατότητα διενέργειάς τους όχι μόνο προς εξιχνίαση τελεσθέντων εγκλημάτων, αλλά και προς αποτροπήν προαποφασισθέντων εγκλημάτων, ή και όπως έχει συμβεί τα τελευταία χρόνια και για εκβιασμούς από την αστυνομία ή από επιχειρηματίες καταδεικνύει τη γκρίζα ζώνη που έχει σχηματιστεί για να κρύψει τις πολεμικές ενέργειες του κράτους. Οι τηλεφωνικές υποκλοπές δε, παίζουν σημαντικό ρόλο στη νέα κατάσταση, καθώς έχουν γίνει κεντρικό εργαλείο της Αστυνομίας και των μυστικών υπηρεσιών. Το νομικό πλαίσιο για την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα δίνει την ευχέρεια για ανατολικογερμα- »

νικού εύρους παρακολουθήσεις, με την επίκληση των λόγων «εθνικής ασφάλειας»[4].

Οικονομία: Είμαστε και εδώ σε πόλεμο

Με βάση τη σπουδαιότητα που έχει αποκτήσει εν μέσω παγκόσμιας κρίσης η πανόπτευση της ροής του χρήματος, κατέστη αναγκαία η αναβάθμιση του νομικού οπλοστασίου του κράτους και σε αυτόν τον τομέα. Η ίδρυση της «Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης», μια «ανεξάρτητη» Αρχή με προϊστάμενο Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου, έφερε στο προσκήνιο μια υπηρεσία με μεγάλες εξουσίες ανακριτικών πράξεων (έρευνα, κατάσχεση κ.α.), η οποία έχει καταστεί υπερόπλο στα χέρια του κράτους, εξειδικευμένο για χρήση σε εχθρούς [5]. Το εξαιρετικά διευρυμένο αξιόποινο του νόμου για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, που έχει επικριθεί από σύσσωμη τη θεωρία, ουσιαστικά δίνει τη δυνατότητα στην Αρχή να βάλει στο στόχαστρό της τον οποιοδήποτε [6], κατατάσσοντάς τον αυθαίρετα σε λίστα «υπόπτων για τρομοκρατία». Τις μέρες που γραφόταν το παρόν άρθρο, η Αρχή δέσμευσε το επίδομα ανεργίας (300 ευρώ) από λογαριασμό αποφυλακισμένου της 17 Νοέμβρη! Οι κινήσεις της Αρχής βεβαίως δεν υπόκεινται σε κανέναν έλεγχο, καμία προσφυγή και καμία εγγύηση.

Και αφού ο εχθρός συλληφθεί; Το στρατοδικείο του Κορυδαλλού

Για την τελική εξουδετέρωση του «εχθρού» στο στάδιο της εκδίκασης, το Υπουργείο δικαιοσύνης έχει φροντίσει να εισάγει ειδικό χώρο και τρόπο για όποιον κρίνει «ιδιαίτερα επικίνδυνο». Με πρώτο πείραμα τη δίκη της 17Ν, στο εσωτερικό των φυλακών Κορυδαλλού, σε ένα παράπηγμα γεμάτο κάμερες και κάθε είδους αστυνομικούς, με κάμερες και μικρόφωνα παντού, οι «εχθροί» δικάζονται σε μια κατάσταση ασφυκτικού πανοπτισμού και σωφρονιστικής αισθητικής, που καμία σχέση δεν έχει με ένα χώρο δικαστηρίου, ενώ καταγράφονται τα στοιχεία ταυτότητας όποιου εισέρχεται στο ακροατήριο. Ο παραδειγματικός χαρακτήρας και τα αστυνομικά ήθη που επιβάλλονται στη διαδικασία στρώνουν το χαλί για τις πολυετείς ποινές που επαπειλούνται για όποιους καθίσουν στο εδώλιο του Κορυδαλλού.

Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση (του ολοκληρωτισμού)

Το παζλ της ενσωμάτωσης του Ποινικού Δικαίου του Εχθρού ολοκληρώνεται με την υιοθέτηση του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης (στον ίδιο νόμο με την τροποποίηση του τρομονόμου το 2004). Στην εισαγωγική έκθεση του νόμου διατυπώνεται «η βούληση των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εναρμονίσουν τη νομοθεσία τους και να συντονίσουν τη δράση τους σε όλα τα επίπεδα, προκειμένου να υπάρξει μια ενιαία και ισχυρή ευρωπαϊκή απάντηση στη διεθνή τρομοκρατία»[7]. Ο «τρομοκράτης» λοιπόν –και στον όρο χωράει πια και ο μη βίαιος «ριζοσπάστης»– αντιμετωπίζεται ως εχθρός, που δεν καλύπτεται από τις κλασικές-παραδοσιακές εγγυήσεις που κατοχυρώνονται στο θεσμό της εκδόσεως· δίπλα στον τρομοκράτη, βεβαίως, “καίγονται” και όσοι «εχθρεύονται» με άλλους, οπωσδήποτε λιγότερο καταστροφικούς τρόπους, την κοινωνία. Υπό το πρίσμα αυτό, ακόμη και η έκδοση ημεδαπού αποκτά το νόημά της [8].

Εχθρός, hostis και inimicus

Ο Γερμανός Φιλόσοφος του Δικαίου Carl Schmitt, στο εκδοθέν εν έτει 1932 έργο του «Der Begriff des Politischen», έκανε λόγο για εχθρό (τον οποίο διέκρινε από το φίλο):
«Εχθρός, λοιπόν, δεν είναι ο ανταγωνιστής (Konkurrent) ή ο αντίπαλος (Gegner) γενικώς. Εχθρός, επίσης, δεν είναι ούτε ο ιδιωτικός αντίπαλος, τον οποίο μισεί κανείς τρέφοντας απέναντί του αισθήματα μίσους. Εχθρός είναι μόνο ένα, αν μη τι άλλο ενδεχομένως, δηλαδή σύμφωνα με μια πραγματική δυνατότητα, μαχόμενο σύνολο ανθρώπων, το οποίο αντιπαρατίθεται σε ένα άλλο τέτοιο σύνολο. Εχθρός είναι μόνο ο δημόσιος εχθρός, διότι όλα όσα σχετίζονται με ένα τέτοιο σύνολο ανθρώπων, ιδίως με έναν ολόκληρο λαό, καθίστανται με τον τρόπο αυτόν δημόσια. Εχθρός σημαίνει hostis, όχι inimicus υπό την ευρεία έννοια του όρου· πολέμιος, όχι εχθρός.»

Θέλοντας να αποκρύψει τον πολιτικό χαρακτήρα της θεωρίας του, ο Jakobs αναφέρει:
«Η έννοια του εχθρού κατά τον Schmitt δεν αφορά έναν εγκληματία, αλλά έναν hostis, έναν άλλον· μέσα στους κόλπους του κράτους τίθεται ζήτημα πολιτικής αντιπαράθεσης υπό την έννοια του Schmitt, μόνο όταν έχει ξεσπάσει εμφύλιος πόλεμος. Αντιθέτως, ο εχθρός του Ποινικού Δικαίου του Εχθρού είναι ένας εγκληματίας που εικάζεται ότι ανήκει σε ένα εξαιρετικά επικίνδυνο είδος, ένας inimicus. Δεν είναι άλλος, αλλά κάποιος που οφείλει να συμπεριφέρεται ως όμοιος των υπολοίπων, και γι’ αυτόν άλλωστε τον λόγο θα του επιρριφθεί ενοχή κατά το Ποινικό Δίκαιο, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στην περίπτωση του hostis κατά την έννοια του Schmitt. Εάν, στο πλαίσιο των αναπτύξεών μου, είχα αναφερθεί στον Carl Schmitt, θα επρόκειτο για μια λίγο-πολύ καταφανώς εσφαλμένη παραπομπή».

Κι όμως, το Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού τιμωρεί αυστηρότερα ακριβώς για το φρόνημα του εγκληματία, και η υιοθέτησή του ακριβώς εξυπηρετεί την επισημοποίηση και τον καθαγιασμό του «χαμηλής έντασης» εμφυλίου πολέμου που διεξάγεται στο εσωτερικό των Δυτικών κοινωνιών. Στην Ελλάδα είναι μέχρι σήμερα το αντάρτικο πόλης (και το «κοινό» έγκλημα όταν απάγει επιχειρηματίες «εθνικού ενδιαφέροντος»), στην υπόλοιπη Ευρώπη ο κύκλος των εχθρών έχει ήδη διευρυνθεί στους «βίαιους ριζοσπάστες» και σε «παραβατικούς μετανάστες». Οι εξεγερμένοι του Λονδίνου, οι πολιτικοί κρατούμενοι στην Ελλάδα, οι μετανάστες του Παρισιού, οι αντιφασίστες της Γερμανίας, όλοι όσοι βρίσκονται στην πρώτη γραμμή του κοινωνικού ανταγωνισμού γίνονται θύματα του νομικού ολοκληρωτισμού ακριβώς γιατί το παράνομο των πράξεών τους έχει έκδηλα πολιτικό χαρακτήρα. Ο λόγος που οι κοινωνίες έχουν φανεί μέχρι σήμερα αμήχανες σε αυτήν την

εξέλιξη οφείλεται στην καλλιέργεια της πεποίθησης, ότι η προληπτική τούτη καταστολή αφορά πάντα “τους άλλους” (δηλ. «τους τρομοκράτες ή τους εγκληματίες του οργανωμένου εγκλήματος») και όχι τη μεγάλη πλειοψηφία των πολιτών, την οποία υποτίθεται ότι δεν αγγίζουν οι εξωτερικοί περιορισμοί των ελευθεριών που συνοδεύουν το ποινικό δίκαιο της πρόληψης στα συγκεκριμένα πεδία. Στο κοινωνικό εργαστήριο που βιώνουμε τους τελευταίους μήνες όμως θα φανεί σύντομα το ότι το στόχαστρο διευρύνεται ανάλογα με τις ορέξεις της εξουσίας και τις αντιστάσεις που δέχεται.
Στο άρθρο αυτό αποπειραθήκαμε να σκιαγραφήσουμε τη γκρίζα αυτή ζώνη του Ποινικού Δικαίου του Εχθρού και της εφαρμογής του από το πολιτικό/αστυνομικό/δικαστικό σύμπλεγμα, που δρα πλέον σαν ενιαία εξουσία. Η ζώνη αυτή ολοένα και θα επεκτείνεται, όσο θα διευρύνεται και ο κύκλος των ανθρώπων που η εξουσία θέλει να θέσει σε καθεστώς εξαίρεσης. Απέναντι σε αυτούς τους σχεδιασμούς οφείλουμε να προτάξουμε τη μηδενική ανοχή της αξιοπρέπειας και να πάρουμε στα σοβαρά τις κόκκινες γραμμές που μπορεί ο κοινωνικός ανταγωνισμός να θέσει στα καθεστώτα της Εξαίρεσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

• «Τραγικά διλήμματα στην εποχή του «Πολέμου κατά της Τρομοκρατίας»: από τη Σανίδα του Καρνεάδη στο Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού», του Κωνσταντίνου Ι. Βαθιώτη, Λέκτορα Ποινικού Δικαίου Νομικής ΔΠΘ
• «Τρομονόμος και για δίωξη των φρονημάτων», άρθρο του Χρήστου Ζέρβα, Ελευθεροτυπία, 24/12/2010
• «Ραγδαία αύξηση των υποκλοπών», άρθρο του Β. Γ. Λαμπρόπουλου, www.tovima.gr, 31/7/2011

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:
1. Προέβλεπε τη δυνατότητα τρομοκρατικής δράσης ακόμα και από ένα άτομο (ακόμα και πλημμεληματική), το διπλασιασμό των ελάχιστων ορίων ποινής, δυνατότητα συμμετοχής σε τρομοκρατική οργάνωση χωρίς πράξη (μόνο π.χ. με την παροχή πληροφοριών) και πολλές άλλες επιμέρους αλλαγές.
2. «Δεν συνιστά τρομοκρατική πράξη κατά την έννοια των προηγούμενων παραγράφων του άρθρου αυτού η τέλεση ενός ή περισσότερων από τα εγκλήματα των προηγουμένων παραγράφων αν εκδηλώνεται ως προσπάθεια εγκαθίδρυσης δημοκρατικού πολιτεύματος ή διαφύλαξης ή αποκατάστασης αυτού ή αποσκοπεί στην άσκηση θεμελιώδους ατομικής, πολιτικής ή συνδικαλιστικής ελευθερίας ή άλλου δικαιώματος προβλεπόμενου στο Σύνταγμα ή στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών».
3. Άρθρο 187Α παρ. 1 του Ποινικού Κώδικα.
4. «Για παράδειγμα, οι έρευνες για τη δράση ένοπλων οργανώσεων αντάρτικου πόλης για την απαγωγή του εφοπλιστή κ. Περικλή Παναγόπουλου και για τη δράση νονών της νύχτας έγιναν από την ΕΥΠ για λόγους «εθνικής ασφάλειας», με βάση τον Νόμο 2225 του 1994 και ορισμένες νεότερες τροποποιήσεις του. Ωσάν δηλαδή ένας μπράβος της νύχτας να είναι... κατάσκοπος. Με βάση το νόμο αυτόν, η άδεια για να γίνει η παρακολούθηση δίνεται σχεδόν αυτομάτως με την έκδοση της διάταξης του εισαγγελέα Εφετών, χωρίς να κρίνεται απαραίτητο να δικαιολογείται αναλυτικά ο λόγος της υποκλοπής. Μάλιστα, για να επιτευχθεί αυτό βρίσκεται μια... «απλή δικαιολογία»: σε όλες σχεδόν τις συμμορίες συμμετέχουν αλλοδαποί. Έτσι οι αστυνομικοί επικαλούνται ότι οι αλλοδαποί αυτοί αποτελούν κίνδυνο για την εθνική μας ασφάλεια και επιταχύνονται οι διαδικασίες», «Ραγδαία αύξηση των υποκλοπών», άρθρο του Β. Γ. Λαμπρόπουλου, www.tovima.gr, 31/7/2011
5. Ο αγγλοσαξονικός της τίτλος δίνει καλύτερο στίγμα της δουλειάς που καλείται να κάνει η «ανεξάρτητη» αυτή Αρχή: «Financial Intelligence unit»!
6. Χαρακτηριστικά, η Β΄ Μονάδα της Αρχής φέρει τίτλο «Μονάδα Οικονομικών Κυρώσεων κατά Υπόπτων Τρομοκρατίας» και είναι αρμόδια «για τον προσδιορισμό των φυσικών και νομικών προσώπων ή οντοτήτων που σχετίζονται με την τρομοκρατία και τη δέσμευση των περιουσιακών τους στοιχείων».
7. Οι φόβοι που διατυπώθηκαν από πολλούς επιβεβαιώθηκαν με την πρόσφατη έκδοση της Τουρκάλας συνδικαλίστριας Gulaferit Unsal στη Γερμανία, η οποία συνελήφθη με πλαστό διαβατήριο στην Ελλάδα και εκκρεμούσε ένταλμα των Γερμανικών Αρχών για την πολιτική της δράση και συμμετοχή σε πολιτική ομάδα που στην Ελλάδα είναι νόμιμη.
8. Αποκαλυπτική για τη σύνδεση του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Συλλήψεως με το Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού είναι η φράση του καθηγητή Scheffler: «Τους πολίτες μας δεν τους εκδίδουμε, ασφαλώς όμως εκδίδουμε τους “εχθρούς” μας!»

Θα μπορούσε να διαφωνήσει κανείς στο ότι ένα μέσο ενημέρωσης θα ήταν μέσα στην πραγματικότητα, μόνο αν είχε αμφίδρομη σχέση μ' αυτή; Μέχρι τώρα πάντως όλα ανεξαιρέτως τα ΜΜΕ και αντί-ΜΜΕ αναπαράγουν τη δική τους πραγματικότητα. Τη δική του εκδοχή το καθένα.
Ως ένα βαθμό αυτό είναι εγγενές χαρακτηριστικό οποιασδήποτε δημοσιογραφίας. Όμως ο μελλοντικός κόσμος της γνώσης και της πληροφορίας εμφανίζεται ως παράσταση στο παρόν με ιδιαίτερα σκληρή και μηδενιστική μορφή. Αυτό ίσως μας φοβίζει όλους. Είναι όμως βέβαιο πως δεν μπορούμε να αποφύγουμε αυτόν τον άγνωστο κόσμο!

N. I.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
Κ. Ζαχαριουδάκη
Σ. Τζοανόπουλος

Η κρίση του έντυπου λόγου και η δυνατότητα εξόδου

Η "Βαβυλωνία" στις 12 Ιουλίου, διοργάνωσε ανοιχτή συζήτηση στην ταράτσα του Nosotros στα Εξάρχεια, με θέμα την κρίση του τύπου και τη δυνατότητα επιβίωσης του έντυπου λόγου. Στη συζήτηση συμμετείχαν και παρακολούθησαν εκατό περίπου άτομα. Εισηγητές ήταν ο Γιώργος Σταματόπουλος (Ελευθεροτυπία), ο Νίκος Ξυδάκης (Καθημερινή) και ο Στέλιος Ελληνιάδης (εφημερίδα Δρόμος). Τη συζήτηση άνοιξε ο Νίκος Ιωάννου από τη "Βαβυλωνία" λέγοντας:

Αν με ρωτούσατε, αν γνωρίζω τι είναι αυτό που λένε «κρίση του τύπου», θα απαντούσα: «Ναι!». Έχουν κλείσει αρκετές εφημερίδες και περιοδικά το τελευταίο διάστημα. Πολλοί άνθρωποι έχουν βρεθεί στο δρόμο. Συναντάμε απολυμένους στις διαδηλώσεις και τις συγκεντρώσεις. Δημοσιογράφους πολλούς αλλά και άλλους που έτρωγαν ένα κομμάτι ψωμί. Αυτό όμως δεν είναι η ίδια η κρίση του τύπου. Ίσως είναι το αποτέλεσμα αυτής της κρίσης. Τεράστια εκδοτικά συγκροτήματα όπως του Λαμπράκη, του Τεγόπουλου, του Μπόμπολα, αλλά και μικρότερα, εδώ και δεκαετίες συντηρούνταν, εκμεταλλευόμενα το κύρος και την ισχύ που αποκτούσαν διαρκώς όσο το πολιτικό σύστημα στεκόταν γερά στα πόδια του. Ασκούσαν εξουσία και καρπώνονταν μερίδιο απ' την οικονομική πίτα. Είτε επρόκειτο για διαφήμιση (κρατική ή ιδιωτική) είτε για επιχορήγηση (φανερή ή κρυφή). Αυτή η άσκηση εξουσίας διανύει περίοδο φθοράς με οδυνηρά αποτελέσματα για τους εργαζόμενους σ' αυτόν τον κλάδο.Από τις μεγάλες αλλαγές που ζούμε, δεν νομίζω πως μπορεί να εξαιρεθεί κάποιος. Η αμφισβήτηση του κύρους και της ισχύος των πολιτικών εξουσιών διατυπώνεται από το σύγχρονο άτομο και μεταδίδεται σε ό,τι σχετίζεται με αυτές. Ένα άτομο που πλέον αντιλαμβάνεται αλ-

λιώς την πληροφορία. Δεν ξέρω πώς ακριβώς, άλλωστε μιλάμε για κάτι που συμβαίνει τώρα, αλλά μπορούμε να το συζητήσουμε. Τέλος πάντων, γεννιέται ένας άνθρωπος που δεν αναγνωρίζει ως ήχο πληροφορίας και γνώσης το «χρστσ χρτσς» του χαρτιού. Πολύ δε πιο σοβαρό, αν δεν αναγνωρίζει το περιεχόμενο ως τέτοιο.Υπάρχει επιθυμία (για ανάγκη δεν συζητώ, θα γυρίσουμε στο παρελθόν) για επιβίωση του έντυπου λόγου; Εγώ λέω ότι όση σχέση έχει η αγάπη κι ο έρωτας με τη ζωή μας τόση σχέση έχει και το έντυπο με τη γνώση και την πληροφορία.Στην εποχή των μεγάλων αλλαγών τίποτα δεν συμβαίνει μόνο του."

Ο σφιχτός εναγκαλισμός της τέταρτης εξουσίας, του Τύπου όπως τον γνωρίσαμε στην Ελλάδα, με το κυρίαρχο πολιτικό σύστημα, τη λογική του κέρδους, αλλά και η βαθμιαία αυτονόμησή της από την κοινωνία σε συνδυασμό με την αποποίηση του απαραίτητου για τη δημοκρατία ελεγκτικού της ρόλου, οδήγησαν στην απαξίωσή της από τους πολίτες. Πώς συνδέεται όμως η κρίση του έντυπου λόγου με την κρίση του πολιτικού συστήματος; Και τι προοπτικές υπάρχουν ώστε ο Τύπος σε κάθε του μορφή πλέον (έντυπος, ηλεκτρονικός) να αφουγκραστεί την κοινωνική δυναμική και να υπηρετήσει το δημόσιο, συλλογικό συμφέρον, να αποτυπώσει δηλ. τις κοινωνικές αναζητήσεις σε ένα ριζοσπαστικό πλαίσιο ελευθερίας και όχι εξάρτησης; Ήταν ορισμένα από τα ερωτήματα που ανιχνεύτηκαν στη δημόσια συζήτηση.

Για τον Γιώργο Σταματόπουλο τα αίτια της κρίσης του τύπου εντοπίζονται στην κρίση του ίδιου του πολιτικού συστήματος. «Ο τύπος έντυπος και ηλεκτρονικός ακολούθησε τις επιταγές του επικρατήσαντος πολιτικού συστήματος, του καπιταλισμού, και κατ' επέκταση ακολουθεί την πτώση του». Ακόμα κι εκείνα τα χαρακτηριστικά που τον συγκρατούσαν από την πτώση, δηλ. η ανεξαρτησία των εφημερίδων, το ρεπορτάζ, η έρευνα, η γνώμη-γνώση, η ανάλυση, χάθηκαν από τότε που ο Τύπος υπηρετεί το κέρδος, την πολιτική εξουσία και τα συμφέροντα των επιχειρηματιών. Όλα τα παραπάνω οδήγησαν στην υποβάθμιση της ποιότητας του περιεχομένου των εντύπων, την προβολή σκανδάλων και μικρο-γεγονότων χωρίς έρευνα και ρεπορτάζ. Αποκορύφωμα η αποκοπή του Τύπου από την κοινωνία και τα προβλήματά της. Εφόσον λοιπόν οι δημοσιογράφοι, όντας μη ανεξάρτητοι, χειραγωγήθηκαν από τους διεφθαρμένους πολιτικούς, ο έντυπος λόγος μπορεί να επιβιώσει μόνο εάν προσεγγίσει την κοινωνία (μειονότητες, νέοι), ενισχύσει το περιεχόμενό του παραμένοντας κριτικός, αντικειμενικός και τέλος συνεργαστεί με τους ιστότοπους. Καταλήγοντας, έκανε ειδική αναφορά στη σαγήνη και τη δύναμη του λόγου, ο οποίος πρέπει να ταυτιστεί με την κοινωνία και τη δημοκρατία: «Ο Τύπος πρέπει να είναι μπροστάρης στην ανατροπή του υπάρχοντος συστήματος όχι με βίαια μέσα (μη αποκλείοντάς τα), αλλά με την ανάδειξη της κοινωνικής δύναμης και του δημοσίου διαλόγου». Παραλλήλισε, τέλος, τους «αγανακτισμένους» των πλατειών με τον «αγανακτισμένο» Τύπο.

Από την πλευρά του, ο Στέλιος Ελληνιάδης συνέδεσε τα αίτια της κρίσης του έντυπου λόγου με μια κριτική στην αριστερά. Απέρριψε ως αίτιο της κρίσης του γραπτού τύπου το διαδίκτυο (ηλεκτρονικός τύπος), καθώς το ίντερνετ, είπε, είναι σημαντικό για τη διάδοση της πληροφορίας, ακόμα και για τα κινήματα. Υπάρχει όμως ένας σαφής διαχωρισμός μεταξύ διαδικτύου-εφημερίδων και βιβλίων, μια άλλη επικοινωνιακή σχέση, τόνισε και εξήγησε: Η εφημερίδα ενεργοποιεί περισσότερες αισθήσεις κατά την ανάγνωσή της, ενώ μέσα σ' αυτήν αποτυπώνεται μια συνολική εικόνα για την κοινωνική πραγματικότητα (προσέγγιση καθημερινής ζωής). Αντίθετα, το διαδίκτυο οδηγεί στη μηχανοποίηση του ανθρώπου και είναι δύσκολο μέσα απ' αυτό ο χρήστης να λειτουργήσει συνδυαστικά – λαμβάνει έτσι μόνο ένα μέρος των ειδήσεων. Ο Στ. Ελληνιάδης συμφώνησε με τον Γ. Σταματόπουλο στη θέση πως η πτώση της εφημερίδας και του βιβλίου οφείλεται στην παρακμή του δυτικού μοντέλου (καπιταλισμού), μια κρίση όχι μόνο οικονομική, αλλά και πολιτική, πολιτισμική, κοινωνική, ηθική.

Από τον ελεύθερο ανταγωνισμό, τον φιλελευθερισμό (χαρακτηριστικά του καπιταλιστικού συστήματος), έχουμε περάσει στην απόλυτη συγκεντροποίηση, μέσω εταιρειών οι οποίες ελέγχουν το σύνολο της πληροφορίας. Το γεγονός αυτό αποτελεί στοιχείο παρακμής, σημείωσε. Πλέον γίνεται προπαγάνδα όχι μόνο υπέρ του συστήματος, αλλά κυρίως για το κέρδος, «χάριν του οποίου τα Μέσα στρέφονται ενάντια του ίδιου του συστήματος υπέρ του οποίου προπαγανδίζουν» (π.χ. Εφημερίδα News of the World).

Δεύτερο στοιχείο παρακμής οι κοινωνικές ανισότητες που δημιουργούνται στις καπιταλιστικές κοινωνίες σε κρίση: «Όταν οι κοινωνίες βρίσκονται σε παρακμή, χωρίς δυναμική ανόδου, είναι φυσικό να μην μπορεί να είναι εργαλείο τους το βιβλίο, η εφημερίδα».

Τρίτο στοιχείο παρακμής για τον Ελληνιάδη η λογοκρισία που υφίστανται πολλοί δημοσιογράφοι, όταν παρεκκλίνουν από τη συγκεκριμένη φόρμουλα του εκάστοτε εργοδότη. Συνέχισε λέγοντας ότι η αριστερά δεν μπορεί να διαχειριστεί την κρίση με αποτελεσματικό τρόπο. Η κοινωνική και όχι η κομματική Αριστερά, παρά τις θυσίες, δεν έχει προτείνει ένα μοντέλο, το οποίο να υιοθετηθεί από την κοινωνία, να την αναθερμάνει ώστε να οδηγηθούμε μέσω κοινωνικών διεργασιών στην ανατροπή του συστήματος, κατέληξε.

Σύμφωνα με τον Νίκο Ξυδάκη, η κρίση του έντυπου λόγου είναι κρίση περιεχομένου-φυσιογνωμίας, η οποία αφορά όχι μόνο τις εφημερίδες, αλλά και τα media (π.χ. Alter). Η κρίση, συνέχισε, είναι διεθνής και έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- παγκοσμιοποίηση του ψηφιακού κόσμου,
- κατάρρευση του επιχειρηματικού μοντέλου (κρίση των New York Times),
- μείωση των εσόδων του αναγνωστικού κοινού,

»

- περιορισμό της ρευστότητας του χρήματος, και
- κάμψη της διαφήμισης.
Για την ελληνική πραγματικότητα σημείωσε ότι η οικονομική και εθνικο-πολιτική κρίση έχουν αντίκτυπο και στον ελληνικό Τύπο. Το ελληνικό μοντέλο του Τύπου, αποτελώντας μια «κόπια» του ελληνικού καπιταλιστικού συστήματος μετατοπίστηκε από ένα συντηρητικό μόρφωμα σε ένα μόρφωμα πιο ευέλικτο, εκφράζοντας έτσι μια Ελλάδα εξωστρεφή, με ευαισθησία στις πολιτικές ελευθερίες.
Από το λαϊκισμό και την «λαϊφσταϊλοποίηση» του Τύπου το ’80 περνάμε στη δεκαετία του ’90 και του 2000, όταν πλέον οι άνθρωποι των media υποτάσσονται πλήρως στο νέο κοσμοείδωλο του φιλελευθερισμού της παγκοσμιοποίησης, αναγνωρίζοντας μία μόνο ελευθερία, αυτή της αγοράς, τόνισε. Στο πλαίσιο αυτό, στις ΗΠΑ επί Κλίντον μεσουρανούν τα golden boys, ενώ στην Ελλάδα επί Σημίτη ανθεί ο λαϊκισμός και η κλεπτοκρατία (Χρηματιστήριο, Ολυμπιακοί Αγώνες). Σήμερα το πολιτικό φάσμα δεν συνέχεται από ιδέες, αλλά από συμφέροντα, μετατρέποντας το υποκείμενο λαός σε εχθρό.
Άλλο χαρακτηριστικό της κρίσης αποτελεί η συλλογική ενοχοποίηση όλων των κοινωνικών δικαιωμάτων που κατακτήθηκαν μέσα από αγώνες. Από τη μια ενοχοποίηση του λαού γι’ αυτά που δήθεν του δόθηκαν, από την άλλη κυριαρχία στοιχείων βιοπολιτικής επιτήρησης εδάφους, λόγου, σώματος με κυρίαρχο στόχο τη μετάβαση από το έθνος-κράτος σε κράτος-προτεκτοράτο. Κατά τον Ξυδάκη όμως, δυνατότητες υπάρχουν, αφού οι άνθρωποι των οποίων η αυτονομία αμφισβητείται μπορούν να δημιουργήσουν εναλλακτικά δίκτυα, μέσω μιας καινούριας συλλογικής διάνοιας. Ένα βήμα θα αποτελούσε η δημιουργία ενός νέου επιχειρηματικού μοντέλου (fair-trade) όπου το κέρδος θα καρπώνεται κατευθείαν ο παραγωγός της είδησης με την ταυτόχρονη εναντίωση στο διαδικτυακό μοντέλο, που εμπορευματοποιεί τους ανθρώπους με το πρόσχημα του «τζάμπα», ενώ στην πραγματικότητα αποτελεί έναν απροστάτευτο δημόσιο χώρο.

Στη ζωντανή συζήτηση που ακολούθησε, υπήρξε γόνιμη ανταλλαγή απόψεων αλλά και αντιπαραθέσεις:
- Δεν υπάρχει κρίση του λόγου γενικά, αλλά κρίση των εταιρικών παραδοσιακών media, κι αυτό επειδή ο λόγος είναι περισσότερος από ποτέ. Οπότε θα πρέπει να αναρωτηθούμε για το ρόλο των media, για τα προβλήματα του ηλεκτρονικού λόγου, για το αν η κρίση είναι γενικότερη ή αφορά μόνο τα παραδοσιακά media. Στο ίδιο πλαίσιο, άλλος ομιλητής έθεσε το ερώτημα εάν πρόκειται για κρίση των εκδοτικών συγκροτημάτων ή των δημοσιογράφων ή και των δύο μαζί.
- Άλλος ομιλητής συνέδεσε την κρίση του Τύπου με την αδυναμία του βιβλίου να ξεφύγει από το νόημα της λέξης εμπόρευμα τη στιγμή που οι συγγραφείς μέσω του management έχουν ενταχθεί στα πλαίσια μιας παραγωγικής διαδικασίας. Στο πλαίσιο αυτό, η κρίση του Τύπου ισούται με κρίση του περιεχομένου του που εκφράζεται εξαιτίας της αντικοινωνικής συμπεριφοράς του Τύπου (π.χ. υβριστικό άρθρο της Σώτης Τριανταφύλλου απέναντι στις κοινωνικές διεργασίες της πλατείας Συντάγματος). Η βαθειά κρίση του περιεχομένου του τύπου οφείλεται και στην έλλειψη ιστορικής γνώσης, αλλά και στην έλλειψη παιδείας, ως προς την έννοια του δημόσιου χώρου. Για το πρώτο διαπιστώνεται εμπειρικά ότι αν διαρραγούν οι όροι του κοινωνικού συμβολαίου, αναπόφευκτη συνέπεια είναι η σύγκρουση του λαού με την εξουσία, ενώ ο δημόσιος χώρος αντιμετωπίζεται περισσότερος ως κρατική οντότητα παρά ως χώρος δημοσίου διαλόγου. Ο ίδιος θεώρησε ότι η έννοια της λέξης του δημοσιογράφου και η ταυτότητά του πρέπει να αναδιαταχτούν, ενώ η συνισταμένη όλων των διεξόδων από την κρίση, θα είναι μόνο πολιτική. Ο έντυπος λόγος και κατ’ επέκταση ο Τύπος, θα πρέπει να μπει στη διαδικασία της ρήξης μακριά από ιδεολογίες και κομματικές εκπροσωπήσεις, θα πρέπει να προσεγγίσει την κοινωνία μέσα από διαδικασίες διεκδίκησης του δημόσιου χώρου, διεύρυνσης του δημόσιου διαλόγου, ακούγοντας και εκφράζοντας τις πραγματικές κοινωνικές ανάγκες, κατέληξε.

Στο διάλογο τέθηκε, επίσης, το ερώτημα, αν υπάρχει όντως πολιτική κρίση, εφόσον πολιτικός λόγος παράγεται από τις πλατείες και από οργανώσεις μη κομματικές, ή είναι κρίση του πολιτικού συστήματος και ταυτόχρονα του Τύπου, αφού αναντίρρητα υπηρέτησε το τελευταίο. Διατυπώνεται ακόμη το ερώτημα, σχετικά με το αν από τη δημοσιογραφία και μόνο αυτή (χωρίς κρατικές και κομματικές χορηγίες) μπορεί να βιοποριστεί σήμερα ένας δημοσιογράφος. Στην παραπάνω προβληματική, ο Ν. Ξυδάκης εκφράζει την άποψη ότι αποδίδεται στα ΜΜΕ μεγαλύτερη ευθύνη απ' αυτήν που τους αναλογεί. Πιστεύει ότι η υποτέλεια δεν παράγεται, αλλά αναπαράγεται απ' αυτά. Επιμένει πως η κρίση είναι πολιτική, καθώς θεωρεί πως, μολονότι το κίνημα των πλατειών συνιστά μείζον πολιτικό συμβάν, το τελευταίο δεν μπορεί ακόμη να παράξει πολιτική και μέμφεται κείμενα ελευθεριακών ομάδων, στα οποία εκφράζεται απέχθεια για τους μικροαστούς (μεσαία τάξη). Αναφορικά με το κατά πόσο η δημοσιογραφία μπορεί να "ταΐσει" το δημοσιογράφο, πιστεύει πως η κοινωνία μας δεν έχει φτάσει στο επίπεδο να συντηρεί συλλογικότητες παραγωγών δημοσιογράφων, όπου αυτοί θα ήταν πραγματικά ελεύθεροι και ανεξάρτητοι. Το σχόλιο του Γ. Σταματόπουλου είναι ότι τα κινήματα των πλατειών πρέπει να αυτοθεσμιστούν, να διεκδικήσουν

την παρουσία τους στο πολιτικό γίγνεσθαι, με γνώμονα το γεγονός, ότι τα περισσότερα κοινωνικά δικαιώματα κερδήθηκαν εξωθεσμικά.

Αντιπαραθέσεις υπήρξαν και όταν η συζήτηση αντιμετώπισε το ζήτημα της πνευματικής ιδιοκτησίας και το μέλλον του ιστορικού παραδείγματος των κολοσσών των ΜΜΕ. Έτσι, έντονη κριτική ασκήθηκε στον Γιώργο Σταματόπουλο, ο οποίος, μιλώντας για «κλέφτες κολοσσούς του τζάμπα που κλέβουν το λόγο των ανθρώπων», πρότεινε το να πληρώνει ο χρήστης των υπηρεσιών αναζήτησης αντίτιμο όταν «googlάρει» το όνομα του εκάστοτε συντάκτη, ο οποίος στη συνέχεια θα πληρώνεται από τις εταιρίες! Ο αντίλογος στην παραπάνω πρόταση είχε να κάνει με την απελευθέρωση της πληροφορίας που έχει συντελεστεί, και σήμερα η ευρωπαϊκή και αμερικανική νομοθεσία προσπαθεί να χειραγωγήσει, αλλά και στους παραλογισμούς που οδηγεί το ιδεολόγημα της πνευματικής ιδιοκτησίας (βλ. και άρθρο Αντώνη Μπρούμα, «Τα Τρολ της Διανοητικής Ιδιοκτησίας, στο ίδιο τεύχος). Αντιπαράθεση επίσης υπήρξε και μεταξύ των δημοσιογράφων ομιλητών, όταν άνοιξε η συζήτηση για τα συμφέροντα και τη διαπλοκή των μεγαλοεκδοτών. Στο άκουσμα του ονόματος του κ.Αλαφούζου, ο Ν.Ξυδάκης αντέδρασε, υπερασπίζοντάς τον. "Ό,τι κάνει ο Αλαφούζος είναι σύννομο", είπε, ενώ διαφορετική άποψη είχε ο Σ. Ελληνιάδης. Ο Ν. Ξυδάκης υπερασπίστηκε γενικότερα το έργο των μεγαλοεκδοτών, λέγοντας πως "ταΐζουν πολύ κόσμο οι οργανισμοί τους" και πως "όλη η πολιτιστική παραγωγή του τόπου στηρίζεται σ' αυτούς". Το σίγουρο συμπέρασμα είναι πως, και στο πεδίο του Τύπου, «ζούμε την εποχή των Τεράτων», και πως «το Νέο αναδύεται εκτός και ενάντια στο κάθε παραδοσιακό».

Ολόκληρη τη συζήτηση μπορείτε να ακούσετε στο **babylonia.gr.**

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΥΠΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γ. Παπαχριστοδούλου,
Δημοσιογράφος - Γιάννενα

«Στρατηγέ, υπάρχει κάτι που δεν καταλαβαίνετε. Δεν είμαστε δεκανείς. Δεν δουλεύουμε για εσάς. Θα τηλεφωνούμε οποιαδήποτε ώρα στο σπίτι οποιουδήποτε στρατηγού προκειμένου να κάνουμε τη δουλειά μας». Η γενναία απάντηση του 29χρονου Αμερικανού ρεπόρτερ των New York Times, Ντέιβηντ Χάλμπερσταμ, εν έτει 1963, στον πόλεμο του Βιετνάμ, στις υποδείξεις ενός ταξιάρχου, συμπυκνώνει μία πτυχή της δημοσιογραφίας. Κι αφού δεν είναι δεκανείς οι δημοσιογράφοι, τότε τι είναι; Δύσκολη η απάντηση.
Η λογική του ταξιάρχου δεν διεκδικεί ασφαλώς δάφνες πρωτοτυπίας. Παντοτινό ίδιον της εξουσίας κάθε απόχρωσης –κρατικής, κομματικής, επιχειρηματικής– να λογοκρίνει ή να ελέγχει, πίσω από τη μονόστηλη είδηση. Όσο μάλιστα κατεβαίνουμε τα σκαλιά της ιεραρχικής πυραμίδας –από τα κεντρικά σημεία λήψης αποφάσεων σε εκείνα της περιφέρειας– τόσο η εξάρτηση αποκαλύπτεται μπροστά μας. Άνθρωποι των γραφείων τύπου των δημάρχων από τη μία σιτίζονται από το δημόσιο κορβανά, από την άλλη «δημοσιογραφούν» σε έντυπα και sites. Το 'να χέρι νίβει τ' άλλο και πώς να ασκήσεις (έστω την στοιχειώδη) κριτική;
Εν πολλοίς, συμβαίνει αυτό που περιγράφει ο Γιώργος Σταματόπουλος, πως «ο δημοσιογράφος δυνάμει λογοτέχνης στο ξεκίνημά του, ο δημοσιογράφος κατήντησε διεκπεραιωτής του σήμερα, ενεπλάκη στους μηχανισμούς που παράγουν εξουσία και αξιώθηκε πλέον ως επαγγελματίας περιωπής στην ελίτ του κράτους» («Μέσα προσεγγίσεις», σελ. 19, εκδ. Παρουσία, Αθήνα, 1996).
Τα πράγματα στην επαρχία δυσκολεύουν για έναν επιπλέον λόγο: η ασφυκτική αίσθηση οικειότητας και γνωριμίας που κυριαρχεί (ο ένας καμώνεται ότι «ξέρει» τον άλλο), αφαιρεί τα όπλα της κριτικής. Δημιουργεί ένα θερμοκήπιο διαπλοκής στο οποίο ανθούν οι δημόσιες σχέσεις, οι αμοιβαίες φιλοφρονήσεις, οι υπόγειες διαδρομές.
Όπως αυτός των Αθηνών, ο τοπικός Τύπος είναι άμεσα εξαρτημένος σε οικονομικό επίπεδο από την τοπική εξουσία. Η μαγική λέξη είναι μία: διακηρύξεις του δημοσίου. Καθώς το τοπίο κατανομής της κρατικής διαφήμισης δεν είναι (σκόπιμα) ξεκάθαρο, ο εκάστοτε άρχων (νομάρχης παλιότερα, δήμαρχος, περιφερειάρχης σήμερα) και ο γύρω γύρω μηχανισμός κατανέμει την κρατική διαφήμιση και καταχώρηση συνήθως με αδιαφανή κριτήρια ή, μάλλον, με βασικό κριτήριο την αμοιβαιότητα: ένα καλό σχόλιο, μία καλή λεζάντα για το δήμαρχο που «βάζει τάξη στο χάος» ή είναι αεικίνητος μπορεί να ισούται με μία καταχώρηση ικανή να στηρίξει οικονομικά ένα έντυπο.
Ή, για να είμαστε ακριβείς, τον εκδότη. Κυκλοφορούν δεκάδες λαθρόβια έντυπα χωρίς δημοσιογράφους, χωρίς καν πρωτογενή δημοσιογραφική ύλη, με μόνο περιεχόμενο (παλιότερα) το τηλεγράφημα του Αθηναϊκού Πρακτορείου ή (σήμερα) το copy-paste από τα sites.
Σε άλλες περιπτώσεις, εφημερίδες με δημοσιογράφους εντατικοποιούν την καθημερινή εργασία για να ελαχιστοποιήσουν το κόστος τόσο που η δημοσιογραφία... γίνεται κυριολεκτικά από το γραφείο (δημοσιο-γραφεία sic) ή το τηλέφωνο ή το ίντερνετ. Δεν είναι τυχαίο που ο περισσότερος κόσμος απαξιώνει το δημοσιογραφικό επάγγελμα γιατί, στις παραπάνω συνθήκες, το έντυπο σπάνια αγγίζει το σφυγμό της κοινωνίας, τα υπόγεια ρεύματα που τη διαπερνούν. Δεν γράφουν δηλαδή τα έντυπα για την αληθινή ζωή, αλλά αναπαριστούν αμάσητες τις ειδήσεις των γραφείων τύπου ή γράφουν ευμενή σχόλια για τον τάδε ή τον δείνα πολιτικό και επιχειρηματία.

Σκουπίδια και άνθρωποι

Ένας από τους λόγους που το υποκείμενο πρόσφατα στράφηκε στο θαυμαστό κόσμο των αποκαλούμενων social media (blogs, facebook, twitter) είναι κι αυτός: η παντελής άγνοια της πραγματικής ζωής από πλευράς των εντύπων, αλλά και η επιθετική, εχθρική αντίληψη που έχουν οι δημοσιογράφοι για την κοινωνία, τη δυναμική, τις απελευθερωτικές τις προοπτικές.
Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι σχεδόν λυσσαλέες επιθέσεις σε βάρος τοπικών κοινωνιών όταν αυτές διεκδικούν το δίκιο τους ή αμφισβητούν βάρβαρες επιλογές της κεντρικής εξουσίας. Παράδειγμα, η εγκατάσταση ΧΥΤΑ μακριά από τα αστικά κέντρα.
Για τη Λευκίμμη της Κέρκυρας, το Καρβουνάρι της Θεσπρωτίας, το Ελληνικό των Ιωαννίνων οικοδομήθηκε από δημοσιεύματα του τοπικού τύπου μία εικόνα «άξεστων», «ανίδεων» έως και «βάρβαρων» χωριανών που αντιδρούν στον, κερδοφόρο για τους εργολάβους, πολιτισμό των σκουπιδιών. Στήριγμα, λοιπόν, ο τύπος στους κρατικούς-εργολαβικούς σχεδιασμούς, απώλεσε την κριτική του ικανότητα.
Στον αντίποδα, ο τοπικός τύπος μπορεί να αποτελέσει ιδανικό πεδίο καλλιέργειας μισάνθρωπων και ρατσιστικών αντιλήψεων. Ο τρόπος είναι εύκολος: στις περιπτώσεις των πογκρόμ σε βάρος των μεταναστών σε Πάτρα και Ηγουμενίτσα έτεινε «ευήκοον ους» και έδωσε χώρο στον (ακροδεξιό) λαϊκισμό προωθώντας την περίφημη «τελική λύση». Και αυτή έρχεται λ.χ. όταν συστηματικά στα καθημερινά ρεπορτάζ γράφεται η λέξη «λαθρομετανάστες», ο τρόπος δηλαδή που αντιμετωπίζει η εξουσία τους ανθρώπους χωρίς χαρτιά. Θα μπορούσαμε να μιλάμε για ώρες και με άλλα παραδείγματα:

για τη στάση των mainstream media απέναντι στα κινήματα πολιτών (λ.χ. νεοφιλελεύθερος δημοσιογραφίσκος επιτέθηκε με σφοδρότητα και γελοία επιχειρήματα στους πολίτες που ζωντανεύουν το παλιό αεροδρόμιο στο Ελληνικό), για τη χαμαιλεοντική τους ικανότητα να αφομοιώνουν και να διαστρέφουν ό,τι δεν μπορούν να ελέγξουν (πρόσφατο παράδειγμα οι «Αγανακτισμένοι»), για τα πληρωμένα ρεπορτάζ, τον εκπεσμό της δημοσιογραφίας σε lifestyle συνεντεύξεις, για τον «προοδευτικό» μανδύα πλείστων εντύπων μεγάλης κυκλοφορίας, για τον ξεθωριασμένο κόσμο της ΚΛΙΚ αισθητικής, για την απλήρωτη εργασία στα κομματικά έντυπα.

Συμμετοχικό μέλλον

Δεν ανακαλύπτουμε την Αμερική γράφοντας τα παραπάνω. Το αντίθετο. Οι πολίτες γνωρίζουν από πρώτο χέρι πως τα μίντια ως χειραγωγοί της συνείδησης παίζουν καταλυτικό ρόλο στον εξουσιαστικό μηχανισμό. Μάλιστα, δεν είναι υπερβολή να πούμε πως η περίφημη τέταρτη εξουσία λειτουργεί αυτονομημένα από τις υπόλοιπες τρεις.

Έχει μέλλον η δημοσιογραφία που περιγράψαμε παραπάνω; Έχει νόημα η δημοσιογραφία γενικότερα (δεν εξετάζουμε εδώ το αν θα ασκείται σε τυπωμένο χαρτί ή στον ψηφιακό κόσμο); Η απάντηση δεν είναι ούτε εδώ εύκολη, επειδή πρέπει να απαντήσουμε και σε ένα επόμενο ερώτημα: ποια δημοσιογραφία έχει μέλλον;
Η προφανής απάντηση θα ήταν πως οικονομικά μπορεί να επιβιώσει μονάχα η εξαρτημένη «δημοσιογραφία»- από κράτος, κόμμα, επιχειρηματία. Εντούτοις, η παγκόσμια χρηματοπιστωτική φούσκα αφορούσε και τα media, ενώ πολλές φορές ξεσκεπάστηκε και η λειτουργία τους ως μηχανών του ψεύδους (από τον κορμοράνο του Ιράκ έως τις πρόσφατες αποκαλύψεις για την News of the World του Μέρντοκ).
Πέρα αυτού τι; Μοντέλο συμμετοχικής, μη κερδοσκοπικής δημοσιογραφίας θα μπορούσε να είναι μία απάντηση. Απαραίτητος παράγοντας για κάτι τέτοιο θα ήταν η άμεση, αδιαμεσολάβητη συμμετοχή του αναγνώστη, του πολίτη. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα ιντιμίντια (το δικό μας όλο και λιγότερο πια γιατί φοράει «μαύρα» γυαλιά), εγχειρήματα απολυμένων δημοσιογράφων από τα mainstream media στην Ελλάδα, αναδεικνύουν μία τέτοια δυνατότητα: της άμεσης, συμμετοχικής δημοσιογραφίας.

Ας είμαστε προσεκτικοί όμως: η διασταύρωση της είδησης παραμένει πάντοτε μία απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημοσιογραφία. Όπως οι λεγόμενοι «εναλλακτικοί» ψέγουν την κυρίαρχη δημοσιογραφία για διαστροφή της είδησης, αντίστοιχα οφείλουν να υπηρετούν την αναζήτηση της αλήθειας (λέμε αναζήτηση διότι η αλήθεια έχει δι-υποκειμενική διάσταση). Ή αλλιώς, ο ενημερωμένος, ο καλά πληροφορημένος πολίτης, είναι ενεργός πολίτης. Όσο για τον τοπικό τύπο, θα συνεχίσει το ταξίδι του. Πάνω κάτω ισχύει ό,τι αναφέρθηκε για το μέλλον της δημοσιογραφίας με κάτι επιπλέον: τα έντυπα ανασαίνουν όσο πιάνουν τον σφυγμό της κοινωνίας. Εάν συνεχίσουν να την αγνοούν ή να της επιτίθενται, εκείνη γνωρίζει. Και αναζητά άλλους τρόπους επικοινωνίας. Αξίζει να επισημανθεί εδώ η σημασία της τοπικής πληροφορίας για την αμεσοδημοκρατική συμμετοχή του πολίτη στον τρόπο λήψης των αποφάσεων. Επιθυμία των τοπικών εξουσιών είναι να ελέγχουν τα μίντια, αλλά οι δυνατότητες για ανάπτυξη ανεξάρτητων εντύπων σε τοπικό επίπεδο είναι πολλαπλές από τη στιγμή που μπορούν άμεσα να επηρεαστούν τα τοπικά κέντρα λήψης αποφάσεων για μία σειρά ζητήματα (περιβαλλοντικά, κοινωνικά).

Καταληκτικά, η δημοσιογραφία θα συνεχίσει να υπάρχει όσο αποτελείεκτός από μηχανισμός χειραγώγησης- πεδίο και φιλόξενο δοχείο για την παραγωγή αυτόνομου πολιτικού λόγου, πολιτιστικής έκφρασης, φορέας ριζοσπαστικών ιδεών. Θα υπάρχει ίσως μέχρι να αυτοκαταργηθεί. Σε μία ελεύθερη κοινωνία. Ή μήπως θα αλλάξει μορφή;

New York Times EXAMINER

Chris Spannos

THE OCCUPIED WALL STREET JOURNAL
The Most Important Thing in the World

NYTimes eXaminer
An antidote to the "paper of record"

WORLD | U.S. | MEDIA | BUSINESS | SCIENCE/TECH | ENVIRONMENT | HEALTH/SPORT | OPINION | NYT LETTERS | JOBS | ABOUT | CONTACT | PRESS

Search

Examine the news fit to print. SUBSCRIBE

LATEST HEADLINES

U.S. Troops to Leave Iraq?

By Chris spannos: In his article for the Times "U.S. Troops to Leave Iraq by Year's End, Obama Says," Mark Lander reports on President Obama's announcement ...

Richard Falk on The Middle East & New York Times Pt. 1

Preeti Kaur interviews Richard Falk, United Nations Special Rapporteur on human rights in the Occupied Palestinian Territories and NYTX Advisory Council member, about the Middle ...

Bill Keller (Part II) On WikiLeaks and Julian Assange

By Howard Friel: How might one explain the following paradoxical conduct of the New York Times? The Times endorses Bill Clinton for president of the United ...

Neda Agha-Soltan versus Isis Obed Murillo: When Two Deaths Occur on Different Planets

By Edward S. Herman and David Peterson: It would be hard to find a better test of the integrity of the establishment U.S. media than in ...

Noam Chomsky on Israel-Palestine Prisoner Exchange, U.S. Assassination Campaign in Yemen

Opposite Sides of the Protest?

Edward Hall explains his experience participating in recent Times coverage of Occupy Wall Street in both the video and article titled "Opposite Sides of the Protest Come Together, Briefly" by Corey Kilgannon.

Phyllis Bennis Vs. The Times on Qaddafi

This feature of NYT eXaminer (NYTX) is where we juxtapose commentary and analysis by writers who we think offer important insights and that can be ...

Inside the Mideast prisoner swap

By Ali Abunimah: In recent days, we've witnessed the rare spectacle of Israelis and Palestinians celebrating at the same time. Ironically, this was the result of negotiations between the government of Israeli Prime Minister Benjamin Netanyahu and the Palestinian resistance organization Hamas, which Israel and the United States describe as "terrorists." It was a moment that revealed what it would take for negotiations between seemingly irreconcilable foes to result in a credible agreement and why the current "peace process" has gone nowhere.

Let Them Eat Keller

By Robert Scheer: Funny, he doesn't look like Marie Antoinette. But when former New York Times Executive Editor Bill Keller asks his readers if they are "bored by ...

Steve Rattner Gets It Wrong on Globalization in the NYT

By Dean Baker: (10/16/2011) – Wall Street financier Steve Rattner gets just about everything wrong on globalization in a column in the NYT yesterday. He argues that the ...

The US media reports: Gilad Shalit swapped for 1000 non-people

OPINION

Vindication for Obama?

Vijay Prashad responds to the Times article "For Obama, Some Vindication of His Much-Criticized Approach to War" by Mark Landler.

We did Devastate Congo, but not Through Dodd-Frank
Response to Federoff's Engineering Food for All
Tommy the Robot
The New York Times Announces Thomas Friedman's Dismissal
Dean Baker: The NYT Makes It Up to Cover Up for Republicans
Chris Hedges: Gone With the Papers

JULIAN ASSANGE ON THE TIMES PT 2

12:19 HD

An exclusive NYTX multi-part interview with WikiLeaks Editor Julian Assange that focuses on the New York Times. We will publish one part per week through the months of October and November.

View part 1 / 2 / ...

FREE UPDATES

New York Times EXAMINER

Οι Ν.Υ. Τάιμς είναι η 3η μεγαλύτερη εφημερίδα στις ΗΠΑ. Αλλά, προσανατολισμένη προς την εξυπηρέτηση της διανοητικής και διευθυντικής ελίτ, στοχεύει να διατηρεί τη φήμη της «επίσημης εφημερίδας καταγραφής», διαμορφώνοντας τις παγκόσμιες αντιλήψεις για τα τρέχοντα γεγονότα και τα καθημερινά νέα.

Ένας από τους τρόπους με τους οποίους το πετυχαίνει αυτό είναι να εφαρμόζει τα δημοσιογραφικά στάνταρντ, όπως η «αμεροληψία», η «αντικειμενικότητα» και η «ισορροπία», σε ήδη διευθετημένα νομικά και επιστημονικά ζητήματα, όπως η απαγόρευση του επιθετικού πολέμου από το διεθνές δίκαιο και η παγκόσμια επιστημονική συναίνεση πάνω στο ζήτημα της υπερθέρμανσης του πλανήτη από τον άνθρωπο. Η συνέπεια αυτού είναι μια διαρκής απάτη με καταστροφικά αποτελέσματα για τον άνθρωπο, την πολιτική και το περιβάλλον.

Το πρότζεκτ NYT eXaminer (NYTX) υποστηρίζει τη δημοσιογραφική εφαρμογή αυτών και άλλων νομιμοποιημένων στάνταρντ πάνω στα μείζονα εθνικά και διεθνή ζητήματα, ως μέσο «διαφωτισμού του πολίτη» για τα σημαντικά θέματα της ημέρας. Στο ξεκίνημα του πρότζεκτ, πραγματοποιήθηκε μια αποκλειστική βίντεο συνέντευξη με τον αρχισυντάκτη των WIKILEAKS, Julian Assange, δίνοντας έμφαση στους Τάιμς. Στη συνέντευξη, ο Assange μοιράζεται την εμπειρία συνεργασίας με τους Τάιμς κατά τη δημοσίευση των αρχείων για τους πολέμους στο Αφγανιστάν και το Ιράκ. Μιλάει για τη διαχείριση εκ μέρους των Τάιμς του Cablegate, του Bradley Manning, των «εγγράφων του Πενταγώνου», του Wikileaks κ.ά. Το NYTX θα δημοσιεύσει τη συνέντευξη αυτή σε μέρη, κατά τους μήνες Οκτώβριο και Νοέμβριο, και συνεργάζεται με τη ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ για τη δημοσίευση της συνέντευξης στην Ελλάδα.

Στην πρώτη βδομάδα λειτουργίας του, το NYTX δημοσιεύει άρθρα και βίντεο πάνω στην κάλυψη από τους Τάιμς της αποκαλούμενης «απόσυρσης» των αμερικανών στρατιωτών από το Ιράκ, της δολοφονίας του Λίβυου δικτάτορα Μουαμάρ Καντάφι, της ανταλλαγής του ισραηλινού στρατιωτικού κρατούμενου της Χαμάς Gilad Shalit με περισσότερους από 1000 παλαιστίνιους κρατούμενους του Ισραήλ, την οικονομική ανάλυση της παγκοσμιοποίησης από τους Τάιμς, καθώς και την κάλυψη εκ μέρους της εφημερίδας του κινήματος «Occupy Wall Street».

Προσπαθήσαμε να δημοσιεύσουμε όλα αυτά μέσα στο πλαίσιο μιας ευρείας θεσμικής κριτικής των Τάιμς, ενώ ταυτόχρονα αγωνιζόμαστε για νέα δημοσιογραφικά στάνταρντ μέσα στα κυρίαρχα ΜΜΕ. Το NYTX θα το κάνει αυτό οργανώνοντας δημόσιες εκδηλώσεις, αλλά και διαδικτυακές, με στόχο να βοηθήσει στη δημιουργία κριτικής μιντιακής παράδοσης μέσα στην κοινωνία μας. Σπουδαίοι αναλυτές και κριτικοί των ΜΜΕ – συμπεριλαμβανομένων των Richard Falk, Phyllis Bennis, Jeff Cohen, Michael Albert, Robert McChesney, Lydia Sargent, και Howard Friel, μεταξύ άλλων – συμμετέχουν ως μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής του NYTX.

Ο Chris Spannos είναι ο ιδρυτής και αρχισυντάκτης του NYT eXaminer, το οποίο μπορείτε να βρείτε στη διεύθυνση: www.nytexaminer.com

Wikileaks

Συνέντευξη του **Julian Assange**

Ο Julian Assange είναι αρχισυντάκτης του διαδικτυακού τόπου Wikileaks και υπέρμαχος της ελευθερίας του λόγου και της δημοκρατίας, βρισκόμενος αυτή τη στιγμή σε κατ' οίκον περιορισμό στην Αγγλία εξαιτίας της πολιτικής του δράσης. Το Wikileaks είναι ένα διεθνές πολιτικό εγχείρημα που αποσκοπεί στην αντι-πληροφόρηση του κοινού και τον έλεγχο της κρατικής και ιδιωτικής εξουσίας. Στην ακόλουθη συνέντευξη, την οποία έδωσε στις 26 Σεπτεμβρίου 2011 στον Chris Spannos, ακτιβιστή και ιδρυτή της ιστοσελίδας nytexaminer.com, ο Assange αποκαλύπτει τις ιδιαίτερες πτυχές της σχέσης του Wikileaks με τους Times και, γενικότερα, τον ρόλο του συμπλέγματος των κυρίαρχων μέσων μαζικής ενημέρωσης. Το βίντεο της συνέντευξης δημοσιεύεται στο διαδικτυακό τόπο nytexaminer.com, ο οποίος στοχεύει στην κριτική προσέγγιση του ρόλου των New York Times και των κυριάρχων ΜΜΕ.

Α΄ΜΕΡΟΣ

Chris Spannos: Θα ήθελα να ξεκινήσουμε από την εποχή πριν τη δημιουργία του wikileaks το 2006. Πες μας πώς αντιλαμβανόσουν τότε τους New York Times και το ρόλο τους στη συλλογή πληροφοριών και στον καθορισμό της κοινής γνώμης.

Julian Assange: Τότε δεν αντιλαμβανόμουν ιδιαίτερα το ρόλο των New York Times, και αυτό είναι κάτι ενδιαφέρον, καθώς ήμουν εξοικειωμένος με καμπάνιες για την ελευθερία του λόγου μέσω της χρήσης υψηλής τεχνολογίας. Αντιλαμβανόμουν πως ήταν μία ισχυρή φωνή της Ανατολικής ακτής των ΗΠΑ, ότι ήταν ένας δημοφιλής οργανισμός, που μπορούσε να καθορίζει ατζέντες, παρ' όλο που η εικόνα της εφημερίδας είχε αμαυρωθεί από το πώς είχε καλύψει τον πόλεμο στο Ιράκ και απ' όσα φαίνεται ότι συνέβησαν με τη Judith Miller και το σχετικό φιάσκο. Σ' αυτή την περίπτωση οι New York Times είχαν διαστρεβλώσει αποτελεσματικά την πραγματικότητα, ώστε η υπαιτιότητα για εκείνα τα σκάνδαλα να αποδοθεί στη Judith Miller αντί στην ίδια την εφημερίδα. Ανάλογου μεγέθους είναι και τα σκάνδαλα που κατέληξαν στην παραίτηση του πρώην αρχισυντάκτη των Times και στον διορισμό του τωρινού, Bill Keller.

S: Κατά την πρώτη περίοδο του Wikileaks, οι New York Times εί-

& New York Times

χαν ανταποκριθεί με αξιοπρόσεκτο τρόπο σε σχέση με την υπόθεση της αποκάλυψης από το Wikileaks πληροφοριών και εγγράφων, που αφορούσαν τον Ελβετό τραπεζίτη Julius Baer. Τότε οι Times είχαν υποστηρίξει το Wikileaks και είχαν συμπαραταχθεί με αυτό.

Α: Το πιο σημαντικό πράγμα που πρέπει να αντιληφθούμε για τα κυρίαρχα μέσα ενημέρωσης είναι ότι πρόκειται για μια βιομηχανία και, όπως όλες οι βιομηχανίες, επιδιώκει το συμφέρον της. Και οι New York Times μαζί με άλλους δέκα ομίλους ΜΜΕ των ΗΠΑ έχουν δημιουργήσει μια συμμαχία, για να μας προστατέψουν από τυχόν δικαστικές επιθέσεις της τράπεζας του Julius Baer εναντίον μας. Μια τέτοια επίθεση του Baer δεχτήκαμε στο Σαν Φρανσίσκο το Φλεβάρη του 2008 και στο τέλος βγήκαμε νικητές, προκαλώντας ζημία τριακοσίων εκατομμυρίων δολαρίων. Στη δημιουργία των συνθηκών, που έφεραν κοντά όλους αυτούς τους παίκτες της βιομηχανίας των ΜΜΕ, πρωτοστάτησε η «Επιτροπή Δημοσιογράφων για την Ελευθερία του Τύπου» με πρόεδρο τη Lucy Dalglish, η οποία είναι ένα είδος κονσόρτσιουμ στο χώρο των ΜΜΕ και συγκροτεί τέτοιες συμμαχίες που προωθούν τα συμφέροντα της βιομηχανίας. Αλλά ποιο ήταν το διακύβευμα στην περίπτωση του Wikileaks; Είχαμε λοιπόν μια εταιρεία του εξωτερικού, μια ελβετική τράπεζα, που προσπαθούσε να σταματήσει μια οργάνωση, η οποία ασχολούνταν με την πληροφόρηση του κοινού και συνδεόταν με τις ΗΠΑ – το Wikileaks έχει κάποιες υπηρεσίες και κάποιους ανθρώπους στις ΗΠΑ. Ποιες ήταν λοιπόν οι δυνάμεις υπέρ και εναντίον μας; Υπήρχαν κάποιες δυνάμεις εναντίον μας, καθώς η τράπεζα αυτή είχε σχέσεις με τραπεζικά ιδρύματα των ΗΠΑ, από τα οποία υποστηρίχθηκε, αλλά υπήρχαν μεγαλύτερες βιομηχανίες από την αντίπαλη όχθη. Γιατί αν το Wikileaks εκπαραθυρωνόταν από το διαδίκτυο από μια ελβετική τράπεζα, τότε αύριο το ίδιο μπορεί να συνέβαινε σε κάποια εφημερίδα, όπως η New York Times. Επομένως, επρόκειτο καθαρά για το συμφέρον της βιομηχανίας. Εντούτοις, σε αυτή την κίνηση υπήρχε και κάτι πέρα από συμφέρον, δηλαδή επρόκειτο για έκφραση συγκεκριμένων αξιών, στο βαθμό που κάποιοι άνθρωποι στους Times έχουν αξίες. Ίσως λοιπόν να ήταν η έκφραση των αξιών κάποιων ανθρώπων, για τις οποίες επιθυμούσαν μ' αυτόν τον τρόπο να παλέψουν μέσα από τους New York Times, αφού αυτές εξυπηρετούσαν και τα συμφέροντα του οργανισμού.

Πριν το 2010, οι New York Times »

συνήθιζαν να δημοσιεύουν πολλές από τις ειδήσεις που αποκάλυπτε το Wikileaks. Μία από αυτές ήταν η περίπτωση της διαφθοράς της αμερικανικής εταιρείας 21 παιδικών νοσοκομείων «Shriners», μία άλλη ήταν αυτή του Eric Schmidt και των κανόνων εμπόλεμης ζώνης στο Ιράκ, οι οποίοι επέτρεπαν σε ορισμένες περιπτώσεις στους Αμερικανούς στρατιώτες να περνούν τα σύνορα του Ιράν – μια πολύ επικίνδυνη ιστορία, η οποία μπορούσε να ξεκινήσει μέχρι και πόλεμο. Στην πραγματικότητα οι περισσότεροι πόλεμοι έχουν ξεκινήσει από αψιμαχίες στα σύνορα μεταξύ χωρών, οι οποίες βγαίνουν εκτός ελέγχου. Αυτή ήταν μια σπουδαία και ξεχωριστή υπόθεση, την οποία καλύψαμε μαζί με τους New York Times.

S: Πώς αξιολογείς τη στάση που τήρησαν οι New York Times σε σχέση με το ντοκιμαντέρ «Collateral Murder», που έδωσε στη δημοσιότητα το Wikileaks;

A: Οι New York Times αντέδρασαν με δύο διαφορετικούς τρόπους σε δύο διαφορετικές χρονικές συγκυρίες αναφορικά με το ντοκιμαντέρ «Collateral Murder», δηλαδή αλλιώς τη στιγμή κατά την οποία το ντοκιμαντέρ δόθηκε στη δημοσιότητα, οπότε και αδιαφόρησαν, και αλλιώς πολύ αργότερα, δηλαδή τη χρονική στιγμή που ξέσπασε το σκάνδαλο cablegate, οπότε ο Bill Keller δημοσίευσε μια σειρά άρθρων και ένα βιβλίο, το «Open Secrets», όπου χρησιμοποίησε αποσπάσματα από το cablegate, για να υπεραμυνθεί της αρνητικής στάσης των New York Times απέναντι στο Wikileaks. Οι Times προσπάθησαν να ισχυριστούν ότι εγώ – γιατί το έκαναν προσωπικό – μετέτρεψα ένα ντοκιμαντέρ σε αντιαμερικανική προπαγάνδα και στήριξαν τους ισχυρισμούς τους σε επιλεκτικά αποσπάσματα του cablegate. Αλλά η στάση τους αυτή είναι τελείως διαφορετική από τη στάση που κράτησαν κατά την χρονική στιγμή της αποκάλυψης και είναι αρκετά ενδιαφέρουσα. Το «Collateral Murder» ήταν ένα ντοκιμαντέρ που φτιάξαμε, βασισμένο σε ένα 40λεπτο απόρρητο βίντεο από ελικόπτερο απάτσι που έδειχνε το ελικόπτερο να πυροβολεί και να σκοτώνει ανθρώπους στη νέα Βαγδάτη τον Ιούλιο του 2007 και να ρίχνει ρουκέτες σε κτίρια. Το ελικόπτερο αυτό σκότωσε από 16 μέχρι 24 ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένων δύο πολεμικών ανταποκριτών, και τους σκότωσε υπό γκροτέσκες συνθήκες. Για παράδειγμα σκότωσε τον έναν ανταποκριτή την ώρα που σερνόταν και ένα βαν ερχόταν να τον περιμαζέψει. Παρότι οι άνθρωποι του βαν ήταν άοπλοι, το γάζωσε και τελικά τον σκότωσε. Υπήρχε λοιπόν ένα ρεπορτάζ στους New York Times, το οποίο συγκριτικά με τα υπόλοιπα ΜΜΕ, εννοώ τα τηλεοπτικά κανάλια, δεν ήταν τότε τόσο κακό για εκείνη την πρώτη έκδοση μετά την αποκάλυψη του ντοκιμαντέρ. Αλλά τότε, μόλις αυτό το ρεπορτάζ εμφανίστηκε στους New York Times, δόθηκε από τους αρχισυντάκτες άπλετος χώρος στους απολογητές του στρατού και όχι σε οποιονδήποτε άλλο. Και έτσι, επί πολλές ημέρες, εμφανίζονταν άρθρα από τέτοιους απολογητές, που παρουσίαζαν διάφορες δικαιολογίες για το περιστατικό και έριχναν το φταίξιμο σε εμάς.

Αυτό είναι πολύ ενδιαφέρον, γιατί μας δείχνει μια σειρά από πράγματα. Πρώτον, είναι δυνατό μερικές φορές να εμφανίζεται κάπου στους New York Times η κριτική στο αμερικανικό κατεστημένο του στρατού και των μυστικών υπηρεσιών. Αλλά πόση πίεση χρειάζεται να ασκηθεί, για να συμβεί κάτι τέτοιο! Έτσι, σε αυτή την περίπτωση είχαμε ένα εξαιρετικά σημαντικό από ειδησεογραφική άποψη βίντεο, ίσως το πιο σημαντικό των τελευταίων πέντε ετών. Επίσης αποτελούσε αδιάσειστη απόδειξη, γιατί ήταν αυθεντικό, πολύ δυνατό και ξεκάθαρο για το τι γινόταν εκεί. Και το φτιάξαμε ανεξάρτητα, δηλαδή η είδηση δεν ήταν των New York Times αλλά δική μας και οι New York Times απλώς την αναπαρήγαγαν. Συνεπώς, στο βαθμό αυτό ήταν προστατευμένοι. Εντούτοις, το κόστος για αυτούς ήταν η υποχρέωση να ανοίξουν πελώριο χώρο δημοσίευσης για όλους τους απολογητές του στρατιωτικού κατεστημένου να έρθουν και να δικαιολογήσουν τη συμπεριφορά αυτή, χωρίς να εισφέρουν καν νέα γεγονότα. Η κριτική λοιπόν στο στρατιωτικό κατεστημένο των ΗΠΑ απαιτεί την παραχώρηση εξαιρετικά μεγάλης ελευθερίας σε αυτό για να απολογηθεί και να δικαιολογήσει τις δραστηριότητές του. Δεν χρειάζεται τίποτε άλλο, ούτε καταγραφή κάποιων γεγονότων, ειδήσεων ή οτιδήποτε άλλου. Μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι όλοι αυτοί οι απολογητές, που έγραφαν στους New York Times για λογαριασμό του στρατιωτικού κατεστημένου, ήταν εκεί απλώς επειδή είχε εξαντληθεί η ειδησεογραφική πλευρά του θέματος, δηλαδή δεν υπήρχε άλλο ειδησεογραφικό υλικό, και γι' αυτό το κενό ενδιαφέροντος έπρεπε να γεμίσει με εκφορές απόψεων.

Είναι αυτή καλή δικαιολογία για τη στάση των New York Times στο θέμα; Όχι, γιατί είχαμε πρόσθετο υλικό, αφού μετά την πρώτη αυτή

μέρα η ισλανδική τηλεόραση ITV έστειλε ανθρώπους στη Βαγδάτη να μαζέψουν κι άλλο υλικό, να πάρουν συνεντεύξεις, να τραβήξουν εικόνες από τις οικογένειες των θυμάτων και του κτιρίου κτλ. Έπαιξαν τίποτα από αυτό; Όχι, δεν άγγιξαν τίποτα. Ένας αμερικανός στρατιώτης, που ήταν στο έδαφος, μίλησε γι' αυτό ως πρώτης τάξεως μάρτυρας και μάλιστα αμερικάνος. Πήραν τίποτα από αυτό το υλικό, του πήραν συνέντευξη; Όχι. Ένας αμερικανός σκηνοθέτης έτυχε να βρίσκεται στη Βαγδάτη μία ημέρα μετά τη σφαγή, για να κάνει ένα ντοκιμαντέρ για τους ιρακινούς πρόσφυγες, και πήρε συνεντεύξεις από τους ανθρώπους στον τόπο του εγκλήματος και πήρε σκηνές από το γαζωμένο βαν, που προσπάθησε να σώσει έναν από τους πολεμικούς ανταποκριτές. Απίστευτο υλικό μία μέρα μετά το συμβάν, το οποίο δεν μπορούσε να διαστρεβλωθεί ούτε να έχει πολιτικά υποκειμενική χροιά, καθώς ο σκηνοθέτης δεν ήξερε το σκάνδαλο που αργότερα θα ξεσπούσε. Χρησιμοποίησαν τίποτα από αυτό το υλικό; Όχι, και μάλιστα κανένα αμερικανικό ΜΜΕ δεν το έκανε. Μπήκαμε λοιπόν μέσα στο τείχος των κυρίαρχων αμερικανικών ΜΜΕ, αλλά τότε αυτό άνοιξε τεράστιο χώρο για μία αντεπίθεση και όχι για οποιουδήποτε είδους συνέχεια. Στη συνέχεια, ο Bill Keller στο βιβλίο του «Open Secrets» και στα άρθρα του προσπάθησε να αντιστρέψει τα όσα είχαμε κάνει με το ντοκιμαντέρ μας «Collateral Murder». Το ντοκιμαντέρ ήταν βασισμένο σε ένα ακατέργαστο απόρρητο βίντεο από την κάμερα που βρισκόταν τοποθετημένη στο οπλοπολυβόλο του Απάτσι, ήταν δηλαδή ακριβώς αυτό που έβλεπε ο πιλότος και ο πολυβολητής. Ωστόσο, έχοντας δει ολόκληρο το βίντεο, ήταν πολύ δύσκολο να καταλάβεις τι

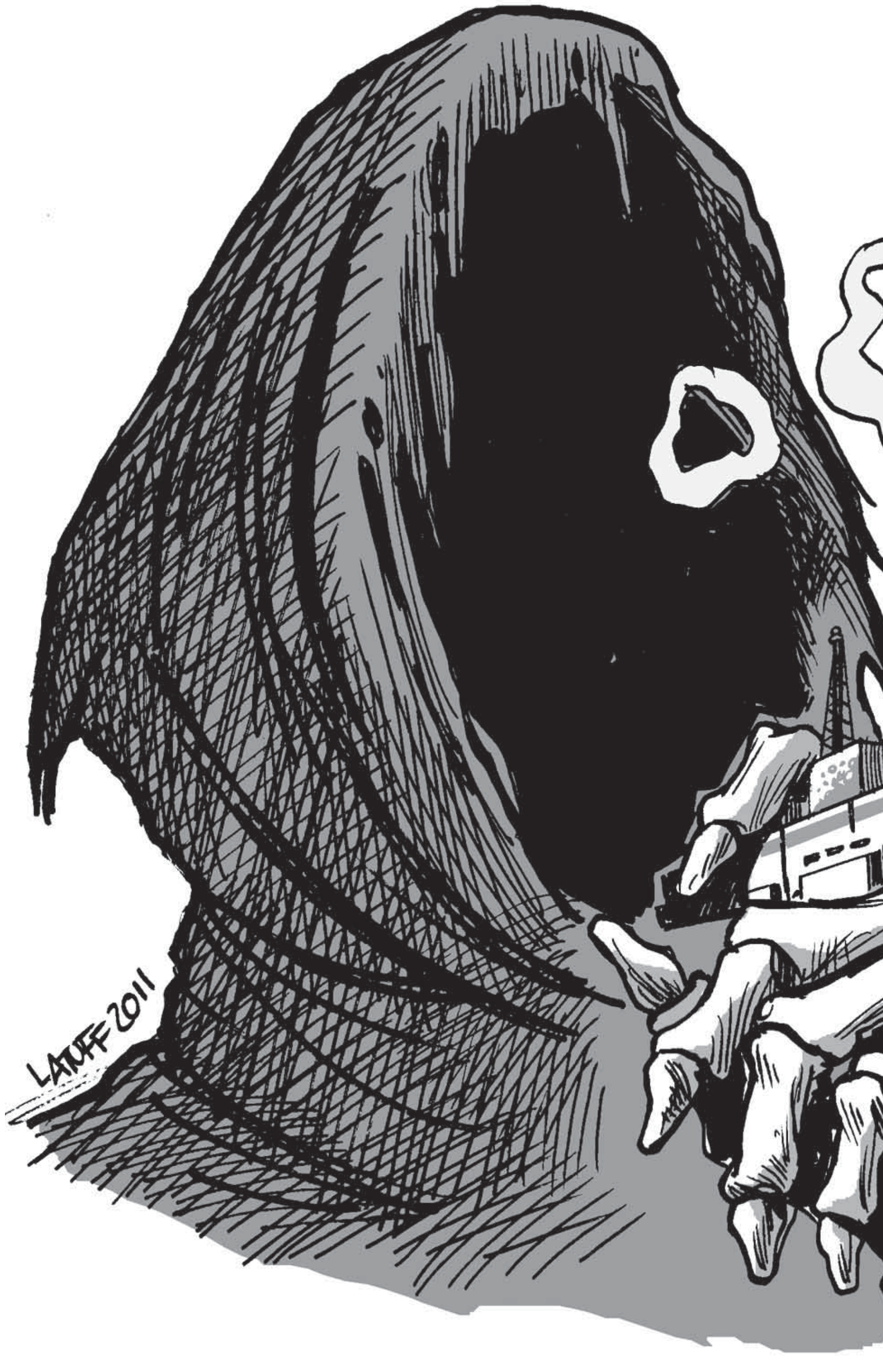

γινόταν. Και όταν το είδα για πρώτη φορά δεν μου ήταν καθόλου ξεκάθαρο πού ήταν, ποιος ήταν, πώς διαδεχόταν η μία σκηνή την άλλη, καθώς υπήρχαν ενδιάμεσοι νεκροί χρόνοι κτλ. Γι' αυτό με μεγάλη προσοχή και δουλειά το βάλαμε σε μία συνέχεια και αυτό που καταλάβαμε ήταν ότι είχε επίτηδες συγκαλυφθεί ήδη από το 2007.

Το γεγονός είχε καταγραφεί δημοσιογραφικά, γιατί υπάρχει πάντοτε δημοσιογραφική καταγραφή σε τέτοιες περιπτώσεις, αφού είχαν σκοτωθεί δύο πολεμικοί ανταποκριτές, και μάλιστα είχε υπάρξει και ρεπορτάζ στους New York Times. Κάποια ρεπορτάζ είχαν πάει τόσο μακριά, ώστε να αφήνουν να εννοηθεί ότι το βαν είχε καταστραφεί από αντάρτες, ενώ οι New York Times και ο στρατός είχαν ισχυριστεί ότι δεν γνώριζαν πως αυτό είχε καταστραφεί. Επομένως, η υπόθεση είχε επίτηδες θαφτεί. Έπρεπε λοιπόν να εξηγήσουμε στο βίντεο ότι εδώ βρίσκεται αυτός ο άνθρωπος, »

εκεί ο άλλος, αυτοί είναι οι δύο πολεμικοί ανταποκριτές, που πηγαίνουν από τον ίδιο δρόμο, εδώ είναι ο ίδιος άνθρωπος που πυροβολείται. Τότε οι Times έγραψαν στην αυτοεπιβεβαιούμενη επίθεσή τους ότι είχαμε αφαιρέσει πλάνα από ένοπλους αντάρτες. Στην πραγματικότητα ήμασταν εξαιρετικά προσεκτικοί κατά το μοντάρισμα του ντοκιμαντέρ, ώστε να αποφύγουμε τέτοιες επιθέσεις σε βάρος μας. Τα πρώτα δέκα λεπτά είναι συνεχόμενα και αμοντάριστα. Μετά έχει κοπεί κάποιος νεκρός χρόνος, όπου δεν συμβαίνει τίποτα. Όταν αποκαλύψαμε τα βίντεο, τα αναρτήσουμε δίπλα δίπλα, δηλαδή πάνω την ακατέργαστη έκδοση και από κάτω τη δική μας. Ήμασταν λοιπόν πιο πιστοί στα γεγονότα κατά την παραγωγή αυτού του υλικού από οποιοδήποτε ντοκιμαντέρ έχω δει. Είναι άλλωστε κομμάτι της φιλοσοφίας μου σχετικά με το πώς πρέπει να ασκείται με επιστημονικό τρόπο η δημοσιογραφία, ότι η κύρια πηγή περιεχομένου πρέπει να διατίθεται μαζί με την επεξεργασμένη, ώστε να μπορεί να ελεγχθεί ότι έχει τύχει δίκαιης μεταχείρισης και δεν έχει διαστρεβλωθεί. Αυτό λοιπόν κάναμε και κάναμε πολύ καλή δουλειά. Επομένως, ο ισχυρισμός ότι είχαν αφαιρεθεί πλάνα ήταν εντελώς ψευδής. Μπορεί ο οποιοσδήποτε να δει τα δύο βίντεο. Άρα μπορεί ο οποιοσδήποτε να ελέγξει· οι New York Times μπορούσαν να ελέγξουν, αλλά δεν έλεγξαν. Γιατί δεν έλεγξαν; Επειδή είχαν άλλο σκοπό.

Μετάφραση:
Αντώνης Μπρούμας

Πριν 25 χρόνια, όταν το Τσέρνομπιλ έσκασε στις πυρηνικές καρδιές μας, πήραμε κι εμείς λίγη μυρωδιά από τα αντιπυρηνικά κινήματα της Ευρώπης και της Αμερικής. Μια μεγάλη αντιπυρηνική διαδήλωση στην Αθήνα ήταν το αποτέλεσμα, κι όλα μετά ξεχάστηκαν. Το γνωστό «Πυρηνικά, όχι ευχαριστώ» βεβαίως έγινε ένα πολύ διαδεδομένο σύμβολο. Όμως δεν αρκούσε αυτό. Στην Ελλάδα ποτέ δεν αναπτύχθηκε αντιπυρηνικό κίνημα. Ίσως δεν αισθανθήκαμε εδώ ποτέ άμεσα την απειλή. Τα σύνορα μιας χώρας όμως δεν σταματούν τη ραδιενέργεια. Πέραν της Βουλγαρίας όπου προωθείται δεύτερος πυρηνικός σταθμός, εκτός της συνέχισης του παμπάλαιου Κοζλοντούι, η φιλόδοξη ενεργειακά Τουρκία ετοιμάζει το

Η πυρηνική διαστροφή στα Βαλκάνια

Νίκος Ιωάννου

πυρηνικό της πρότζεκτ.
Το ευρωπαϊκό ενεργειακό λόμπι, κυρίως το ιδιαιτέρων πυρηνικών συμφερόντων γαλλικό, ονειρεύεται σταθμούς στην Αλβανία, στη Μακεδονία και φυσικά στην Ελλάδα. Τις δύο τελευταίες δεκαετίες η Γαλλία έχει αναπτύξει πολύ την πυρηνική της τεχνολογία, κατέχοντας ισχυρή θέση στην παγκόσμια αγορά ενέργειας και συνεχώς σπρώχνει προς την κατασκευή νέων σταθμών. Το τεράστιο κόστος κατασκευής ενός πυρηνικού σταθμού ενέργειας δικαιολογεί τη συγκρότηση ενός επιθετικού λόμπι που απλώνει τα πλοκάμια του στις κυβερνήσεις, στα ΜΜΕ, ακόμα και σε οικολογικές ΜΚΟ. Αν συνυπολογίσουμε δε το κόστος διαχείρισης των πυρηνικών αποβλήτων, το κόστος συντήρησης και αποκατάστασης των παλιών αντιδραστήρων κ.λπ., τότε μιλάμε για μια αγορά με μεγάλο κύκλο συμφερόντων. Με δέλεαρ αυτά τα συμφέροντα, οι Γάλλοι πολιορκούν τα Βαλκάνια με μεγάλο ανταγωνιστή τούς Ρώσους.

Δεν τους πτόησε το δυστύχημα της Φουκουσίμα, μεγαλύτερης βλαπτικότητας απ' ό,τι φαίνεται κι από αυτό του Τσέρνομπιλ. Η εμμονή των Ιαπώνων να πείσουν τον κόσμο τους για τις ανύπαρκτες επιπτώσεις μάς θύμισε τους ΚΝίτες του '86 που κατανάλωναν τσερνομπιλικά προϊόντα δημοσίως.
Οι κορώνες των πυρηνικών στελεχών για επανεξέταση και βελτίωση των όρων ασφαλείας των πυρηνικών αντιδραστήρων μοιάζουν με αυτές των προκατόχων τους το 1986. Οι κομπασμοί των Γάλλων ότι κατέχουν την πιο ασφαλή τεχνολογία έγιναν σιωπή μετά το μικρό μεν, ατύχημα δε, σε πυρηνικό αντιδραστήρα λίγους μήνες μετά τη Φουκουσίμα.
Τι σημαίνει παλιός αντιδραστήρας; Και πότε λέμε ότι είναι παλιός; Τι σημαίνει διαχείριση πυρηνικών αποβλήτων; Πώς είναι δυνατόν ένα πυρηνικό ατύχημα να επηρεάζει άμεσα το μισό ημισφαίριο και έμμεσα το άλλο μισό και να μιλάνε κάποιοι για πράσινη ενέργεια;

Αυτά είναι μερικά από τα ερωτήματα που οι Έλληνες και λοιποί Βαλκάνιοι θα χρειαστεί να απαντήσουν σύντομα. Οι σχεδιασμοί των ενεργειακών λόμπι και των κυβερνήσεων για την περιοχή περιλαμβάνουν τα πάντα: πετρέλαιο, φυσικό αέριο, πυρηνικά, φωτοβολταϊκά, αιολικά πάρκα, ό,τι μπορεί να ενταχθεί στην αγορά της ενέργειας.
Γιατί πρέπει να παράγουμε αυτήν την ενέργεια, για ποιον θα την παράγουμε και τι ενέργεια θα παράγουμε; Αυτό είναι ένα άλλο ερώτημα που έθεσαν οι πολίτες κατά του λιθάνθρακα και κέρδισαν μια μάχη. Το ίδιο ερώτημα τίθεται σε κάθε ενεργειακό ζήτημα και ειδικά στα πυρηνικά. Ήδη διατυπώνεται από αντιπυρηνικούς ακτιβιστές, έστω δειλά, στην Τουρκία και τη Βουλγαρία. Στα Βαλκάνια όμως το «όχι στα πυρηνικά» δεν μπορεί να είναι σε εθνικό επίπεδο. Εδώ είναι όλα τόσο κοντά!

Περί της Αδυναμίας των Φοιτητικών Κύκλων

Νίκος Κατσιαούνης

Στο πλαίσιο των μεγάλων «μεταρρυθμίσεων» που προωθεί το ελληνικό κράτος, προφανώς δεν θα μπορούσαν να λείπουν οι τεράστιες αλλαγές που σχετίζονται με την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Κι αυτό φυσικά είναι αναπόφευκτο, ειδικά σε μια εποχή όπου υπάρχει απόλυτη ταύτιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας με τη θέση στην παραγωγή. Έτσι η κονιορτοποίηση των εργασιακών σχέσεων με την παράλληλη κυριαρχία της αγοράς θα οδηγούσε και σε μια ριζική και εκ βάθρων αλλαγή στους πανεπιστημιακούς θεσμούς και τη λειτουργία τους, χωρίς βέβαια να είναι ο μόνος λόγος για την πραγμάτωση αυτών των αλλαγών. Εξάλλου, τα τελευταία χρόνια το νεοφιλελεύθερο πλαίσιο επέβαλε την επιχειρηματικοποίηση και την εμπορευματοποίηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των πανεπιστημίων και τον κατακερματισμό της γνώσης, μέσω του σπασίματος των κύκλων σπουδών και των γνωστικών αντικειμένων. Το πανεπιστήμιο, λοιπόν, είχε αρχίσει εδώ και χρόνια να λειτουργεί στη βάση μιας επιχείρησης.

Το νομοσχέδιο, που εσκεμμένα πέρασε το καλοκαίρι η κυβέρνηση, προκάλεσε την αντίδραση της πανεπιστημιακής κοινότητας. Δεκάδες καταλήψεις ξέσπασαν στα πανεπιστήμια αλλά έσβησαν με την ίδια ακριβώς ταχύτητα που δημιουργήθηκαν. Το φοιτητικό κίνημα για ακόμη μια φορά, τα τελευταία τουλάχιστον χρόνια, δεν μπόρεσε να ξεπεράσει τον εαυτό του. Οι ομοιότητες με το κίνημα του '06-'07 είναι αρκετές αναφορικά με τη σύνθεση των αιτημάτων που προβλήθηκαν από το σύνολο των συλλόγων.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που παρατηρείται στα αιτήματα του φοιτητικού κινήματος είναι η αδυναμία του να ασκήσει μια συνολική κριτική στο θεσμό του πανεπιστημίου

σήμερα. Μια κριτική που, εκτός από τις «ποσοτικές» διεκδικήσεις, θα προχωρά και σε «ποιοτικές». Αντίθετα, αυτό που παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια είναι μια μηχανιστική άρνηση και ένα «ξερό» όχι σε αυτά που προέβαλλαν οι μεταρρυθμίσεις της κυριαρχίας. Η απλή αντιστροφή δηλαδή των όρων που έθετε η εξουσία δεν κατάφερε να οδηγήσει σε μια θεμελιακή ρήξη αλλά αντίθετα εγκλώβισε το φοιτητικό κίνημα σε μια αναποτελεσματική επανάληψη, επαναλαμβανόμενους λόγους και περιστροφές γύρω από τον άξονά του, που σταδιακά οδήγησαν στην απομόνωσή του, όχι μόνο από το κοινωνικό σύνολο αλλά και από τον ίδιο του τον εαυτό.

Όποιος θέλει να ασκήσει εύκολη κριτική, θα αποδώσει τις ευθύνες σε αυτούς που πρωτοστάτησαν στις κινητοποιήσεις. Η Αριστερά (με όλα της τα παρακλάδια) προφανώς και έχει ευθύνες, ειδικά εάν σκεφτούμε ότι είχε την «ιδεολογική» κηδεμονία. Παραμένει όμως αιχμάλωτη των ιδεολογικών και πρακτικών δομών του θεσμού των πανεπιστημίων, αδυνατώντας να δει πέρα από τη μύτη της. Κι αυτό συμβαίνει με το σύνολο των παραδοσιακών σχηματισμών μέσα στο πανεπιστήμιο. Αλλά αυτή είναι η μία πλευρά του νομίσματος. Κάθε θεσμός σημασιοδοτείται κοινωνικοϊστορικά από τα δρώντα υποκείμενα και η μορφή με το περιεχόμενο είναι αδιαχώριστα. Η εκπαίδευση, ειδικά στον ελλαδικό χώρο, σημασιοδοτείται ως το μέσο για την κατάκτηση μιας ικανοποιητικής θέσης εργασίας, ως το μέσο για την ταξική και κοινωνική κινητικότητα και την απόκτηση κύρους και γοήτρου. Αυτή η εργαλειακή αντιμετώπιση έχει οδηγήσει τους ίδιους τους φοιτητές να αποβάλουν την νοηματοδότηση του πανεπιστημίου ως χώρου δημιουργίας, ανα-στοχασμού και αμφισβήτησης. Έτσι, τα υποκείμενα (στην πλειοψηφία τους τουλάχιστον) του φοιτητικού σώματος παρουσιάζονται πλήρως εξατομικευμένα και με μια λησταρχική σχέση αναφορικά με το θέμα της εκπαίδευσης. Επομένως παρατηρείται αρκετά μεγάλο πρόβλημα στη συγκρότηση ενός ριζοσπαστικού λόγου απέναντι στο θεσμό, εφόσον το ερώτημα για το τι πανεπιστήμια θέλουμε δεν μπορεί ούτε καν να τεθεί.

Έτσι, λοιπόν, θα μπορούσαμε να πούμε ότι το φοιτητικό κίνημα δεν μπόρεσε να θέσει στο δημόσιο διάλογο την έννοια της παιδείας στο σύνολό της, γεγονός που θα άφηνε τις παρακαταθήκες για το μέλλον ώστε να αναπτυχθεί μια ριζικότερη κριτική και παράλληλα να ανιχνευθούν απαντήσεις. Δεν αμφισβητήθηκε η γνώση, η οποία αποτελεί το παραγόμενο προϊόν του πανεπιστημίου. Η γνώση δεν συνιστά έναν ουδέτερο θεσμό, σε πείσμα όσων θέλουν να μας πείσουν για τους αναντίρρητους και καθολικούς σκοπούς της σχετικά με την πρόοδο της ανθρωπότητας, αλλά αντίθετα θεμελιώνεται πάνω στις κυρίαρχες αξίες και σημασίες που διέπουν το συλλογικό φαντασιακό και τις διαμορφωμένες σχέσεις εξουσίας. Για παράδειγμα, δεν θα μπορούσε ποτέ η παραγόμενη γνώση των πανεπιστημίων να ουδετεροποιηθεί σε μια ετερόνομη και εκμεταλλευτική κοινωνική θέσμιση, όπως η καπιταλιστική. Αντίθετα δεν τέθηκε καμία διερώτηση ούτε για τα προγράμματα σπουδών, ούτε για το αντικείμενο της γνώσης, ούτε και για το ποιος διδάσκει τι κτλ. Αυτό, δηλαδή η κριτική του περιεχομένου της γνώσης, θα μπορούσε να αποτελέσει μια χειραφετική πράξη ώστε να ακολουθήσει μια ριζικότερη κριτική της θεσμισμένης κοινωνίας, ακολουθώντας το νήμα των κινημάτων του ’60 και του ’70.

Το πανεπιστήμιο είναι ένας θεσμός ιεραρχικός. Η σχέση καθηγητή-φοιτητή είναι μια σχέση εξουσίας, μια σχέση διευθυνόντων-εκτελεστών, της οποίας η άρση είναι απαραίτητη για μια παιδεία που θα σπάσει τη συνθήκη της γνώσης ως απλή κατανάλωση. Αλλά αυτό μπορεί να νοηθεί μόνο εάν, έχοντας επίγνωση της μεγαλύτερης κατάρτισης των καθηγητών, υπάρξει πραγματικό ενδιαφέρον κι όχι λησταρχικό-συμφεροντολογικό, από τη μεριά των φοιτητών. Λόγω της σχετικότητας της διαφοράς των γνώσεων, η σχέση αυτή μπορεί να μεταλλαχθεί και να παράγει, με έναν διαλεκτικό τρόπο, ουσία και νόημα.

Η ιεραρχική δομή των πανεπιστημίων δεν εξαντλείται όμως στην παραπάνω σχέση αλλά επεκτείνεται και στον τρόπο δομής, οργάνωσης και λήψης των αποφάσεων. Δυστυχώς, η δομή αυτή δεν αμφισβητήθηκε ποτέ σε διευρυμένη κλίμακα (υπάρχουν ελάχιστες εξαιρέσεις) αλλά αντίθετα ενισχύεται από τις καθεστωτικές-παραδοσιακές δυνάμεις που δρουν μέσα στο πανεπιστήμιο. Το αυτοδιοίκητο του πανεπιστημίου, παρόλο που εξαρτάται βέβαια και από άλλους συσχετισμούς, θα μπορούσε να νοηθεί ως η θέσμιση από τη βάση των συμμετεχόντων σε αυτό, με τη γενική συνέλευση να αποτελεί τον αμεσοδημοκρατικό φορέα αυτής της θέσμισης και την ταυτόχρονη συμμετοχή των φοιτητών, καθηγητών και εργαζομένων στο πανεπιστήμιο. Έτσι θα μπορούσε να δομηθεί μια ουσιώδης δημοκρατία στις σχολές, ερχόμενη σε κάθετη ρήξη με τις ομάδες συμφερόντων που δρουν εντός.

Βιώνουμε μια περίοδο όπου η κρίση των κυρίαρχων θεσμών είναι πλέον εμφανής. Χρειάζεται ένας ριζικός αναστοχασμός ώστε να αναδυθεί ένας ουσιώδης λόγος κριτικής αλλά και σύνθεσης προτάσεων που θα προωθούν την κοινωνική αυτονομία παρά και ενάντια στη βαρβαρότητα που επιβάλλεται από το καθεστώς. Το πανεπιστήμιο αποτελεί έναν βασικό πυλώνα αυτού του συστήματος, ο οποίος είναι αναγκαίο να επανανοηματοδοτηθεί στο πλαίσιο μιας χειραφετικής κοινωνικής πολιτικής. Έξω κάθε διαχωρισμό, τα πανεπιστήμια πρέπει να άρουν κάθε αποκλεισμό και να συνδεθούν με την κοινωνία. Μακριά από τα ψευδή διλήμματα: Ιδιωτικό ή Κρατικό, αυτό το οποίο θα πρέπει να αναδυθεί είναι ο Δημόσιος χαρακτήρας τους, ο πραγματικά κοινωνικός. Ο δρόμος προς ένα πραγματικά ελεύθερο και αυτόνομο πανεπιστήμιο μπορεί να περάσει από τα μονοπάτια του προτάγματος της Άμεσης Δημοκρατίας, που αυτή τη στιγμή αρχίζουν να σκιαγραφούνται στο δημόσιο χώρο και χρόνο.

Το αόρατο υποκείμενο

Αλέξανδρος Σχισμένος

Μέσα στη δίνη της εποχής, γύρω μας, μέσα μας, οι σημασιακές επενδύσεις των δυτικών κοινωνιών αποδεικνύονται φαύλες και οι οάσεις που προσέφεραν αντικατοπτρισμοί στην έρημο. Ωστόσο, ένα νέο περιεχόμενο φαίνεται πως αναδύεται, μία νέα συνολική πολιτική πρόταση διαμορφώνεται μέσα από το κίνημα της άμεσης δημοκρατίας που επικεντρώνεται, δίχως να περιορίζεται, στις πλατείες αυτού του κόσμου. Μια πρόταση όχι απλώς αντισυστημική [1] αλλά εξω-συστημική, πέρα από το πλαίσιο που το σύστημα εξουσίας προβλέπει.

Η συζήτηση στους ριζοσπαστικούς κύκλους, στην προσπάθεια να αναγνωρίσουν στοιχεία της ταυτότητάς τους στο κίνημα, περιστρέφεται γύρω από δύο κυρίαρχους πόλους. Θα τους αναφέρω, για να προσπαθήσω συνοπτικά να επισημάνω από πού πηγάζουν και γιατί είναι ουσιαστικά στέρφοι. Ο ένας είναι η απόπειρα θεωρητικού σχεδιασμού ενός «καθεστώτος» άμεσης δημοκρατίας, ο άλλος η αναζήτηση του Υποκειμένου του. Είναι σαφές πώς τα δύο αυτά αιτήματα συνδέονται και ανατροφοδοτούνται.

Θα ξεκινήσω με μία διευκρίνηση. Η πληρότητα ενός θεωρητικού συστήματος [2] οφείλει να θεμελιώνεται σε κάποια αξιώματα, κάποιες δηλαδή αναπόδεικτες πλην όμως απαραίτητες θέσεις. Ένα θεωρητικό πολιτικό σύστημα, τύπου Πλάτωνα ή Μαρξ, οφείλει να θεμελιώνεται σε έναν αναπόδεικτο, πλην όμως αναγκαίο, καθορισμό της κοινωνίας. Δυστυχώς ή ευτυχώς, η κοινωνία είναι η πηγή όλων των καθορισμών και το πεδίο δοκιμασίας και πραγμάτωσής τους. Κάθε μεταφυσική σύλληψη αποτυγχάνει να συλλάβει το πραγματικό κοινωνικό γίγνεσθαι. Μας απομένει η εμπειρία, η κριτική και η πράξη.

Μία δεύτερη διευκρίνηση. Το τελευταίο δεν σημαίνει πως η πράξη είναι τυφλή, πόσο μάλλον η πολιτική πράξη. Ακριβώς επειδή η κοινωνία είναι η πηγή όλων των καθορισμών και συνεπώς των αξιών, ενέχει τη δυνατότητα της αλλαγής τους, ενέχει επίσης την ευθύνη της επιλογής τους.

Ερχόμαστε στην άμεση δημοκρατία. Ποια είναι η ως τώρα εμπειρία των αμεσοδημοκρατικών συνελεύσεων; Πρώτον, πως αποτελούν το μοναδικό πλαίσιο, ώστε να γίνει μία διαβούλευση και συζήτηση που να εμπλέκει ενεργά και ισότιμα τον καθένα. Η έλλειψη αντιπροσώπων, ο ισότιμος λόγος, η πλήρης ελευθερία λόγου, η απουσία ιεραρχίας, η ψήφιση προτάσεων και όχι προσώπων, ο ίσος χρόνος, είναι τα θεσμικά χαρακτηριστικά κάθε ελεύθερης πολιτικής διαβούλευσης. Είναι επίσης οι προϋποθέσεις κάθε ελεύθερης πολιτικής απόφασης.

Δεύτερον, η εμπειρία του Συντάγματος δείχνει πως κάθε αμεσοδημοκρατική συνέλευση έχει το πεδίο δικαιοδοσίας της. Η συνέλευση του Συντάγματος είχε ως δικαιοδοσία την πλατεία [3], στην οποία το κίνημα αυτοοργανώθηκε αμέσως, τη διαμαρτυρία απέναντι στη Βουλή, την έμπρακτη αμφισβήτηση της εξουσίας του κράτους στο δημόσιο χώρο. Οι αμεσοδημοκρατικές συνελεύσεις γειτονιών την αυτοοργάνωση της γειτονιάς και ούτω καθεξής. Δεν μπορεί φυσικά να υπάρχει μία αμεσοδημοκρατική συνέλευση που να αποφασίζει για έναν γεωπολιτικό χώρο μέχρι τα σύνορα του σημερινού ελληνικού κράτους. Μονάχα ίσως μία ομοσπονδία συνελεύσεων, για ζητήματα που θα προκύψουν ως εντελώς καινούργια, αφού τα σύνορα πλέον αποκτούν άλλη σημασία. Είναι επίσης δικαιοδοσία της κάθε συνέλευσης να αποφασίσει τους κανόνες της, και άλλους κανόνες θα έχει μία συνέλευση 300 ατόμων, άλλους μία 30.000. Εξάλλου, είναι παράλογο οι 300 να αποφασίζουν για τα 10 εκατομμύρια. Δεν είναι;

Τρίτον, πως η άμεση δημοκρατία είναι το μοναδικό πεδίο ώστε να αναστοχαστούμε πάνω στην άμεση δημοκρατία. Πέρα από πολιτική πράξη με τη στενή έννοια, είναι μια πράξη θέσμισης και ένας χώρος πολιτικής παιδείας. Και ακριβώς αυτή η αναδημιουργική κυκλικότητα, πράξης, κριτικής και πράξης οδηγεί την αυτοθέσμιση και την αυτονομία, δηλαδή τη ρητή συνειδητή θέσμιση νόμων που τίθενται διαρκώς υπό συζήτηση.

Είναι σαφές πως κάθε θεωρητικό μοντέλο, αν θέλει να είναι πλήρες, θα αποτύχει. Όσο σκεφτόμαστε την άμεση δημοκρατία με όρους «καθεστώτος», όσο σκεφτόμαστε προβλήματα της σύγχρονης κρατικής πολιτικής, με σύνορα έθνους-κράτους, θα καταλήγουμε σε αδιέξοδο.

Η Αριστερά έχει ανάγκη από ένα θεωρητικό μοντέλο, γιατί είναι ο κυρίαρχος τρόπος αντίληψης της κοινωνικής πραγματικότητας από τη μαρξιστική σκοπιά.

Κάθε πολιτική φιλοσοφία της ετερονομίας, που υποθέτει δηλαδή πως υπάρχουν εξωκοινωνικοί νόμοι που κινούν την ιστορία, έχει ανάγκη από ένα υπερβασιακό Υποκείμενο που να αποτελεί τον φορέα της κίνησης αυτής, όσο τουλάχιστον ο Θεός δεν εμφανίζεται αυτοπροσώπως. Αυτό μπορεί να είναι το «προλεταριάτο», η «Εκκλησία», οι «πιστοί», οι «φιλόσοφοι», οι «Έλληνες», οποιαδήποτε λέξη περιγράφει μία υπερβατική συλλογική βούληση που υπερβαίνει τις ατομικότητες και τις ενσωματώνει πλήρως.[4] Κάθε ετερόνομη κοινωνική θέσμιση βρίσκει σε αυτήν τη λέξη τη δικαίωση της εξουσίας της. Όταν θέλουμε να υφαρπάξουμε την εξουσία του ατόμου, το αντικαθιστούμε με ένα «νομικό πρόσωπο» με την ευρύτατη έννοια.

Κι έτσι η αναζήτηση ενός Υποκειμένου φορέα της επανάστασης είναι ένας σκόπελος όπου συντρίβεται η ριζοσπαστική σκέψη. Είναι η γνωστή μεταφυσική της Αριστεράς. Είναι οι πρεκάριοι; Είναι οι εξεγερμένοι; Ποιοι θα πάρουν την απόφαση στο όνομα τίνος; Και όμως, στις αμεσοδημοκρατικές συνελεύσεις, έλειψε

κάτι τέτοιο. Ο καθένας συμμετείχε. Οι πιο σκληροπυρηνικοί “επαναστάτες” είπαν: «άρα οι πλατείες δεν είναι τίποτα», και έβγαλαν και αφίσες προλεταριακής επανάστασης. Οι πιο θεωρητικοί λένε, «άρα κάποιος κρύβεται από πίσω». Και πάμε ξανά. Είναι οι αναρχικοί; Είναι οι εργάτες; Μα δεν είναι.

Η εμπειρία δείχνει πως το Υποκείμενο της άμεσης δημοκρατίας είναι απλώς το φυσικό υποκείμενο. Ο Κώστας, η Βάσω, ο Γιώργος κτλ κτλ. Το φυσικό πρόσωπο. Με το πρόσωπό του και την ευθύνη της ατομικής του γνώμης και πράξης. Ο Καστοριάδης ορίζει την ανθρώπινη υποκειμενικότητα ως τον φορέα της ατομικής αυτονομίας, ως το αυτόνομο άτομο. Χαρακτηριστικά της θεωρεί την ανακλαστική στοχαστικότητα και τη διαβουλευμένη δραστηριότητα. Να σκέφτεται για τις πράξεις και να ενεργεί συνειδητά. Και η συνέλευση, όταν αποφασίζει και πραγματώνει την απόφαση είναι το πεδίο όπου συγκλίνουν και δρουν οι υποκειμενικότητες. Τα αυτεξούσια άτομα. Το σύνολο της δράσης τους υπερβαίνει βεβαίως το απλώς άθροισμα των ατομικών δράσεων, ακριβώς επειδή αναφέρεται σε ένα ευρύτερο πεδίο, το κοινωνικό και ακριβώς επειδή οι κοινωνικές σχέσεις δημιουργούν το δικό τους δίκτυο ισχύος και απόφασης. Όμως το δίκτυο αυτό στο πολιτικό επίπεδο της κοινωνικής αυτονομίας δεν είναι σταθερό, η εξουσία δεν ανήκει σε κάποιον, ασκείται από όλους εν δυνάμει. Είναι δικαιοδοσία του πολιτικού σώματος να αυτοκαθοριστεί και αυτός ο αυτοκαθορισμός, αν μιλάμε για ελευθερία, δεν μπορεί να αναφέρεται σε οτιδήποτε εκτός του σώματος αυτού, σε οποιονδήποτε πέραν της κάθε υποκειμενικότητας.

Αν κάνουμε το λάθος να ορίσουμε έναν γενικό όρο (π.χ. το «λαό») ως θεμέλιο της πολιτικής συγκρότησης, αντί για τον πολίτη, τότε ξανά ανακαλύπτουμε το υπερβασιακό Υποκείμενο και ανοίγει το χάσμα μεταξύ της πραγματικής πολιτικής δράσης των ατόμων και της υποθετικής συλλογικής βούλησης. Ακόμη και ο όρος του Νέγκρι «πλήθος»[5] υποκαθιστά τα φυσικά πρόσωπα και ανοίγει ερωτήματα του τύπου: «κάθε πλήθος είναι πολιτικό; κάθε μάζωξη ανθρώπων είναι πληθος; εξαρτάται από τον αριθμό; από την πράξη; εκ των προτέρων καθορίζεται ή εκ των υστέρων;» και ούτω καθεξής. Αν ο όρος αναδιανομής και άσκησης της κοινωνικής εξουσίας δεν είναι ο πολίτης, αλλά το Υποκείμενο, τότε ξανά τίθεται ισχυρό το ζήτημα της εκπροσώπησης. Τίθεται επίσης ως αδιέξοδο το ζήτημα της μειοψηφίας και της πλειοψηφίας, καθώς θεωρούνται ως στεγανά, ενώ σε μία αμεσοδημοκρατική διαδικασία επιλύεται απλά, καθώς μειοψηφίες και πλειοψηφίες αποτελούν διαρκώς μεταβλητές συνιστώσες που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένες αποφάσεις.

Η ανάδυση της ανθρώπινης υποκειμενικότητας αποτελεί μια δυνητικότητα του κάθε ανθρώπινου όντος, αλλά όχι αναγκαιότητα, αποτελεί μία ιστορική δημιουργία, του προτάγματος της αυτονομίας, μίας θέσμισης που να προσφέρει ένα νόημα ανοιχτό –εν αντιθέσει προς την κλειστότητα της ετερονομίας– μίας αυτόνομης κοινωνίας.

Αυτήν την κοινωνία, αυτήν την πολιτική παιδεία αναζητούμε στις συνελεύσεις που αναδύονται μέσα από την ελεύθερη επικοινωνία μας σαν συλλογικά άτομα με άλλα συλλογικά άτομα. Καθώς την αναζητούμε, την πραγματώνουμε κιόλας. Όσο στενεύουν τα όρια της εξουσίας του κράτους, ανοίγει η δημόσια ελευθερία Είναι ο μόνος τρόπος.

1. Εξάλλου τέτοια, αν πιστέψουμε τον κύριο Τάκη Φωτόπουλο (Ε, 22/10/11) έχει μόνο το ΚΚΕ (!)

2. Έστω και αν αυτό είναι τόσο αυστηρό όπως η μαθηματική λογική, όπως απέδειξε ο Goedel.

3. Η συνέλευση της πλατείας Συντάγματος έλυσε τα ζητήματα της αυτοτροφοδοσίας, της αυτοδιαχείρισης του δεδομένου χώρου ακόμη και της αυτοάμυνάς της και έθεσε γενικότερα ζητήματα συνολικής θέσμισης ως ανοιχτά ερωτήματα προς σκέψη. Μετά τις 30 Ιούνη σταμάτησε, δίχως ορατό αντικείμενο πρακτικής διεκδίκησης (εννοώ άμεση δράση). Συνέχισε να λειτουργεί μία μικρότερη «θεματική συνέλευση άμεσης δημοκρατίας», που ήταν ακριβώς αυτό, ένας κύκλος επεξεργασίας και συζήτησης. Αν ισχυριζόταν πως είναι η συνέλευση του Συντάγματος, θα έλεγε ψέματα. Φυσικά, δεν το ισχυρίστηκε ποτέ. Στις 19 και 20 Οκτώβρη οι καθεστωτικές δυνάμεις (ΜΑΤ, ΚΚΕ) έκαναν το παν για να την εμποδίσουν να ξανασχηματιστεί. Απέτυχαν, όχι μόνο γιατί ο κόσμος αντιστάθηκε, αλλά και γιατί το πνεύμα της άμεσης δημοκρατίας έχει διαχυθεί πλέον σε γειτονιές και μικρότερους ελεύθερους χώρους.

4. «Όταν το έθνος συζητάει, δεν το διακόπτει κανένας» είπε ο αββάς Σεγιές στον βασιλικό αντιπρόσωπο. Ως τότε, ο βασιλιάς ήταν η Γαλλία.

5. Multitude, δηλαδή πολλαπλότητα. Το «πλήθος» είναι κάπως βεβιασμένη μετάφραση με ξεκάθαρες συνέπειες.

Τα Τρολ της Διανοητικής Ιδιοκτησίας

Αντώνης Μπρούμας

Στην εποχή του διαδικτύου και της ασύρματης επικοινωνίας ο θεσμός της διανοητικής ιδιοκτησίας μπαίνει σε δοκιμασία. Όντας διαμορφωμένη ιστορικά ως σύστημα κανόνων για τη ρύθμιση των σχέσεων διανοητικής παραγωγής και των τεχνολογικών υποδομών της βιομηχανικής καπιταλιστικής κοινωνίας, η δρακόντεια και δίχως προσαρμογές εφαρμογή της διανοητικής ιδιοκτησίας στις νέες συνθήκες δεν γεννά μόνο καταπίεση και καταστολή αλλά και φαινόμενα που μπλοκάρουν την παραγωγική διαδικασία του ίδιου του καπιταλισμού.

Ένα από αυτά είναι η εμφάνιση κερδοσκοπικών εταιρειών, που αγοράζουν ιδιωτικά δικαιώματα (πατέντες, copyright) σε πνευματικά έργα και κατόπιν λειτουργούν ως εισπρακτικοί μηχανισμοί, ζητώντας δικαστικώς τεράστιες αποζημιώσεις και τέλη χρήσης από νομικά πρόσωπα και ιδιώτες, που τυχόν κάνουν χρήση αυτών. Τέτοιες εταιρείες αποκαλούνται υποτιμητικά ως τρολ πατεντών και copyright, γιατί δεν παράγουν στην πραγματικότητα τίποτα, παρά ζουν παρασιτικά σε βάρος της πραγματικής οικονομίας, πατώντας πάνω στις εκτεταμένες ιδιωτικές εξουσίες που τους παρέχουν οι διεθνείς και εθνικές νομοθεσίες. Ομοιάζουν έτσι με το διεθνές χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο του «καζίνο» καπιταλισμού και τα τεράστια καιροσκοπικά hedge funds, που λειτουργούν στη βάση μίας χωρίς όρια κερδοσκοπίας στον λιγότερο δυνατό χρόνο. Ενδεικτική είναι η πρόσφατη περίπτωση της αμερικανικής εταιρείας Righthaven LLC, η οποία, αφού αγόρασε τα δικαιώματα δημοσιογραφικών άρθρων από τοπική εφημερίδα του Λας Βέγκας, κατέθεσε 107 αγωγές κατά μπλόγκερς και διαχειριστών ιστοσελίδων, ζητώντας μεγάλα ποσά αποζημίωσης. Πιο σοβαρή ήταν η περίπτωση της επίσης αμερικανικής εταιρείας SCO Group, η οποία αποπειράθηκε τη δεκαετία του '90 να καταστρέψει την ανάπτυξη του λειτουργικού συστήματος ελεύθερου λογισμικού Linux, απαιτώντας και με δικαστικούς αγώνες τέλη χρήσης από περισσότερες από 1.500 εταιρείες που το χρησιμοποιούσαν. Τα μεγαλύτερα βέβαια copyright τρολς είναι οι σύνδεσμοι της αμερικανικής βιομηχανίας διασκέδασης των ΗΠΑ RIAA και MPAA, που έχουν ενάγει χιλιάδες απλούς χρήστες του διαδικτύου για παραβάσεις της νομοθεσίας πνευματικής ιδιοκτησίας, απαιτώντας εξοντωτικές αποζημιώσεις μέχρι και εκατοντάδων χιλιάδων δολαρίων.

Αν όμως τα τρολ του copyright λειτουργούν κατά βάση κατασταλτικά για ευρέως διαδεδομένες κοινωνικές πρακτικές, που θεωρούνται αυτονόητες στα νέα μέσα επικοινωνίας, τα τρολ των πατεντών απειλούν την ίδια την εύρυθμη λειτουργία της καπιταλιστικής παραγωγής στους πιο προηγμένους τεχνολογικά κλάδους της οικονομίας. Εξαιτίας του ότι η πατέντα ως θεσμός ιδιωτικοποίησης της επιστημονικής και τεχνολογικής προόδου έχει ευρύτατα αποτελέσματα αποκλεισμού, καθώς περιφράσσει την ίδια την επιστημονική, τεχνολογική ή εμπορική ιδέα ανεξαρτήτως του τρόπου υλοποίησής της, καθώς και του ότι τα έξοδα δικαστικών αγώνων στις ΗΠΑ φτάνουν τα 2,5 εκατ δολάρια, ιδιωτικές εταιρείες που σωρεύουν ισχυρά πορτοφόλια πατεντών έχουν τη δυνατότητα να εκβιάζουν και να εξουθενώνουν λιγότερο ισχυρούς ανταγωνιστές τους με μόνη την απειλή δικαστικών αγώνων, οδηγώντας τελικά σε επιβράδυνση ή και ανάσχεση της επιστημονικής και τεχνολογικής προόδου σε συνθήκες καπιταλισμού. Ενδεικτικά, μολονότι τελικά οι πατέντες της ακυρώθηκαν μεταγενέστερα δικαστικώς, με μόνη τη διατύπωση απειλών με βάση υποτιθέμενες πατέντες της πάνω το λογισμικό πρότυπο JPEG, η αμερικανική εταιρεία Forgent Networks εισέπραξε παραπάνω από 100 εκατ. δολ. σε τέλη χρήσης κατά το διάστημα 2002-2006. Αλλά και στους κλάδους της υψηλής τεχνολογίας τεράστιες πολυεθνικές σωρεύουν πατέντες, αγοράζοντάς τες ή συγχωνεύοντας μικρότερες εταιρείες, προκειμένου να εξαφανίζουν δια της πίεσης λιγότερο ισχυρούς παίκτες της αγοράς, οδηγώντας σε ολιγοπωλιακά αποτελέσματα. Γενικότερα, με τη χρήση του θεσμού της πατέντας κάθε επιστημονική ή τεχνολογική γνώση αποκτά το χαρακτήρα του εμπορεύματος, το οποίο μπορεί να μεταβιβαστεί έναντι οικονομικού αντιτίμου στη σχετική αγορά. Με αυτό τον τρόπο, οι περιφράξεις στη γνώση επεκτείνονται επικίνδυνα, καταλαμβάνοντας και την πανεπιστημιακή έρευνα, αφού τα πανεπιστημιακά ιδρύματα είναι αναγκασμένα να μεταβιβάζουν σε εταιρείες τα επιτεύγματα των κοινοτήτων τους, είτε επειδή εξαρχής χρηματοδοτούνται από αυτές είτε επειδή χρειάζονται πρόσθετους οικονομικούς πόρους, για να επιβιώσουν.

Είναι φανερό από τα παραπάνω ότι ο καπιταλισμός περνά σε μία εκφυλιστική φάση, όπου οι σχέσεις που εγκαθιδρύει πλέον λειτουργούν ανασχετικά για τις παραγωγικές κοινωνικές δυνάμεις. Η όλο και μεγαλύτερη περίφραξη της πληροφορίας, της γνώσης και του πολιτισμού με ιδιωτικά δικαιώματα δεν επιφέρει έκρηξη της παραγωγικότητας, όπως ευαγγελίζονται οι οπαδοί της διανοητικής ιδιοκτησίας, αλλά την καταπιέζει. Περαιτέρω, το ξεπέρασμα του καπιταλισμού στην πνευματική παραγωγή και διανομή γίνεται ακόμη πιο ορατό από φαινόμενα αντίστασης και δημιουργίας, που γεννιούνται στα νέα μέσα επικοινωνίας. Έτσι, στους πιο προηγμένους τομείς της παγκόσμιας οικονομίας εμφανίζονται νέες μορφές διανοητικής παραγωγής, που βασίζονται σε σχέσεις ελεύθερης συνεργασίας και δημοκρατικής διαχείρισης ανάμεσα στους πνευματικούς δημιουργούς, τα προϊόντα των οποίων υπερτερούν από όλες τις απόψεις αυτών της καπιταλιστικής μηχανής (π.χ. wikipedia, ελεύθερο λογισμικό). Όλο και περισσότεροι εργάτες του πνεύματος επιλέγουν

να δημιουργούν πληροφορία, γνώση και πολιτισμό εκτός των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής και να την αποδίδουν ελεύθερη από ιδιωτικά δικαιώματα απευθείας στις κοινωνίες, διευρύνοντας τον πλούτο των κοινών αγαθών. Μέσα από τα σύγχρονα δίκτυα επικοινωνίας, ένα έμπρακτο κύμα αμφισβήτησης των ιδιωτικών δικαιωμάτων στη γνώση και τον πολιτισμό, που συχνά το ονομάζουν υποτιμητικά πειρατεία, οδηγεί στη γενικευμένη απο-εμπορευματικοποίηση των περιφραγμένων πνευματικών έργων και στη de facto αχρησία των νόμων της διανοητικής ιδιοκτησίας.

Απέναντι σε όλα αυτά, κράτη και κεφάλαιο ενισχύουν τους ήδη ιστορικά ξεπερασμένους και κοινωνικά χρεοκοπημένους θεσμούς της διανοητικής ιδιοκτησίας και φέρνουν σοβαρά προσκόμματα στις αναδυόμενες μορφές παραγωγής και διανομής πνευματικών έργων. Από την άλλη, ακολουθείται μία επικοινωνιακή εκστρατεία για τη δαιμονοποίηση και την περιθωριοποίηση της κοινωνικής χρήσης της τεχνολογίας που δεν κινείται γύρω από το πεδίο της εμπορευματικής παραγωγής. Παρατηρείται έτσι μία παγκόσμια τάση διεύρυνσης των ιδιωτικών δικαιωμάτων στην πληροφορία, τη γνώση και τον πολιτισμό (βλ. Σύμβαση TRIPs του ΠΟΕ, Συμβάσεις WCT και WPPT του ΠΟΔΙ, υπό ψήφιση Σύμβαση ACTA κτλ.) και μία συντονισμένη προσπάθεια δρακόντειας επιβολής τους μέσα από την έξαρση της καταστολής των χρηστών του διαδικτύου (Νόμος DMCA των ΗΠΑ, νόμοι των τριών σταδίων σε Γαλλία και Ηνωμένο Βασίλειο κτλ). Εσχάτως, από τις εταιρείες, που έχουν την ιδιοκτησία των υλικοτεχνικών υποδομών των νέων μέσων, γίνονται προσπάθειες για την αλλαγή της αρχιτεκτονικής του διαδικτύου, ώστε να ευνοείται η εμπορευματικοποίηση και ο κοινωνικός έλεγχος (βλ. συζητήσεις γύρω από την καταστρατήγηση της αρχής της δικτυακής ουδετερότητας).

Ο θεσμός της διανοητικής ιδιοκτησίας υποτίθεται ότι υφίσταται για τη δημιουργία οικονομικών κινήτρων στους πνευματικούς δημιουργούς, ώστε να παράγουν γνώση και πολιτισμό. Άσχετα από το αν μία τέτοια δικαιολόγηση ευσταθούσε στο παρελθόν, σήμερα ακόμη και αυτή η αιτιολόγηση του θεσμού από τους οπαδούς του είναι εξαιρετικά αμφίβολη, αφού δεν καταπιέζει τις νέες μορφές συνεργατικής δημιουργίας αλλά λειτουργεί ανασχετικά στην ίδια την καπιταλιστική οικονομία. Η συνεχιζόμενη απόπειρα όλο και μεγαλύτερης διεύρυνσης και επιβολής των ιδιωτικών δικαιωμάτων στην ψηφιακή εποχή το μόνο που μπορεί πλέον να προσφέρει είναι εταιρείες-τρολ, που κανιβαλίζουν την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο, και παγκόσμια τεχνητά εμπορικά ολιγοπώλια στη γνώση και τον πολιτισμό. Απέναντι σε αυτό το καθεστώς ανελευθερίας και συντήρησης έχουμε κάθε λόγο να υψώνουμε τα δικά μας τείχη της συνεργατικής δημιουργίας και της ενίσχυσης των αντικαπιταλιστικών κοινών. Το μόνο που έχουμε να χάσουμε είναι τις ψηφιακές αλλά και πολύ πραγματικές μας αλυσίδες.

Ήταν στα τέλη Σεπτέμβρη όταν η Ελληνική δικαιοσύνη άφησε ελεύθερο τον Μάκη Ψωμιάδη με περιοριστικούς όρους και υπό τον όρο της καταβολής 600.000 €. Έκρινε δηλαδή ότι δεν είναι πιθανό ο άνθρωπος αυτός να διαπράξει άλλα κακουργήματα και ότι δεν είναι ύποπτος φυγής. Είναι αλήθεια. Οι πράξεις, τις οποίες διαπράττει ο Ψωμιάδης και τα λοιπά κατακάθια του αφάν γκατέ αυτής της κοινωνίας, δεν τιμωρούνται από το δικαστικό σώμα της χώρας. Η αυστηρότητα των Ελλήνων δικαστών εξαντλείται αλλού, στους κοινωνικούς αγωνιστές, στα κατώτερα στρώματα και στην επιβολή των κρατικών πολιτικών δια της βίας στο κοινωνικό σύνολο. Επίσης, δεν είναι ύποπτος φυγής, καθώς κατά τη διάρκεια που εκκρεμούσε ένταλμα σύλληψης σε βάρος του, ο Μάκης ήταν στη βίλα του ή σε κάνα σπίτι λίγο πιο κάτω, από όπου θα μπορούσε εύκολα να πεταχτεί για να πάρει τα πούρα ή το μπεγλέρι του. Κατά δήλωσή του ο Μάκης ήταν πολιτικός κρατούμενος. Και εδώ έχει δίκιο. Γνωστός βασανιστής της χούντας, φιλαράκι με τους μπάτσους, ιδίως των ανώτερων κλιμακίων, υπόκοσμος, μπίζνες, χρυσός. Ένα τέτοιο προσωπάτο ανήκει δικαιωματικά στην πολιτική και οικονομική ελίτ, που λυμαίνεται την εξουσία της χώρας. Οι λόγοι που έμεινε μια-δυο ημέρες στη φυλακή ήταν πολιτικοί, για τα μάτια του κόσμου, αφού κανονικά θα έπρεπε να διάγει σε καθεστώς πλήρους ατιμωρησίας.

Μετά τον σάλο που ξεσηκώθηκε για το σώμα της δικαστικής εξουσίας, από την απελευθέρωση και τελικά διαφυγή του Μάκη Ψωμιάδη, η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων (ΕΝΔΕ), το συλλογικό δηλαδή όργανο των δικαστών, έσπευσε να πάρει θέση. Μην ανησυχείτε, αυτοί οι άνθρωποι, που μοιράζουν 100άδες τα χρόνια στους κοινωνικούς αγωνιστές, δεν ήταν απολογητικοί. Κουνώντας το δάχτυλο στην κοινωνία, μάς πληροφόρησαν ότι, όχι αυτοκριτική, ούτε κοινωνική κριτική δεν επιδέχονται οι αποφάσεις τους. Όλα εναπόκεινται, λένε, στην ελεύθερη εκτίμηση του δικαστή, οπότε το κοινωνικό σώμα δεν μπορεί να υπεισέλθει στις πολύπλοκες σκέψεις τέτοιων εγκεφάλων. Στη δημοκρατική κοινωνική επανάσταση που έρχεται, θα ασχοληθούμε σοβαρά με τον ριζοσπαστικό εκδημοκρατισμό της δικαστικής εξουσίας. Όταν θα έρχονται αντιμέτωπα με μαζικά λαϊκά δικαστήρια κληρωτών πολιτών, είναι σίγουρο ότι τα μέλη της εξουσιαστικής ελίτ δεν θα έχουν την ευνοϊκή μεταχείριση του Μάκη.

Α.Μ.

Όταν όλα ήταν ακόμη καλά

Χθες το βράδυ ονειρεύτηκα μια εξέγερση όταν ακόμη όλοι κοιτούσαμε τη δουλειά μας. Όταν ακόμη οι δύο μονομάχοι της κοινωνίας, το κράτος και το άτομο, κόμπαζαν που έκλεβαν ο ένας από τον άλλο. Όταν ακόμη πλακωνόμασταν κάθε τέσσερα χρόνια για το ΠΑΣΟΚ και τη Νέα Δημοκρατία, το ΚΚΕ και το ΣΥΡΙΖΑ, και μαλώναμε για το ποιος ηγέτης θα μας σώσει. Όταν ακόμη οι συνταξιούχοι, χουντικοί και μη, περηφανεύονταν στα καφενεία για τον παράδεισο της ελεύθερης αγοράς που θα έφερνε το κόμμα τους, η ΕΟΚ και η Αμερική. Όταν ακόμη βουτούσαμε, μεθυσμένοι απο τον ίλιγγο του ψεύτικου χρήματος, στο μέλι του χρηματιστήριου. Όταν ακόμη τρέχαμε στα μπουζούκια, αναπαράγοντας τον περίφημο ελληνικό πολιτισμό με δανεικά. Όταν ακόμη βρίζαμε τους μετανάστες που μας έκαναν τζάμπα τη δουλειά. Όταν όλοι όσοι μοιράζουν μέιλ τώρα πώς ν' αποφύγουμε το χαράτσι της ΔΕΗ ακόμη πίστευαν πως ό,τι είναι νόμιμο είναι και ηθικό. Όταν ακόμη ο στρατός και η αστυνομία έπαιρναν σύνταξη στα 43 και επίδομα ανθυγιεινό για να προστατεύσουν μια υγιή κοινωνία από τον εαυτό της. Όταν ακόμη απολαμβάναμε την εθνικιστική μας κυριαρχία. Όταν ακόμη οι τελειόφοιτοι οικονομικών δεν έγραφαν στα σκονάκια τους τι είναι το Spread. Όταν ακόμη οι καθηγητές έπαιρναν 1500 ευρώ για 4 ώρες δουλειάς την ημέρα και 10 ώρες ψευτοδιανοουμενίστικης επίδειξης στους, εξαιτίας τους, αναλφάβητους της κάθε επαρχίας. Όταν οι εφοριακοί σε ξεφτίλιζαν μεταξύ τσιγάρου και καφέ στρογγυλοκαθισμένοι στα παχυλά τους επιδόματα και μίζες. Όταν ακόμη οι υπάλληλοι του δήμου δεν θεωρούσαν τους βρωμερούς σκουπιδότοπους πολύτιμη ιδιοκτησία τους και προπύργιο της καλοπέρασής τους. Όταν ακόμη παντού κυκλοφορούσαν τζιπ και φύτρωναν αυθαίρετες βίλες. Όταν ακόμη όλοι πίστευαν τα δελτία ειδήσεων και τις εφημερίδες.

Με λίγα λόγια, χθες το βράδυ ονειρεύτηκα μια εξέγερση, όταν όλα ήταν ακόμη καλά.

Δ.Π.

Χωρο...ταξικά

- Μη σπρώχνετε κύριε..., σας παρακαλώ...!
- Δε μας γ... πρωινιάτικα;
- Μα τι τρόπος ειν' αυτός; Έλα Χριστέ και Παναγία...
- ...Περιμένετε να βγούμε πρώτα κυρία μου...

Η καθημερινή μαγευτική Αθήνα, που δε μας εκπλήσσει ποτέ.Για να ξαναγεμίσει ένας χώρος, πρέπει πρώτα να αδειάσει. Σήμερα αν πρέπει να γεμίσουμε κάτι, αυτό δεν είναι τα λεωφορεία.

Τώρα που αδειάσαμε τους εαυτούς μας, καιρός να γεμίσουμε τους δρόμους.

Ώρα να γεμίσουμε τις πλατείες.

Μη στριμώχνεστε... απλωθείτε!

Δ.Κ.

Η Ημέρα της Οργής, έργο του Γερμανού Άλμπρεχτ Ντύρερ (1471-1528) εμπνευσμένο από την Αποκάλυψη του Ιωάννη

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΙΕΡΑ ΕΞΕΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ

Ανδρέας Κοφινάκης

Με την εμφάνιση και την εξάπλωση στο δεύτερο μισό του 12ου αιώνα των μεγάλων οργανωμένων αιρέσεων των Καθαρών και των Βαλδίων καθιερώνεται η χρήση συστημικής βίας για την καταστολή της αίρεσης. Πρόκειται για την αφετηρία της διαδικασίας της σταδιακής μετατροπής των Δυτικών κοινωνιών σε διωκτικές κοινωνίες, σύμφωνα με το περίφημο έργο του Ρόμπερτ Μουρ. Ο τελευταίος θεωρεί τη βία ενδημικό χαρακτηριστικό της μεσαιωνικής κοινωνίας καθότι βασικό συστατικό κάθε ανθρώπινης κατάστασης. Έτσι η δίωξη και η βίαιη καταστολή της υστερομεσαιωνικής αίρεσης νοείται ως η λογική συνέχεια των ευρύτερων κοινωνικών τάσεων της εποχής. Ιδιαίτερη σημασία, όμως, αποτελεί το γεγονός πως από το έτος 1100 και έπειτα η βία σταδιακά θεσμοθετείται και καθιερώνεται ως «κυβερνητική» πολιτική των αρχουσών τάξεων. Κατευθύνεται, πλέον, μέσω θεσμοθετημένων δικαστικών και πολιτικών μηχανισμών ενάντια σε ομάδες ανθρώπων που προσδιορίζονται από γενικά χαρακτηριστικά, όπως η φυλή, η θρησκεία ή ο τρόπος ζωής (π.χ. αιρετικοί, λεπροί, Εβραίοι, σοδομίτες). Και καθώς η συμμετοχή σε αυτές τις ομάδες αρκεί από μόνη της για την αιτιολόγηση της δίωξης και της καταστολής η ευρωπαϊκή κοινωνία μετασχηματίζεται σε μία διωκτική κοινωνία. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται άρρητα με λοιπές κοσμικές διεργασίες της περιόδου, όπως η ανάδυση της εκχρηματισμένης οικονομίας, ο ολοένα μεγαλύτερος συγκεντρωτισμός της πολιτικής εξουσίας, καθώς και η αλλαγή στη φύση της δικαιοσύνης, που, πλέον, δεν απονέμεται με στόχο την αποκατάσταση του αισθήματος δικαίου της κοινότητας, όπως συνέβαινε κατά το παρελθόν με το δημόσιο χαρακτήρα των μεσαιωνικών ordeals, αλλά βάσει του βασιλικού δικαίου και της αποκατάστασης της «προσβεβλημένης» κεντρικής εξουσίας. Με αυτόν τον τρόπο οι φορείς της μεσαιωνικής εξουσίας επιχειρούν να μονοπωλήσουν σταδιακά το δικαίωμα στην άσκηση βίας ανταποκρινόμενοι στο διάσημο ορισμό του Μαξ Βέμπερ για το κράτος.

Προς αυτή την κατεύθυνση σημαντική εξέλιξη υπήρξε η ίδρυση ενός νέου εξειδικευμένου μηχανισμού διακυβέρνησης, της Ιεράς Εξέτασης. Δημιουργήθηκε τη δεκαετία του 1230 από την παπική έδρα στην προσπάθεια της συστηματοποίησης και μεθόδευσης των εξουσιαστικών κατακτήσεων του πρόσφατου παρελθόντος. Επρόκειτο για ένα πλήθος μικρών περιπλανώμενων δικαστηρίων, τα οποία σπάνια συνεργάζο- »

νταν επιτυχώς μεταξύ τους καθώς δεν υπήρχε κεντρική διεύθυνση ή κάποιος «Μεγάλος Ιεροεξεταστής», όπως θα συμβεί στην Ισπανική Ιερά Εξέταση του 15ου αιώνα. Πεδίο πρωτοεμφάνισής της υπήρξε το Λαγκντόκ της νότιας Γαλλίας ενώ πολύ σύντομα «εγκαταστάθηκε» στη βόρεια Γαλλία και στη Γερμανία. Οι νέες αυτές περιπλανώμενες δικαστικές επιτροπές αρχικά δημιουργήθηκαν ως επικουρικές στη δράση των επισκοπικών δικαστηρίων που ήταν υπεύθυνα για την αντιμετώπιση της αίρεσης. Πολύ σύντομα, όμως, η αφοσίωση που επέδειξαν στο έργο τους τις μετέτρεψε σε βασικό διώκτη της αίρεσης. Ήδη από πολύ νωρίς απέκτησαν μία σχετική αυτονομία καθώς μπορούσαν να δράσουν χωρίς παπική αδειοδότηση. Όλες οι διαδικασίες ήταν μυστικές και καταγράφονταν, ενώ αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως δέχονταν τις καταθέσεις μελών κοινωνικών υποομάδων που στα λοιπά δικαστήρια της εποχής ο λόγος τους δεν είχε ισχύ (π.χ. παιδιά, κατάδικοι).

Όμως, η πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα του Λαγκντόκ στην οποία έπρεπε να ενταχθεί η Ιερά Εξέταση ήταν ιδιαίτερα πολύπλοκη. Παρά το γεγονός ότι το γαλλικό στέμμα είχε ενισχύσει την κυριαρχία του στην περιοχή μετά τη Σταυροφορία κατά των Αλβιγηνών (1209-1229), η πολιτική εξουσία παρέμενε σε μεγάλο βαθμό διαιρεμένη, ερασιτεχνική και προσωποποιημένη. Οι δικαιοδοσίες πολλές φορές ήταν αδιευκρίνιστες, καθώς λόγο στην περιοχή διεκδικούσαν τόσο ο οίκος της Αραγονίας, όσο και ο βασιλικός οίκος της Αγγλίας, που παρέμεναν δούκες της γειτονικής Γασκονίας. Επιπλέον, υπήρχαν πολιτικοί και διοικητικοί οργανισμοί που έμειναν εκτός εξουσίας του γαλλικού στέμματος. Πρόκειται κυρίως για τις μεγάλες πόλεις που διατήρησαν ένα σημαντικό ποσοστό αυτονομίας, καθώς και τους ανώτερους εκκλησιαστικούς και λαϊκούς αξιωματούχους. Σε αυτό, λοιπόν, το πολύπλοκο πολιτικό σκηνικό με την πληθώρα εξουσιαστών ήρθε να προστεθεί ο νέος μηχανισμός απονομής δικαιοσύνης. Οι εκπρόσωποί του αναγκάστηκαν να συνδιαλέγονται συνεχώς με τους υπόλοιπους φορείς της εξουσίας αναδιανέμοντας διαρκώς τους ρόλους τους και τα όρια των δικαιοδοσιών τους. Και ενώ διατηρούσε πολλά από τα μειονεκτήματα των μεσαιωνικών μηχανισμών εξουσίας, όπως για παράδειγμα την ελλιπή κατάρτιση των εκτελεστικών του οργάνων και την ανύπαρκτη μισθοδοσία, ώστε να μην μπορεί να χαρακτηριστεί ως νεωτερικός γραφειοκρατικός οργανισμός, διακρίνονται σε αυτήν κάποια πρώτα βήματα επαγγελματοποίησης και νεωτερικότητας. Για παράδειγμα, σε αντίθεση με τους περισσότερους οργανισμούς της εποχής που τα μέλη τους προέρχονταν από την εκάστοτε τοπική κοινωνία, η Ιερά Εξέταση συγκροτούνταν κυρίως από μέλη του Δομινικανικού Τάγματος, μίας υπάρχουσας δηλαδή θρησκευτικής ελίτ, η οποία μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη από τα τοπικά συμφέροντα (οι Δομινικανοί μοναχοί στελέχωσαν σε συντριπτική πλειοψηφία τη μεσαιωνική Ιερά Εξέταση, ενώ ο υπερβάλλων ζήλος που επέδειξαν οι νέοι επαγγελματίες διώκτες τούς χάρισε το προσωνύμιο domini canes, δηλαδή τα σκυλιά του Κυρίου, μία «γοητευτική» παραλλαγή του ονόματός τους). Το σημαντικότερο, όμως, στοιχείο που την κατατάσσει σε καινοτόμο μηχανισμό απονομής εξουσίας, ήταν η νέα χρήση που επεφύλαξε σε ένα σώμα τεχνικών χειραγώγησης του κοινωνικού σώματος και στηριζόταν στην ολοένα και πιο συγκεντρωτική φύση της εξουσίας του 13ου αιώνα· εξέλιξη που οδήγησε σε μία νέα πολιτική οικονομία της τιμωρίας και της ποινικής διαδικασίας.

Τα περιστατικά κοινοτικής βίας εναντίον του αποκλίνοντος υποκειμένου τους προηγούμενους αιώνες ερμηνεύονται επαρκώς από τις θέσεις του Εμίλ Ντυρκέιμ, σύμφωνα με τον οποίο η τιμωρία είναι μία ανορθολογική πρακτική που βασίζεται στο παράλογο συναίσθημα, το οποίο έχει προκληθεί από τη συναισθηματική αντίδραση που δημιουργείται στην πλειοψηφία του κοινωνικού συνόλου –ή στους επικεφαλής του–, όταν καταστρατηγούνται οι καθιερωμένες κοινωνικές αξίες. Στην ντυρκεϊμιανή προσέγγιση της τιμωρίας τονίζεται κυρίαρχα η «συναισθηματική» όψη, καθώς αναδεικνύεται σε μία δυναμική έκφραση της συλλογικής κοινωνικής συνείδησης· μία αμυντική δράση-απάντηση σ' ένα έγκλημα που έχει καταπατήσει τις κοινωνικές αξίες. Αυτές οι αυθεντικές πράξεις οργής με τις όποιες συναισθηματικές ρίζες είναι ανεπαρκείς για την ερμηνεία της τιμωρίας στον 13ο αιώνα. Εδώ η φουκωική προσέγγιση ανταποκρίνεται επαρκέστερα, καθώς την προσεγγίζει με επίκεντρο τις ελεγκτικές-κυριαρχικές διαθέσεις του εξουσιαστή. Αναδεικνύεται, έτσι, η ελεγκτική φύση της τιμωρίας, που χρήση της έκανε με μεγάλη επιτυχία η παπική μεσαιωνική Ιερά Εξέταση. Η μαρξιστική παράδοση και τα αναλυτικά της εργαλεία που αντιλαμβάνονται την εξουσία, το κράτος και τα όργανά τους ως απλούς διαχειριστές των συμφερόντων της οικονομικά άρχουσας τάξης δεν προσφέρονται για την επαρκή ερμηνεία του φαινομένου της Ιεράς Εξέτασης ως φορέα εξουσίας. Το ίδιο ισχύει και για τις στρουκτουραλιστικές προσεγγίσεις που αναγνωρίζοντας την εξουσία ως αποτέλεσμα των κοινωνικών δομών, φαίνεται να αγνοούν το ρόλο του υποκειμένου. Αντίθετα στην περίπτωση της Ιεράς Εξέτασης ως φορέα εξουσίας κρίνεται αναγκαία μια συνδυαστική ερμηνεία εμπνευσμένη από τον μεταστρουκτουραλισμό του Μισέλ Φουκώ και τη θεωρία του μεγάλου αφηγήματος του Νόρμπερτ Ελίας.

Στον μεν Φουκώ η εξουσία δίνεται ως μία δυναμική σχέση· μία διαδικασία που είναι το αποτέλεσμα του συνόλου των κοινωνικών σχέσεων, που αναπτύσσονται σε έναν κοινωνικό σχηματισμό. Βρίσκεται παντού και πουθενά, δεν ανήκει σε ένα άτομο, σε μία ομάδα ή σε μία τάξη, ώστε να ασκείται από αυτούς αποκλειστικά, αλλά αντίθετα είναι μία οντότητα που συνεχώς κυκλοφορεί μέσα στην κοινωνία σχηματίζοντας ένα δίκτυο στο οποίο συμμετέχουν όλα τα άτομα, που είναι ταυτόχρονα πομποί και δέκτες της. Εν τούτοις αναγκαία είναι η ύπαρξη ενός παράγοντα-μεταφορέα της κεντρικής εξουσίας. Έτσι, με γκραμσιανούς όρους, οι μεσαιωνικοί ιεροεξεταστές προσλαμβάνουν το ρόλο του «διανοούμενου» που διασκορπισμένος στην κοινωνία επιχειρεί να εμφυσήσει τα ιδεολογικά προτάγματα του ηγεμονικού μηχανισμού αναδεικνύοντάς τα σε αδιαμφισβήτητες

''Γιατί δεν παραδέχεσαι, πως είσαι ένας βαριά ελαττωματικός άνθρωπος και να μας κάνεις όλους να νιώσουμε καλύτερα;''

πραγματικότητες που αργότερα θα μετασχηματιστούν σε αυτό που ο Ζακ Μπουρντιέ ονομάζει doxa, δηλαδή την κοινή πολιτισμική παράδοση –που έχει όμως δημιουργηθεί από τις κυρίαρχες τάξεις–, που ο ανθρώπινος παράγων κατέχει ασυνείδητα. Η θεατρικότητα των δημόσιων δικών και των εκτελέσεων των αιρετικών υπογραμμίζει αυτήν ακριβώς την επιθυμία της κεντρικής εξουσίας να αποκαταστήσει την υποτιθέμενη κοινή πολιτισμική παράδοση ενώπιον της χριστιανικής κοινότητας, με την καθυπόταξη αυτού που την είχε διαρρήξει. Παράλληλα η ποινική διαδικασία στρέφεται ολοφάνερα, πλέον, τόσο προς το σώμα όσο και προς το νου σε μία προσπάθεια εποπτείας και ποινικού ελέγχου του συνόλου των κοινωνικών διαδικασιών, εξελίσσοντας ένα σώμα τεχνικών που επιδιώκουν την πειθάρχηση, τη συνεργασία ή την απομόνωση του υποκειμένου που αρνούνταν να συμμορφωθεί. Ως αποτέλεσμα, η φυλάκιση γίνεται το αγαπημένο εργαλείο των νέων επαγγελματιών διωκτών (Αντίθετα απ' ό,τι συνήθως πιστεύεται οι θανατικές ποινές της μεσαιωνικής Ιεράς Εξέτασης ήταν ελάχιστες. Για παράδειγμα, από τα μητρώα των καταδικαστικών αποφάσεων του Βερνάρδου Γκυ –διάσημου ιεροεξεταστή λόγω της σκληρότητας του χαρακτήρα του– στις αρχές του 14ου αιώνα, ανακαλύπτουμε πως οι εκτελέσεις και οι θανατικές ποινές σε ένα σώμα 633 ανθρώπων καταλάμβαναν μόλις το 6,5% των ποινών ενώ οι ποινές φυλάκισης το 48,5%). Η αορίστου χρόνου προφυλάκιση του κατηγορούμενου μετά την προανάκριση, οι άθλιες συνθήκες κράτησης στα μπουντρούμια των φυλακών, η άσκηση ψυχολογικής βίας μέσω των συχνών επισκέψεων του ανακριτή-ιεροεξεταστή στο κελί και η παρακίνηση σε ομολογία ή μαρτυρία πληροφοριών είναι κάποιες από τις πρακτικές που το σύγχρονο διωκτικό κράτος κληρονόμησε από τη μεσαιωνική Ιερά Εξέταση. Η τιμωρία και το ποινικό σύστημα μετατρέπονται έτσι σε όργανα κοινωνικού ελέγχου, δημιουργώντας ευάλωτες κοινωνικές υποομάδες εύκολα χειραγωγήσιμες μέσω ενός συστήματος αστυνόμευσης που επιτυγχανόταν με την επανάκληση μαρτύρων, τη διατήρηση αρχείων με τις ομολογίες των κατηγορουμένων και την ένδυση υποχρεωτικών σημα-

διών –τις λεγόμενες γλώσσες– που καθιστούσαν αυτόν που τα έφερε εκ προοιμίου στο κοινωνικό περιθώριο. Τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα οι ιεροεξεταστές να μετατραπούν σε όργανα ελέγχου των συνειδήσεων και κατασκευής πραγματικοτήτων που ανταποκρίνονταν στις επιθυμίες της εξουσίας που υπηρετούσαν. Η συμβολή του Νόρμπερτ Ελίας συνίσταται στην ερμηνεία από μέρους του της σταδιακής εκκοσμίκευσης της τιμωρίας και της δίωξης, μέσα από τη θέσπιση ποινών και τεχνικών που στόχευαν στη χειραγώγηση των κοινωνικών σχέσεων με τη χρήση εξειδικευμένων μηχανισμών απονομής δικαιοσύνης ως μία από τις πλέον χαρακτηριστικές δράσεις της εξουσίας στο πλαίσιο της διαδικασίας του εκπολιτισμού της ανθρώπινης κοινωνίας. Η πανταχού παρούσα εξουσία, όμως, για τον Ελίας, είναι αδιανόητη χωρίς τη σύνδεσή της με τα άτομα. Είναι κάτι παραπάνω από την επιβλέπουσα δύναμη· εκείνη την αόριστη ύπαρξη που συναντάται στο έργο του Φουκώ. Είναι το αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης των υποκειμένων και υφίσταται μόνο στο πλαίσιο της σχέσης αυτής. Ο κοινωνικός ιστορικός Τζέιμς Γκίβεν, ερμηνεύοντας τη δημιουργία της Ιεράς Εξέτασης, αντιμετωπίζει την εξουσία ως το σύνολο των συμπαγών εκείνων πρακτικών που διαρκώς ανανεώνονται, αναθεωρούνται και ανασκευάζονται εντός του ιστορικού γίγνεσθαι και αποτελούν ίδιον του συνόλου των ανθρωπίνων κοινωνικών σχέσεων. Έτσι, ακόμα και όσοι κατέχουν οικονομική ή πολιτική εξουσία και παρά την προφανή πλεονεκτική τους θέση, από τη στιγμή που εντάσσονται στο πλέγμα των κοινωνικών σχέσεων οφείλουν στην προσπάθεια διατήρησης των προνομίων τους να εκσυγχρονίζουν διαρκώς τους μηχανισμούς και τις μορφές διακυβέρνησης που ασκούν. Η εξουσιαστική δράση μεταμορφώνεται, λοιπόν, σε μία μορφή τεχνολογίας, δηλαδή σε ένα σώμα συγκεκριμένων τεχνικών που αναπτύσσεται για τη χειραγώγηση των κοινωνικών σχέσεων και έχει ανάγκη τη συνεργασία των ενεργών υποκειμένων προκειμένου να εγκαθιδρύσει την πειθαρχημένη κοινωνία στην οποία προσβλέπει.

Η ίδρυση και η δράση της μεσαιωνικής Ιεράς Εξέτασης ανταποκρίνεται πλήρως στην παραπάνω τάση και στις ανάγκες της εξουσίας. Παράλληλα ήταν ένα πρώτο πείραμα πολιτικής παραπλάνησης στην Ευρώπη, καθώς το μεγάλο πλεονέκτημα του νεόδμητου μηχανισμού αστυνόμευσης και καταστολής ήταν η δυνατότητα αλλοίωσης της πραγματικότητας. Κατασκεύασε κατά το δοκούν αλήθειες που ανταποκρίνονταν στις εξουσιαστικές ανάγκες και νομιμοποίησε το δυτικό συλλογικό φαντασιακό καταδίωξης των μειονοτικών ομάδων. Μετατράπηκε σε πρωτεργάτη των πρώτων απόπειρων της ευρωπαϊκής κεντρικής κοσμικής και εκκλησιαστικής εξουσίας να οργανώσει τους ίδιους τους εξουσιαζόμενους μέσω ενός διαρκούς ελέγχου και καθοδήγησης των συμπεριφορών και των νοοτροπιών τους. Οι τεχνικές που εισήγαγε στην προσπάθεια αυτή δεν ήταν καινούριες, η χρήση όμως που τους επεφύλαξε ήταν πραγματικά καινοτόμος. Εν τούτοις, όπως σε κάθε περίπτωση επιβολής καταναγκαστικής εξουσίας, έτσι και η μεθοδευμένη δράση της Ιεράς Εξέτασης στο Λαγκντόκ εξελίχτηκε σε μία διαλεκτική διαδικασία. Η απάντηση ήρθε από τις καθιερωμένες δομές της μεσαιωνικής κοινωνίας, όπως ο οίκος, η αγροτική κοινότητα και η αίρεση. Γύρω από αυτές οργανώθηκαν ατομικές και συλλογικές δράσεις ανυπακοής, όπως η φυγή, η ψευδής κατάθεση, ο εκφοβισμός των μαρτύρων κατηγορίας, η οργάνωση δικτύων αλληλεγγύης και υποστήριξης των φυγάδων αιρετικών, οι επιθέσεις σε Δομινικανικές μονές, η καταστροφή των ιεροεξεταστικών αρχείων –όργανα «φόβου και αηδίας» για τη μεσαιωνική κοινωνία, πιο μισητά και από τους ίδιους τους ιεροεξεταστές, σύμφωνα με τον Γκίβεν– ή ακόμα και οι δολοφονίες των μελών της Ιεράς Εξέτασης. Τέλος, η ιστορία της ίδρυσης και της δράσης των πρώτων ιεροεξεταστικών δικαστηρίων φανερώνει πως στην αυγή του 14ου αιώνα, πλέον, το νέο στοίχημα της εξουσίας ήταν η επιβολή της πειθαρχίας. Αργότερα θ' αναδειχθεί σε στοιχείο τομή για το πέρασμα στη νεωτερικότητα: «το να είσαι μοντέρνος σημαίνει να είσαι πειθαρχημένος από το κράτος, από τους άλλους, από τον ίδιο σου τον εαυτό» (Ρόμπερτ Βαν Κρίκεν).

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

• Bellah N.R., «Durkheim and History», American Sociological Review, 24 (1959), σ. 447-461.
• Berlinerblau J., «Toward a Sociology of Heresy, Orthodoxy, and Doxa», History of Religions, 40 (2001), σ. 327-351.
• Emirbayer M., «Durkheim's Contribution to the Sociological Analysis of History», Sociological Forum, 11 (1996), σ. 263-284.
• Garland D., «Frameworks of Inquiry in the Sociology of Punishment», The British Journal of Sociology, 41 (1990), σ. 1-15.
• Given B.J., Inquisition and Medieval society: power, discipline, & resistance in Languedoc, Ithaca N.Y. 1997.
• Given B.J., «The Inquisitors of Languedoc and the Medieval Technology of Power», The American Historical Review, 94 (1989), σ. 336-359.
• Jackman R.M., «Violence in Social Life», Annual Review of Sociology, 28 (2002), σ. 387-415.
• Kelly A.H., «Inquisition and the Prosecution of Heresy: misconceptions and abuses», Church History, 58 (1989), σ. 439-451.
• Krieken, Van R., «The organisation of the Soul: Elias and Foucault on Discipline and the Self», Archives Européennes de Sociologie, 31 (1990), σ. 353-371.
• Moore R.I., The formation of a persecuting society, Oxford 1992.
• Spierenburg P., «Punishment, Power, and History: Foucault and Elias», Social Science History, 28 (2004), σ. 607-36.
• Φουκώ Μ., Επιτήρηση και Τιμωρία : η γέννηση της φυλακής, Αθήνα 2008.
• Φουκώ Μ., Εξουσία, γνώση και ηθική, Αθήνα 1987.

«… Χάρη στην τέχνη, αντί να βλέπουμε έναν και μόνο κόσμο, το δικό μας, τον βλέπουμε να πολλαπλασιάζεται και όσοι πρωτότυποι καλλιτέχνες υπάρχουν τόσους κόσμους έχουμε στη διάθεσή μας, πιο διαφορετικούς μεταξύ τους απ' αυτούς που κυλούν στο άπειρο και, πολλούς αιώνες αφότου σβήσει το φως απ' όπου πήγαζαν – είτε τούτο λεγόταν Ρέμπραντ είτε Βερμέερ – μας στέλνουν ακόμα την ξεχωριστή τους αχτίδα.»

Πόλη Πολιτισμός

Η ΤΕΧΝΗ ΜΕ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Δημήτρης Κωνσταντίνου

Μέρος Β΄: *Τραχιά, πολύτιμη φλόγα*

Είσαι χλωμή από κούραση
Που σκαρφάλωσες στους ουρανούς ατενίζοντας τη γη,
Περιπλανώμενη χωρίς συντροφιά
Ανάμεσα στ' αστέρια που 'χαν άλλη γέννα,
Και πάντα μεταβαλλόμενη, σαν το δύστυχο βλέμμα
Που δεν βρίσκει κάτι άξιο της αφοσίωσής του;

Percy Shelley
To the moon (1824)

Από το ανολοκλήρωτο ποίημά του
που μπορεί κάλλιστα ν' αναφέρεται στον καλλιτέχνη,
μιλώντας για τη σελήνη.

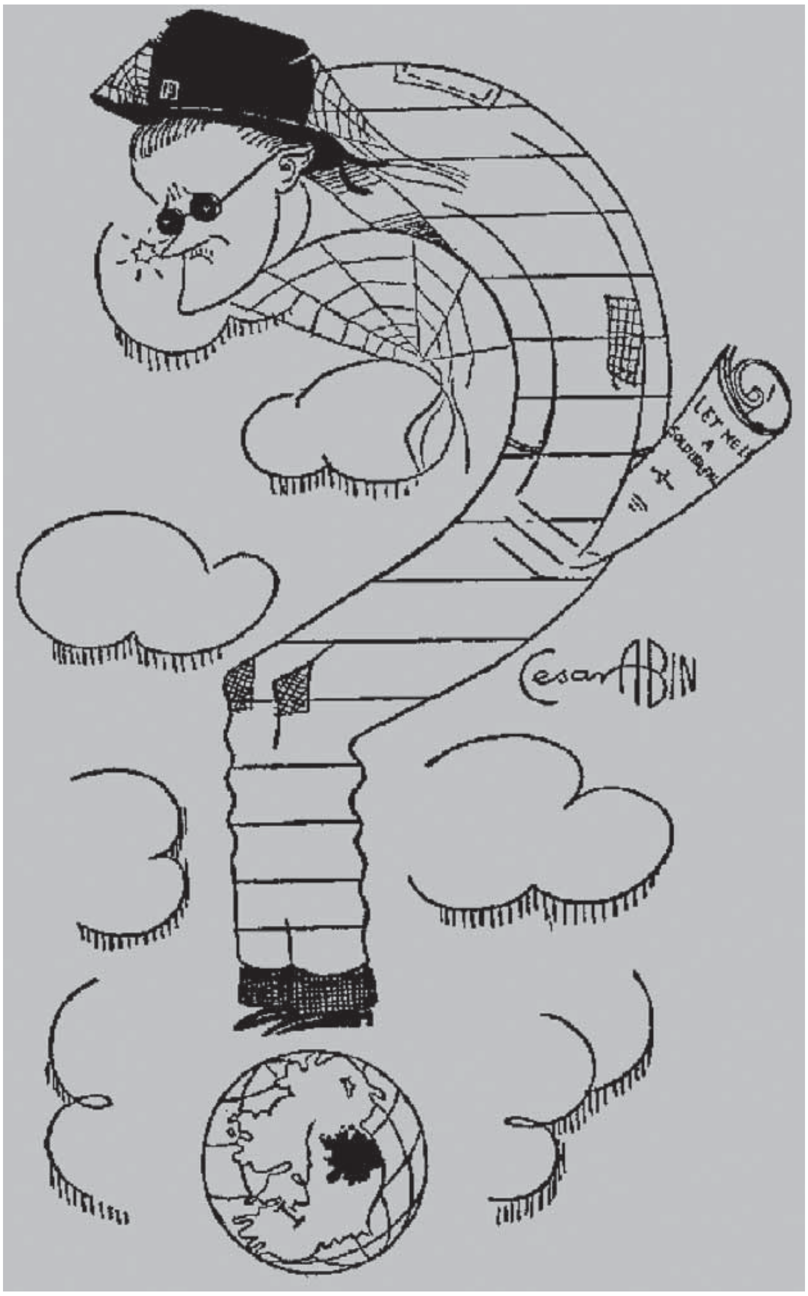
Η προσπάθεια προσέγγισης της τέχνης με τα μάτια κυρίως των δύο σπουδαιότερων λογοτεχνών του 20ου αιώνα, Τζέιμς Τζόυς και Μαρσέλ Προυστ, συνεχίζεται. Στο πρώτο μέρος ορίσαμε την τέχνη, την ομορφιά και την πρωτοτυπία, ενώ μιλήσαμε για τη στιγμή της γέννησης του καινούριου και για τη σχέση της τέχνης με τις ιδεολογίες. Στο τεύχος αυτό το κέντρο βάρους μετατοπίζεται στον καλλιτέχνη τον ίδιο, στη σχέση του με το μόχθο και την ανταμοιβή του.

Για να ξαναθυμηθούμε, λοιπόν, η ομορφιά, και η τέχνη που σκοπεύει σ' αυτή, δεν βρίσκεται στον αποτροπιασμό ή στην αηδία που προκαλεί η αναπαράσταση ενός εγκλήματος ή μιας εξαπάτησης, η οποία μας κάνει ν' αποστρέψουμε το βλέμμα ή να ζητάμε εκδίκηση, αλλά μπορεί να βρίσκεται στον παραλυτικό φόβο απέναντι στην αναπαράσταση του καθολικού κακού ή στο στατικό οίκτο απέναντι στην αναπαράσταση του καθολικού πόνου. Για τον ίδιο λόγο, δεν βρίσκεται στον πόθο που γεννάει η αναπαράσταση μιας πορνογραφικής σκηνής, η οποία μας κάνει να επιθυμήσουμε την κατάκτηση. Η ομορφιά δεν προκαλεί κανένα συναίσθημα κινητικό ή σωματικά αντανακλαστικό. Αντίθετα, σύμφωνα με τον Τζόυς, βρίσκεται στη συνύπαρξη των πιο ικανοποιητικών σχέσεων του αισθητού – δηλαδή της ακεραιότητας, της αρμονίας και της διαύγειας – που προκαλεί μια «φωτεινή σιωπηλή στάση»˙ μια παύση του παλλόμενου νου, του χρόνου και του κόσμου γύρω μας.

Ωστόσο, όπως διευκρινίζει ο Τζόυς, αν αυτό είναι το κριτήριο της ομορφιάς, στην πραγματικότητα η κρίση μας επηρεάζεται από την τέχνη την ίδια και από τη μορφή της τέχνης που καθορίζει τα κριτήριά μας. Όπως αναφέρεται στο «Πορτραίτο ενός Καλλιτέχνη σε νεαρή ηλικία», το έργο τέχνης τοποθετείται μεταξύ του νου ή των αισθήσεων του ίδιου του καλλιτέχνη και του νου ή των αισθήσεων των υπόλοιπων ανθρώπων. Το γεγονός αυτό διαιρεί αναγκαστικά την τέχνη σε τρεις μορφές, που αναδύονται προοδευτικά η μία μετά την άλλη, αν και στην πράξη, λόγω κατωτερότητας της παραγόμενης τέχνης, δεν διαχωρίζονται ξεκάθαρα μεταξύ τους: τη λυρική μορφή, όπου ο καλλιτέχνης αναπαριστά το έργο του σε άμεση σχέση με τον εαυτό του, ουσιαστικά διαλαλεί τον εαυτό του, γιατί «αυτός που κραυγάζει έχει περισσότερη συνείδηση της στιγμής του συναισθήματος απ' ό,τι ο ίδιος όταν βιώνει απλώς το συναίσθημα»˙ την επική μορφή, όπου αναπαριστά το έργο του σε έμμεση σχέση με τον εαυτό του και τους άλλους, ξεκινάει με επίκεντρο τον εαυτό του για να καταλήξει στο «άλλο», στο τρίτο πρόσωπο˙ και τη δραματική μορφή, όπου αναπαριστά το έργο του σε άμεση σχέση με τους άλλους.

Οι τρεις αυτές μορφές τέχνης παίρνουν άλλη όψη από τον Λιούις Μάμφορντ στο βιβλίο του Τέχνη και Τεχνική και γίνονται στάδια ωρίμανσης του καλλιτέχνη. Αυτοαναγνώριση – ο καλλιτέχνης ξεκινά στο πρώτο νηπιακό στάδιο με την ενασχόληση με τον εαυτό του, όπου κλείνεται στην ύπαρξή του και ανακαλύπτει τη σπουδαιότητά της. Επικοινωνία – στο εφηβικό στάδιο η επιδειξιομανία μετατρέπεται σε επικοινωνία που ικανοποιεί την ανάγκη της δημιουργίας κάτι άξιου επιδοκιμασίας. Οικουμενικότητα – Στο τρίτο στάδιο της ωριμότητας, η τέχνη υπερβαίνει τις άμεσες ανάγκες του προσώπου ή της κοινότητας, δημιουργεί και επικοινωνεί καινούριες και οικουμενικές μορφές ζωής. Τελικά, στο πιο εξατομικευμένο στάδιο ο εαυτός διαλύεται μέσα στο έργο, προσφέροντας ανιδιοτελώς κάτι που ξεπερνάει τον ίδιο, που αποκτά δική του αυτοτελή ύπαρξη. Για τον Τζόυς, στο ανώτερο αυτό στάδιο ωριμότητας ή δραματικό «η προσωπικότητα του καλλιτέχνη, στην αρχή μια κραυγή ή

ένας ρυθμός ή μια διάθεση, και μετά μια ρέουσα και ευφυής αφήγηση, τελικά, τελειοποιείται και τίθεται εκτός ύπαρξης, απο-προσωποποιείται. Η αισθητική εικόνα της δραματικής μορφής είναι ζωή αποκαθαρμένη και επαναδιατυπωμένη από την ανθρώπινη φαντασία. Το μυστήριο της αισθητικής δημιουργίας, όπως ακριβώς και της υλικής, ολοκληρώνεται. Ο καλλιτέχνης, σαν το Θεό της δημιουργίας, στέκει μέσα ή πίσω ή πέρα ή πάνω από το χειροποίημά του, αόρατος, τελειοποιημένος εκτός ύπαρξης, αδιάφορος, ξακρίζοντας τα νύχια του».

Έτσι γεννιέται η έννοια του δημιουργού-καθρέφτη, στην οποία καταλήγει καθόλου συμπτωματικά και ο Μαρσέλ Προυστ περιγράφοντάς την τόσο γλαφυρά στο Αναζητώντας το χαμένο χρόνο: «Για να πετάξει κανείς στον αέρα δεν του χρειάζεται το πιο δυνατό αυτοκίνητο, αλλά ένα αυτοκίνητο που αφού σταματήσει να τρέχει πάνω στη γη, τέμνοντας κάθετα τη γραμμή που ακολούθησε, θα είναι σε θέση να μετατρέψει την οριζόντια δύναμή του σε δύναμη ανυψωτική. Έτσι κι αυτοί που δημιουργούν έργα μεγαλοφυίας δεν είναι όσοι ζουν στο πιο ευαίσθητο περιβάλλον, όσοι μιλούν με τρόπο εντυπωσιακό, όσοι έχουν την πιο πλατιά μόρφωση, αλλ' όσοι είχαν την ικανότητα, παύοντας ξαφνικά να ζουν για τον εαυτό τους, να κάνουν την προσωπικότητά τους σαν καθρέφτη, ώστε η ζωή τους – όσο μέτρια κι αν ήταν από την άποψη την κοσμική και ως ένα σημείο την πνευματική – να καθρεφτίζεται, γιατί η μεγαλοφυία βρίσκεται στην ικανότητα αντικαθρεφτισμού κι όχι στην ιδιαίτερη ποιότητα του θεάματος που καθρεφτίζεται.»

Αυτή η ικανότητα αισθητικής δημιουργίας, η έμπνευση ως προϋπόθεση κάθε μεγαλοφυούς έργου, η διείσδυση στον πυρήνα των πραγμάτων και η αποκάλυψη της αισθητικής και νοηματικής ομορφιάς τους έχει τις ρίζες της στη φαντασία. Και ανθίζει όταν η φαντασία δεν γνωρίζει όρια και στεγανά, καθηλωτικές ιδεολογίες και στερεότυπα, όταν η φαντασία περισώζει για τον εαυτό της, μέσα στον κυκεώνα της καθημερινότητας, πολύτιμα χρονικά και χωρικά θραύσματα της ημέρας ή, ακόμη καλύτερα, όταν, διαρκώς ερεθισμένη, φωτίζει με τις ακτίνες της τα σκοτάδια της πεζών διεκπεραιώσεων της ζωής, αποκαλύπτοντας τις βαθιά θαμμένες ομορφιές της. Η αοριστία της έννοιας του έμφυτου ταλέντου ωχριά μπροστά στη συγκεκριμένη δύναμη της αποχαλινωμένης φαντασίας και του επιμελούς μόχθου. Η έμπνευση αναδύεται ως μυρωδιά από τη χαρτομάζα των χαοτικών μα επίμονων σημειώσεων και ολοκληρώνεται όταν βρίσκει τον καλλιτέχνη στο εργαστήρι ή στο γραφείο του τις προγραμματισμένες ώρες. Το μύθο του τεμπέλη καλλιτέχνη τον καταρρίπτουν, πρώτα απ' όλους τους καλλιτέχνες, κάποιοι από κείνους που αποτέλεσαν εύκολη αφορμή για τη διάδοσή του. Τον καταρρίπτουν οι «καταραμένοι» ποιητές με τη σχολαστική εκλέπτυνση των »

στίχων τους, που μυρίζει ιδρώτα σωματικού μόχθου, όπως και η γενιά των μπήτνικ με την ογκώδη λογοτεχνική παραγωγικότητά τους, μέσα σε συνθήκες αντίξοες για την επιβίωση του σώματος και δελεαστικές για την αποχαύνωση του πνεύματος.

Το ζήτημα μπορεί να τεθεί ακόμη πιο ξεκάθαρα: Αν ο Μαρσέλ Προυστ δεν πάλευε επί 14 χρόνια, αμέτρητα βράδια, με τις αμείλικτες λευκές σελίδες στο γραφείο του και τις αναμνήσεις του, πού θα πήγαινε η έμπνευση που ξεπήδησε από τη γεύση μιας μαντλέν βουτημένης στο τσάι; Πώς θα ξανακέρδιζε το χαμένο χρόνο; Την αναπόδραστη σχέση του μόχθου με την καλλιτεχνική δημιουργία την ανακάλυψε έφηβος ο Προυστ, πολύ πριν αρχίσει τη συγγραφή του μνημειώδους έργου του: «Όσο για μένα, είχα ήδη μάθει πως ό,τι κι αν ήταν αυτό που θ' αγαπούσα, θα ήταν πάντα τοποθετημένο στο τέρμα μιας οδυνηρής επιδίωξης, που στη διάρκειά της θα 'πρεπε πρώτα να θυσιάσω στο ανώτατο αυτό αγαθό την καλοπέρασή μου, αντί να την αναζητώ σ' αυτό το ίδιο». Τον Μαρσέλ και τόσους άλλους ικανούς

ανθρώπους κατηγορούσε για φυγοπονία ο μυθιστορηματικός φίλος του, Σαιν Λου: «Και η δουλειά; Αρχίσατε; Όχι; Τι αστείος που είσαστε! Αν είχα τις ικανότητές σας νομίζω ότι θα έγραφα από το πρωί ως το βράδυ. Σας διασκεδάζει περισσότερο να μην κάνετε τίποτα. Τι κρίμα που πάντα οι μέτριοι, όπως εγώ, είναι έτοιμοι να δουλέψουν, ενώ όσοι μπορούν δεν θέλουν!»

Ερωτευμένος ο Μαρσέλ από έφηβος με τη λογοτεχνία, ένιωθε ότι ανταμοιβή του κόπου αυτού είναι η ζωή η ίδια. «Η αληθινή ζωή, η ζωή που επιτέλους ανακαλύπτεται και φωτίζεται, και σαν συνέπεια η μόνη ζωή πραγματικά βιωμένη, είναι η λογοτεχνία· αυτή η ζωή που, από μια άποψη, κατοικεί κάθε στιγμή σ' όλους τους ανθρώπους όσο και στον καλλιτέχνη. Όμως δεν τη βλέπουν, γιατί δεν φροντίζουν να τη φωτίσουν… Χάρη στην τέχνη, αντί να βλέπουμε έναν και μόνο κόσμο, το δικό μας, τον βλέπουμε να πολλαπλασιάζεται και όσοι πρωτότυποι καλλιτέχνες υπάρχουν τόσους κόσμους έχουμε στη διάθεσή μας, πιο διαφορετικούς μεταξύ τους απ' αυτούς που κυλούν στο άπειρο και, πολλούς αιώνες αφότου σβήσει το φως απ' όπου πήγαζαν – είτε τούτο λεγόταν Ρέμπραντ είτε Βερμέερ – μας στέλνουν ακόμα την ξεχωριστή τους αχτίδα.» Ο ίδιος λόγος ώθησε τον Walter Pater να γράψει για την καλλιτεχνική ευαισθησία: «Να καίγεσαι αδιάκοπα μ' αυτή την τραχιά, πολύτιμη φλόγα, να διατηρείς αυτή την έκσταση, αυτό σημαίνει επιτυχία στη ζωή».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

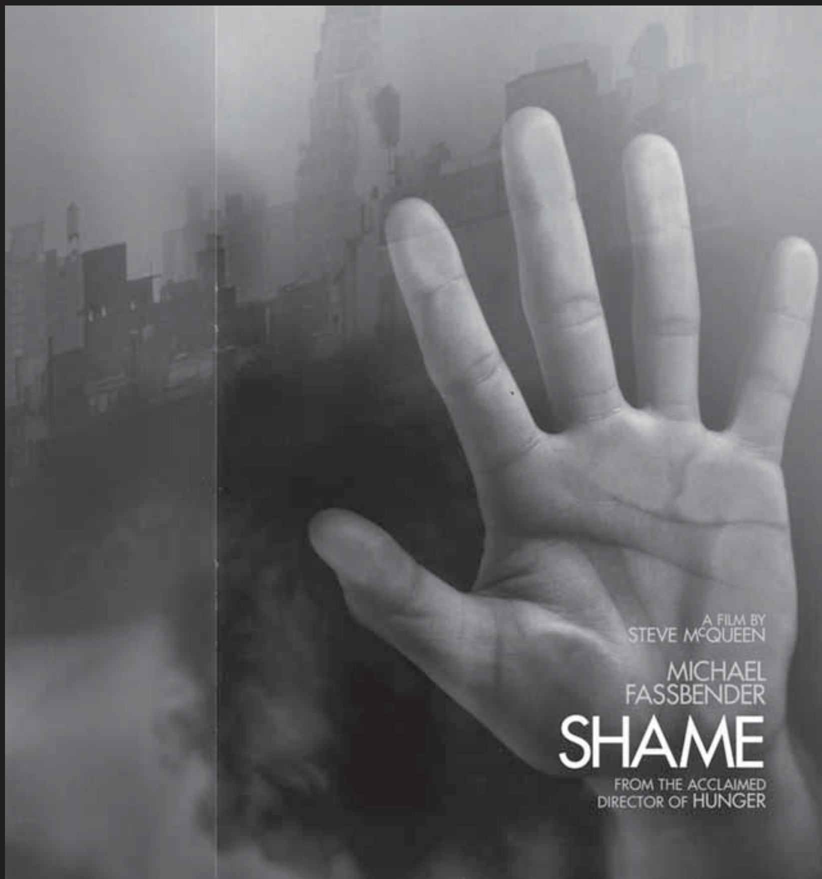
1. Αναζητώντας το χαμένο χρόνο, 5 τόμοι, Μαρσέλ Προυστ, μετ. Παύλος Ζάννας, Εκδόσεις Εστία & Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών.
2. Τέχνη και Τεχνική, Λιούις Μάμφορντ, μετ. Βασίλης Τομανάς, Νησίδες.
3. Πορτραίτο του Καλλιτέχνη σε νεαρά ηλικία, Τζέιμς Τζόυς, μετ. Άρης Μπερλής, Εκδόσεις Πατάκη.
4. Ulysses, Οδηγός Ανάγνωσης, Άρης Μαραγκόπουλος, Εκδόσεις Τόπος.

68TH VENICE FILM FESTIVAL

Γιάννης Ραουζαίος

Βενετία, 31/8 – 10/9

Το φετινό και 68ο κατά σειρά φεστιβάλ κινηματογράφου Βενετίας ήταν ένα από τα καλύτερα των τελευταίων ετών. Μολονότι η πρώτη εβδομάδα έμοιαζε να έχει συγκεντρώσει τους περισσότερους star και ενδιαφέροντες δημιουργούς –Κρόνεμπεργκ, Πολάνσκι, Μακκουίν, Κέϊτ Γουίνσλετ, Γκάρι Όλντμαν, Κόλιν Φέρθ – εντέλει η δεύτερη εβδομάδα και μάλιστα προς το τέλος της ήταν που ανέδειξε τους μεγάλους νικητές. Εξάλλου οι εκπλήξεις του τέλους της δεύτερης εβδομάδας αποτελούν ένα συνηθισμένο φαινόμενο για το Φεστιβάλ. Έτσι συνέβη και φέτος. Αν και το «Shame» φημολογούνταν ότι θα πάρει το πρώτο βραβείο, ήταν τελικά το επιβλητικό «Faoust» του Σουκούρωφ που έφυγε με τον Χρυσό Λέοντα στις αποσκευές του, αφήνοντας στο «Shame» το βραβείο πρώτου ανδρικού Ρόλου για τον Μίκαελ Φάσμπεντερ.

Ο Γιώργος Λάνθιμος, με το συγκλονιστικό «Άλπεις», έφυγε με το βραβείο σεναρίου της φετινής διοργάνωσης, κατακτώντας δικαίως μια ακόμη εξαιρετική διάκριση και κάνοντας τον αγγλοσαξωνικό τύπο να μιλάει πλέον για ένα νέο gender στο παγκόσμιο σινεμά. Το Greek weird wave! Άλλωστε, πώς δεν θα χαρακτηριζόταν weird ένα φιλμ όπου οι κεντρικοί πρωταγωνιστές υποκρίνονται, πρώτα απ' όλα, αδικοχαμένα αγαπημένα πρόσωπα μπροστά σε τεθλιμμένους συγγενείς; Οι συμβολισμοί για την ουσιαστική ψευτιά κι υποκριτική νεόπλουτη, κενή νοήματος, κρυμμένη θανατολαγνεία της ελληνικής κοινωνίας είναι περισσότερο από εμφανείς! Δεν είναι τυχαίο, με όλες αυτές τις θετικότατες εξελίξεις σε διεθνές επίπεδο για τον ελληνικό κινηματογραφικό κόσμο, που το Indie Wire έδωσε πέντε αστέρια στο film, ενώ και το φεστιβάλ κινηματογράφου Θεσσαλονίκης το φετινό Νοέμβρη θα στρέψει τη ματιά του στην κύρια πηγή αναφοράς για το νέο αυτό κινηματογραφικό κύμα, όπου κεντρική θέση κατέχουν ο πρώιμος Χάνεκε και ο Ούλριχ Ζάιντλ, δηλαδή η σκληρή κεντροευρωπαϊκή μινιμαλιστική κριτική σχολή!

Ισάξιο σε μινιμαλισμό αλλά και στην επώδυνη βαθιά κριτική πάνω στην κατάσταση της κινεζικής εργατικής τάξης ήταν η κινεζική ταινία «People Mountain People Sea» του Σανγκγιόνγκ Κάϊ που κατέκτησε τον Αργυρό Λέοντα. Σ' ένα πλαίσιο που τοποθετείται στην κινεζική επαρχία και γύρω από μια ιστορία εκδίκησης, μας αποκαλύπτεται όλο το σκοτεινό background μιας χώρας που ενώ έχει να επιδείξει εντυπωσιακούς δεί- »

κτες καπιταλιστικής ανάπτυξης, την ίδια στιγμή τρώει τα παιδιά της χωρίς μάλιστα να θεωρεί πως μπροστά σ' αυτή τη θυσία υπάρχει κάποιος μη αναλώσιμος.

Μινιμαλιστικό αριστούργημα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και το κλασσικό «Ανεμοδαρμένα Ύψη» της Αντρέα Άρνολντ. Η σπουδαία σκηνοθέτιδα μας δίνει ένα αιχμηρό, ρεαλιστικό, σε ορισμένα σημεία μάλιστα ωμό, κομψοτέχνημα αναφερόμενο στην ιστορία της Κάθριν και του Χίθκλιφ. Πλάνα που φτάνουν μέχρι το μεδούλι μας, μια ιστορία εκδικητικής επιστροφής αλλά και βαθιά καταπιεσμένου, απέλπιδος έρωτα κινεί την προσοχή μας, δίπλα μάλιστα στις εξαιρετικές ερμηνείες των ως επί το πλείστον νεαρών πρωταγωνιστών της. Επίσης, ένα από τα κορυφαία film της διοργάνωσης ήταν το «Tinker, Taylor, Soldier, Spy» με τη φιλμική σύγκρουση ανάμεσα στον Γκάρι Όλντμαν και τον Κόλιν Φέρθ. Ο Άλφρεντσον εδώ αντί να αποδομεί, ανασυνθέτει το κατασκοπικό φιλμ του τύπου που κυκλοφορούσε ευρέως στα 70's κι αρχές των 80's. Μαγευτικά ψυχρή και σκούρα μπλε φωτογραφία, συνεχής βροχή, η αίσθηση της μέσης ηλικίας κι ένας γρίφος που στο τέλος έχει τραγικές συνέπειες για κάποιους από τα κεντρικά πρόσωπα αυτού του δράματος. Ο Άλφρεντσον έχει πάει Χόλυγουντ και του αρέσει κιόλας!

Ιδιαίτερη μνεία χρήζουν το φιλμ του Ρομάν Πολάνσκι, ο οποίος έχοντας στα χέρια του μια Κέϊτ Γουίνσλετ που έδινε ρέστα διέλυσε κομμάτι-κομμάτι, σεκάνς με σεκάνς, στο δράμα δωματίου «Contagion», όλη την υποκριτική ευταξία των σημερινών κοινωνιών, συνθέτοντας στο φιλμ αυτό των απελευθερωμένων ενστίκτων ό,τι υπήρχε και δεν υπήρχε από την υποβόσκουσα σιχαμένη πλευρά

της αστικής και μικροαστικής ηθικής στάσης, αφήνοντας τους χαρακτήρες του γυμνούς μπροστά στο κωμικοτραγικό event της ντροπιασμένης τους σαρκοφάγας μικροπρέπειας. Σπουδαία και η ταινία «Dangerous Method» του Ντέϊβιντ Κρόνεμπεργκ που δίνει στον Μίκαελ Φάσμπεντερ τον εσωτερικό κρυπτικό ρόλο του Yung, απέναντι στην Κίρα Νάιτλι και τον Βίγκο Μόρτενσεν με τη μνημειώδη ερμηνεία του ως Σίγκμουντ Φρόυντ. Μια από τις καλύτερες δουλειές του φεστιβάλ.

Ενώ συνέβαιναν όλα αυτά στο διαγωνιστικό, φάνηκε τελικά πως το συγκεκριμένο φεστιβάλ πρώτα απ' όλα επικεντρώνει στο προ-διαγωνιστικό τμήμα παρά στα άλλα τμήματα, όπως συμβαίνει για παράδειγμα και στο Βερολίνο, όπου το forum πάντοτε μεγαλουργεί και τα Caligari Awards έχουν μια σχεδόν ισάξια τιμητική θέση δίπλα στο διεθνές διαγωνιστικό τμήμα. Ίσως γι' αυτό φέτος, ένα από τα κύρια ζητήματα για όσους βρέθηκαν εκεί, σε ένα παράλληλο επίπεδο, ήταν η υποβόσκουσα ανταγωνιστική διάθεση του φεστιβάλ του Τορόντο, που ξεκινά αμέσως μετά την πρώτη εβδομάδα της Βενετίας, να υπερκεράσει με τη δύναμη ισχυρών ονομάτων όπως του Μπράντ Πιτ το Βενετικό κινηματογραφικό μεγαθήριο. Σέβομαι πολύ το Toronto, και ειδικά το φεστιβάλ ντοκιμαντέρ του, το οποίο έχει παράγει εξαιρετικό έργο, όμως ας μη γελιόμαστε! Μέχρι οι ισχυρότερες πρώτες πρεμιέρες να βρεθούν στο δικό του κόκκινο χαλί, η πόλη των δόγηδων κρατάει παγκοσμίως τα σκήπτρα της βασίλισσας της έναρξης κάθε κινηματογραφικής σεζόν!

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΑΙΝΙΩΝ

Midnight in Paris ****1/2

Του Γούντυ Άλεν. Με τους Όουεν Ουίλσον, Μάριον Κοτιγιάρ. Ένας σεναριογράφος φτάνει στο Παρίσι με την αρραβωνιαστικιά του, για να βιώσει όπως μπορεί την αγαπημένη του δεκαετία του '20. Καταλήγει να παρακολουθεί τη φίλη του να φλερτάρει με έναν φιγουρατζή βρετανό διανοούμενο, όταν ξαφνικά ανακαλύπτει πως στις δώδεκα κάθε βράδυ από ένα συγκεκριμένο σημείο της πόλης, ένα αμάξι τον μεταφέρει μέσα στο χρόνο, στα 20's. Ο ρομαντισμός ενωμένος με το χιούμορ. Ο Άλεν κάνει επιτέλους μια πολύ μεγάλη κωμωδία! Ένα φιλμ εφάμιλλο του «Match Point», με όλους τους συντελεστές του να συνεργάζονται άψογα στο στοχασμό του αλλά και στην περιγραφή της τρελής εκείνης περιόδου. Μιλάμε για ένα διαμάντι της φιλμογραφίας του Άλεν!

Drive ****1/2

Του Νικόλας Γουίντινγκ Ρέφν. Με τον Ράιαν Γκόσλινγκ. Ένα σκοτεινό, υπνωτικό film νουάρ με αναφορές στην μεγάλη παράδοση των Χιούστον, Χώκς, Ρίντλεϊ Σκοτ. Ο Ράϊαν Γκόσλινγκ, την ημέρα, είναι κασκαντέρ, ικανότατος οδηγός, με εξαιρετική αντίληψη του αυτοκινήτου και του χώρου σε ταινίες δράσης του Χόλιγουντ, αλλά τις νύχτες μεταμορφώνεται σε πληρωμένο οδηγό της μαφίας, ο οποίος εκτελεί τις πλέον σκοτεινές μεταφορές προσώπων και πραγμάτων! Ο έρωτάς του για τη σύζυγο ενός μικροκακοποιού, που βγαίνοντας από τη φυλακή βρίσκεται να χρωστάει ένα μεγάλο ποσό σε πάρα πολύ σκοτεινούς τύπους, τον αναγκάζει να βοηθήσει την αγαπημένη του. Μια αφαιρετική σκηνοθεσία, συμπληρωμένη από το μόνιμο τρανς των αινιγματικών ματιών του Γκόσλινγκ. Εντυπωσιακό και χωρίς ούτε ένα ψεγάδι!

»

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΑΙΝΙΩΝ

Idles of March ****

Του Τζορτζ Κλούνεϊ. Με τον ίδιο, Ράϊαν Γκόσλινγκ, Σέημουρ Χόφμαν. Ο Γκόσλινγκ συντονίζει μαζί με τον Σέημουρ Χόφμαν, την προεκλογική εκστρατεία του Τζορτζ Κλούνεϊ για το χρίσμα των δημοκρατικών για την υποψηφιότητα προέδρου. Απέναντι τους ο συντονιστής του αντίπαλου υποψηφίου Πολ Τζιαμμάτι, δηκτικός κι έτοιμος να παλέψει με κάθε βρώμικο μέσο. Ο Γκόσλινγκ, ενώ ξαφνικά βρίσκεται μπλεγμένος σε μια σκευωρία πολιτικής του εξόντωσης, από τύχη μαθαίνει ένα φοβερό μυστικό που θα αλλάξει την ζωή όλων. Ο σκηνοθέτης ξέρει να διαλέγει τους ηθοποιούς του κι όχι μόνο αυτό, αλλά έχει μια οξυδέρκεια πίσω από την κάμερα. Το «Idles of March» είναι ένα συγκλονιστικό πολιτικό θρίλερ που, παρότι παραμένει στα πλαίσια του αφηγηματικού σινεμά, είναι ένα από τα καλύτερα φετινά δείγματα του!

George Harrison ****

Του Μάρτιν Σκοτσέζε. Αριστουργηματικό ντοκιμαντέρ πάνω στην ζωή, το έργο και την προσωπικότητα ενός από τους τέσσερις Beatles. Χωρισμένο σε δυο μέρη μας παρουσιάζει την πολυσχιδή μορφή του Χάρισον, όπως ίσως δεν την έχουν δει ποτέ ακόμα κι οι δηλωμένοι fans των Beatles. Οι σχέσεις, η μουσική, η ψυχεδέλεια, τα drugs κι η πνευματικότητα, σ' ένα κολλάζ με αποδέκτη το κοινό. Ο δημιουργός χρησιμοποίησε ένα μεγάλο όγκο ανέκδοτου οπτικού και ακουστικού υλικού, αλλά και πολλές συνεντεύξεις πρωταγωνιστών και πρωταγωνιστριών της ζωής του. Μεγάλο σε φιλμικό βάθος, είναι ένα διεισδυτικό έργο, που κινείται ανάμεσα στο σινεμά, τη γραπτή βιογραφία αλλά και την ιστορική καταγραφή ενός κομματιού της γενιάς του '60, μέσα από την παρουσίαση του πνεύματος ενός από τα πλουσιότερα σε περιπλάνηση, εσωτερική κι εξωτερική, παιδιά της!

Ας μιλήσουμε για τον Κέβιν ****

Της Λυν Ράμσεϊ. Με την βραβευμένη Τίλντα Σουίντον. Άλλο ένα πανέμορφο, αν και σκοτεινό, δημιούργημα από τη Ράμσεϊ, όπου βρίσκει ουσιαστικά στη Σουίντον, αυτή την ιέρεια της υποκριτικής τέχνης, το κορυφαίο πρόσωπο για να ερμηνεύσει την τραγική φυσιογνωμία μιας μητέρας, που καθώς βλέπει τον γιο της να μεγαλώνει, ξαφνικά συνειδητοποιεί πως δεν υπάρχουν λόγια καν για να περιγράψουν το σκοτάδι που βρίσκεται μέσα του και τα όρια αυτού του σκοταδιού που εκείνος εκπέμπει γύρω του.

Rupa and the April Fishes

Rupa Marya

Οι Rupa and the April Fishes, μια μπάντα πολυεθνική με ρίζες σε κάθε γωνιά του πλανήτη, μας επισκέφτηκαν για ένα πολύ ζεστό live στον ελεύθερο κοινωνικό χώρο του Nosotros. Δεν χάσαμε την ευκαιρία να συνομιλήσουμε με την τραγουδίστρια και ψυχή του συγκροτήματος Rupa Marya. Ο λόγος σ' εκείνη!

Επιμέλεια: **Στέφανος Μπατσής**

Η μπάντα ξεκίνησε στο Σαν Φρανσίσκο, σε μια γειτονιά μεταναστών με την ονομασία «The Mission». Αρχίσαμε να παίζουμε μαζί το 2006 και σίγουρα η καρδιά της μπάντας είναι ο ντράμμερ, Aaron Kierbel, ο οποίος αποτελεί και το μακροβιότερο μέλος και συμμερίζεται το κοινό μας ενδιαφέρον να δημιουργήσουμε καλή μουσική και να προσφέρουμε αισιοδοξία και θετική ενέργεια στον κόσμο. Από κει και πέρα, υπάρχει ο Safa Shokrai, ο μπασίστας μας που έρχεται απ' το Ιράν, ο Misha Khalikulov, τσελίστας απ' το Ουζμπεκιστάν που ήρθε στην Αμερική στην ηλικία των τεσσάρων και μεγάλωσε στο Σαν Φρανσίσκο και ο Mano Alberto Silva, τρομπετίστας απ' τη Νικαράγουα, με τον οποίο μεγαλώσαμε στην ίδια γειτονιά. Κάπως έτσι συναντηθήκαμε, ενώ έψαχνα τους κατάλληλους μουσικούς που θα πρόσθεταν ψυχή και μουσική ικανότητα στο εγχείρημα.

Το όνομά μας, «April Fishes», είναι μια μετάφραση της γαλλικής έκφρασης «les poisons d' avril» («τα ψάρια του Απρίλη») που στα αγγλικά ερμηνεύεται κάπως σαν την Πρωταπριλιά. Εμείς κάναμε τα πρώτα μας βήματα την περίοδο του Μπους. Στις ΗΠΑ, η περίοδος μετά την 9/11 υπήρξε μια καταθλιπτική περίοδος, ειδικά για όσους δεν στήριζαν τη μιλιταριστική πολιτική της χώρας. Η απάντηση στην 9/11 ήταν: «Μην κάνετε ερωτήσεις». Έτσι, μια αίσθηση απελπισίας μας κύκλωνε, καθώς η πατρίδα μας δεν ανταποκρινόταν στις αξίες και τις επιθυμίες μας. Για να επιστρέψω στο όνομα, το «April Fish» μας ταξιδεύει πίσω στο χρόνο, όταν ο βασιλιάς της Γαλλίας άλλαξε το προηγούμενο αγροτικό ημερολόγιο με το ρωμαϊκό, και παρά το γεγονός αυτό υπήρχαν άνθρωποι που ακόμη γιόρταζαν την Πρωτοχρονιά στην αρχή της άνοιξης, βάσει του παλιού ημερολογίου, προσφέροντας ψάρια, «ψάρια του Απρίλη». Επομένως, κάποιοι άνθρωποι φάνηκαν τρελοί, επειδή δεν ακολουθούσαν τους κανόνες όπως οι υπόλοιποι. Αυτό συμβόλιζε και συμβολίζει για μένα ότι οφείλουμε να πιστεύουμε σ' αυτό που προέρχεται από μέσα μας, απ' τη φύση και τα σώματά μας, κι όχι σ' αυτό που μας επιβάλλεται απ' την κυριαρχία.

Συνθέτω κατά κύριο λόγο τη μουσική για τη μπάντα, κι έχω μεγαλώσει στην Ινδία, τη Γαλλία και το Σαν Φρανσίσκο, οπότε οι επιρροές μου ποικίλλουν. Η οικογένειά μου κατάγεται απ' τη βόρεια Ινδία. Η μητέρα μου ασχολούνταν με το πιάνο και τη δυτική κλασική μουσική, ενώ ο πατέρας μου αγαπούσε την παραδοσιακή ινδική και αμερικανική παραδοσιακή μουσική. Εγώ, απ' την άλλη, ήμουν από μικρή δοσμένη στη μουσική και τους ήχους των δρόμων. Προσπάθησα, λοιπόν, ένα συγκερασμό όλων αυτών των διαφορετικών στοιχείων, με την πεποίθηση ότι η μουσική συνιστά μια κοινή γλώσσα, ξεπερνώντας εθνικά, κρατικά ή οικονομικά εμπόδια.

Το όνομα του πρώτου δίσκου μας ήταν «Extraordinary Rendition» («υπερβολική ερμηνεία») και δανείζεται το όνομά του από μια πολυσυζητημένη πολιτική των ΗΠΑ. Κατ' αρχάς ακούγεται σαν κάτι καλό και όμορφο, όπως είναι η δημιουργία κάποιου πράγματος, ωστόσο αναφέρεται στην τακτική των ΗΠΑ να μετακινούν ανθρώπους από ένα μέρος στο οποίο τα βασανιστήρια είναι παράνομα σε κάποιο άλλο, όπου μπορείς να βασανίζεις ανθρώπους χωρίς περιορισμούς. Χρησιμοποιήσαμε το συγκεκριμένο τίτλο ως ένα λογοπαίγνιο, ελπίζοντας ότι θα καταδείξουμε τον τρόπο με »

τον οποίο χρησιμοποιείται απ’ την κυριαρχία των ελίτ και της ελεύθερης αγοράς η γλώσσα, με σκοπό τη χειραγώγηση, την ποδηγέτηση της κοινωνίας.

Τον προηγούμενο Νοέμβρη ταξίδεψα στην Τσιάπας και πέρασα εκεί ένα μήνα, εργαζόμενη σ’ ένα μέρος καλλιτεχνών και γνωρίζοντας ανθρώπους που βοηθούσαν σε διάφορες κοινότητες των Ζαπατίστας. Αυτό το ταξίδι άσκησε πολύ βαθιά επιρροή στο πώς σκέφτομαι, πώς αισθάνομαι, πώς παίζω μουσική… Μου έδειξε πόσο δύσκολο και συνάμα σημαντικό είναι να χτίζουμε συστήματα, κοινότητες εκτός καπιταλισμού, εκτός κυριαρχίας. Σίγουρα είναι δύσκολο, αλλά υπάρχει ισχυρή πίστη και έμπνευση στην Τσιάπας. Ένα από τα τραγούδια που παίξαμε, άλλωστε, στο Nosotros το έγραψα εκεί με παιδιά της κοινότητας. Πιθανότατα, θα επισκεφτώ πάλι την Τσιάπας τον Ιανουάριο μαζί με το ντράμερ μας. Είναι πολύ ακριβό το ταξίδι προς το Μεξικό, οπότε θα πάμε οι δυο μας με σκοπό να σχηματίσουμε ένα συγκρότημα μουσικών εκεί.

Ήμουν εκεί τις πρώτες μέρες του κινήματος «Occupy Wall Street». Έτυχε να βρίσκομαι στη Νέα Υόρκη τις δύο πρώτες μέρες, για να επισκεφτώ ένα φίλο μου στο νοσοκομείο, οπότε πήγα να δω από κοντά, από πρώτο χέρι τι ακριβώς συμβαίνει. Αυτό που με σόκαρε ήταν η απίστευτα επιθετική παρουσία της αστυνομίας, δυσανάλογη για ένα τόσο μικρό πλήθος κόσμου –το πολύ 1000, μάλλον 600-700. Ήταν συγκεντρωμένοι ειρηνικά στο πάρκο και βρέθηκαν περικυκλωμένοι από δυνάμεις της αστυνομίας. Δεν έχω ξαναδεί κάτι παρόμοιο στην Αμερική.

Στις πρώτες μέρες του κινήματος, ένιωσα ότι οι άνθρωποι που συμμετείχαν προσπαθούσαν και οι ίδιοι να αντιληφθούν τι είναι αυτό που ζητούν, τι είναι αυτό στο οποίο αντιτίθενται, για ποιο λόγο υψώνουν τη φωνή τους. Καθώς πέρασε ο καιρός, το κίνημα βρήκε το βηματισμό του κι εξαπλώθηκε στο Σαν Φρανσίσκο αλλά και σε εκατοντάδες περιοχές της χώρας. Πάρα πολλοί άνθρωποι αυτές τις μέρες είναι άστεγοι, έχουν χάσει τις δουλειές τους, δεν έχουν ιατρική ασφάλεια και πρέπει να ξεπληρώσουν δυσβάσταχτα δάνεια. Έτσι, εξεγείρονται ενάντια σ’ ένα σύστημα που στηρίζει οικονομικά τις τράπεζες και τις μεγάλες εταιρείες. Αντιλαμβάνονται ότι, εάν οι ίδιοι είχαν τη συνήθεια να στοιχηματίζουν χρήματα και έχαναν, κανείς δεν θα βρισκόταν να χρηματοδοτήσει αυτή τους τη συνήθεια, όπως συμβαίνει απροκάλυπτα με τους επενδυτικούς κολοσσούς. Αντιλαμβάνονται ότι τα τελευταία χρόνια οι εταιρείες και οι τράπεζες έχουν περισσότερα δικαιώματα και απολαμβάνουν μεγαλύτερη προστασία απ’ ό,τι οι καθημερινοί άνθρωποι. Και σιγά-σιγά ξυπνάνε, εξεγείρονται…

Αισιοδοξώ ότι όλο και περισσότερο οι άνθρωποι θα ενημερώνονται και θα διαμορφώνουν συνείδηση γύρω απ’ αυτό το σύστημα, ίσως βλέποντας και τι συμβαίνει στην Ελλάδα, χτίζοντας γέφυρες και σχέσεις με ανθρώπους που σκέφτονται παρόμοια.

Αναρωτιόμουν χθες πώς γίνεται να είναι τόσο απελπιστικά δύσκολη η κατάσταση εδώ στην Ελλάδα και το φαγητό να παραμένει τόσο καλό. Πώς γίνεται;

Ακόμη, οι άνθρωποι εδώ έχουν τόσο θετική ενέργεια, μολονότι η κατάσταση όπως την είδα εγώ, και την είδα για λίγες μέρες μονάχα, είναι ζόρικη και λυπηρή. Και δεν ξέρω πώς οι άνθρωποι σκοπεύουν να τη διαχειριστούν με τόση πίεση, τόση προπαγάνδα και τόση αστυνομική καταστολή. Αλλά το κουράγιο και η αφοσίωση και η αδιάκοπη πάλη των ανθρώπων εδώ αποτελεί πηγή έμπνευσης. Μοιάζει με την ιστορία του Δαβίδ και του Γολιάθ. Το νιώθεις αυτό, όταν βρίσκεσαι εδώ. Περπατούσα χθες στην πλατεία Συντάγματος κι έβλεπα ότι όλα τα γκραφίτι ήταν σβησμένα. Είναι σαν να προσπαθούν να σβήσουν, να πνίξουν τη φωνή των ανθρώπων. Όταν έρχομαι στην Ελλάδα, νιώθω έντονα ότι, εντάξει, η μάχη μας είναι μακριά, αλλά οφείλουμε να συνεχίσουμε, οφείλουμε να διατηρήσουμε την ελπίδα, να βρούμε πεδία χαράς, να βοηθάμε ο ένας τον άλλο και να μην κλεινόμαστε στον εαυτό μας, γιατί αυτή η κατάσταση που αντιμετωπίζουμε είναι απίστευτα βίαιη κοινωνικά. Και δεν μπορούμε να επιτρέψουμε στους προσωπικούς μας φόβους να κυριαρχήσουν.

Την προηγούμενη φορά που βρεθήκαμε στην Ελλάδα, παίξαμε σ’ ένα συναυλιακό χώρο και η τιμή του εισιτηρίου μου φάνηκε υπερβολικά υψηλή σε σύγκριση με όσα συμβαίνουν οικονομικά. Αμέσως ένιωσα ότι η μουσική μου δεν θα μπορούσε να φτάσει στους ανθρώπους, ενώ ήθελα να φτάσει, να τους αγγίξει, ν’ αφήσω την καρδιά μου εδώ. Είναι σημαντικό για μένα οι συναυλίες μας να αποτελούν μια διαδικασία όπου δίνουμε και παίρνουμε πράγματα, καθώς αυτό που δημιουργούμε κάθε φορά έχει, όχι απαραίτητα οικονομική ή εμπορική αξία, αλλά σίγουρα κοινωνική. Αυτή η διαδικασία μπορεί να επιτευχθεί σ’ ένα χώρο όπως το Nosotros, του οποίου η σημασία είναι μεγάλη στο να κρατά τα πράγματα σε κίνηση. Σημαίνει πολλά για μένα.

"Θα δημιουργηθεί μια καινούρια έκφραση
στην τέχνη που θα δεχτεί
το χάος.
Έργο του καλλιτέχνη σήμερα είναι να βρει μια καινούρια έκφραση που να συνθέτει τα συντρίμμια."

Samuel Beckett

Beckett & φύλο

Εύα Οικονόμου-Βαμβακά

Μολονότι ο Ιρλανδός κριτικός Βίβιαν Μέρσιερ το χαρακτήρισε ως το έργο όπου «τίποτα δεν συμβαίνει, δυο φορές», η φετινή –αποκλειστικά γυναικεία– διανομή της παράστασης του θεάτρου Τέχνης του «Περιμένοντας τον Γκοντό», του Σ. Μπέκετ επαναφέρει τη συζήτηση σε κάτι που έχει ήδη συμβεί, όχι μόνο δύο αλλά περισσότερες φορές.

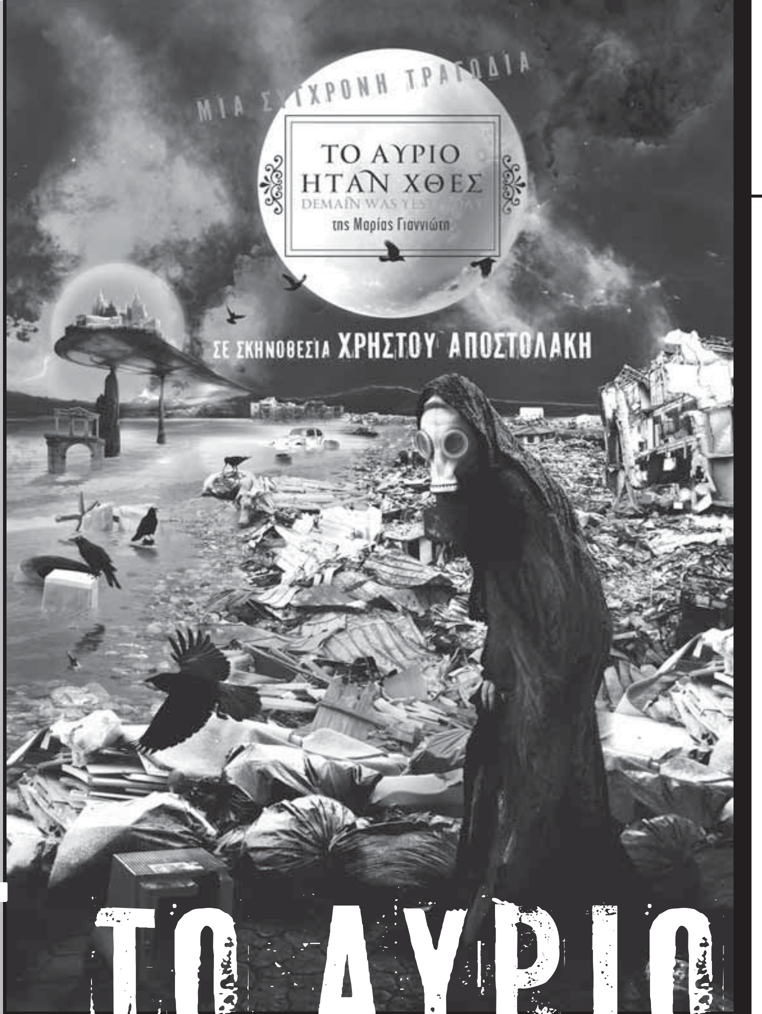
Η πειθαρχία που ο Ιρλανδός συγγραφέας επέβαλλε στους επίδοξους σκηνοθέτες των έργων του υπήρξε μνημειώδης. Το κείμενο όφειλε να μείνει απαράλλαχτο, οι μεταφράσεις ελέγχονταν σχολαστικά από τον ίδιο, οι σκηνικές οδηγίες δεν μπορούσαν σε καμία περίπτωση να παραγνωριστούν. Ο ίδιος έστω κι από μακριά κρατούσε για τον εαυτό του τη θέση του πάντα παρόντος Δημιουργού των «επί σκηνής κόσμων του». Οι περιορισμοί δεν μπορούσαν να μην περιλαμβάνουν και το φύλο των ηθοποιών που θα έδιναν πνοή στους ήρωές του καθώς κάθε χαρακτηριστικό τους έπρεπε να αποδοθεί με μαθηματική ακρίβεια.

Τι σημασία έχει ωστόσο το φύλο για τους ήρωες του Μπέκετ; Η ενσάρκωσή τους από ηθοποιούς διαφορετικού φύλου παραβιάζει πράγματι βάναυσα τα πνευματικά δικαιώματα του δημιουργού σε μια στιγμή που ο ίδιος δεν μπορεί πια να υπερασπίσει; Διαρρηγνύεται η ισορροπία που ο αυτός προσπάθησε να λαξεύσει ή όλα αυτά αποτελούν απλώς παρωχημένες ιδιοτροπίες που συνιστούν τροχοπέδη στη διαδικασία της δημιουργίας; Πριν εισχωρήσουμε στον πυρήνα του προβλήματος, χρήσιμο θα ήταν να ανατρέξουμε στην μεταχείριση που ως τώρα του επιφύλαξαν τα ευρωπαϊκά δικαστήρια.

Τρία μόλις χρόνια μετά το θάνατό του, ένας διάσημος γαλλικός θίασος ανακοινώνει, στο πρόγραμμα των παραστάσεών του, το ανέβασμα του «Περιμένοντας τον Γκοντό» με γυναίκες. Η αντίδραση των κληρονόμων του Μπέκετ και της Εταιρίας Γάλλων Σκηνοθετών υπήρξε άμεση. Το δικαστήριο αποφάνθηκε –βασιζόμενο κυρίως στην επίμονη άρνηση που ο συγγραφέας είχε ρητά διατυπώσει πολλάκις κατά τη διάρκεια της ζωής του– ότι λαμβάνει χώρα άμεση παραβίαση των ηθικών του δικαιωμάτων και η παράσταση δεν ανεβαίνει ποτέ.

Η ιστορία επαναλαμβάνεται κάποια χρόνια αργότερα, στην Ιταλία. Το θέατρο της Ποντετέρα στην Τοσκάνη επιλέγει δύο γυναίκες για να ενσαρκώσουν τους ρόλους του Βλαδίμηρου και του Εστραγκόν χωρίς ωστόσο να αλλάξει το φύλο των προσώπων. Οι δικηγόροι του θεατρικού πρακτορείου Ντ' Αρμπόριο, το οποίο έχει τα δικαιώματα της παρουσίασης των έργων του Ιρλανδού συγγραφέα στην Ιταλία, καταφεύγουν σε ασφαλιστικά μέτρα, ο θίασος τα αγνοεί, το δικαστήριο της Ρώμης τελικά τον δικαιώνει. Στην απόφαση αναφέρεται πως οι άνδρες δεν έχουν μονοπώλιο ρόλων, τουλάχιστον στην περίπτωση του «Γκοντό». Η απόφαση χαιρετίστηκε ως νίκη των πολιτικών δικαιωμάτων καθώς πέρα από την τεχνική ερμηνεία του νόμου προέβη για μια ακόμη φορά σε μια επίσημη διακήρυξη της έμφυλης ισότητας. Η διάσταση είναι παλιά. Η ελευθερία του ερμηνευτή απέναντι στη θέληση του δημιουργού. Η περίπτωση του Μπέκετ ωστόσο είναι ιδιάζουσα. Οι ήρωές του, πέρα από τα ονόματα με τα οποία επέλεξε να τους βαφτίσει »

ο συγγραφέας, μοιάζουν να μην έχουν φύλο.
Ο ίδιος τοποθετεί στο κέντρο του έργου του την αμφιβολία. Αφαιρεί όλα όσα είναι επουσιώδη για την ανθρώπινη ύπαρξη και παραδίνεται με εμμένεια στο κυνήγι της αλήθειας κι εκεί είναι που συναντιέται με τον πρώτο καρτεσιανό στοχασμό. Ο Καρτέσιος θα δει ως εναπομείνουσα της αφαίρεσης τη σκέψη, ο Τσόμσκι την άηχη ομιλία, ο Μπέκετ θα τα συγκεράσει και τα δύο.
Οι ήρωές του είναι σχεδόν άυλοι. Συχνά συναντάμε απλώς μέλη τους που έχουν αυτονομηθεί. Δεν ανήκουν, όπως συχνά λέγεται, στο περιθώριο καθώς ουσιαστικά δεν υπάρχουν. Κείτονται απογυμνωμένοι από όλες τις βεβαιότητες μια ζωντανής ύπαρξης και ανταλλάσσουν τη δράση με την αναμονή. Είναι άκρως αντιφατικοί καθώς τους βλέπουμε να είναι την ίδια στιγμή βίαιοι και στοργικοί, δεσποτικοί και υποτακτικοί, απόμακροι και καθημερινοί. Η αντίφαση βάφει και το λόγο τους που θρυμματισμένος, πολύμορφος και ανομοιογενής συχνά αγγίζει τα όρια του παραληρήματος. Οι ίδιοι μας φέρνουν συνεχώς στο νου σαλτιμπάγκους μιας άλλης εποχής, ρακένδυτους κλόουν, προσωπεία μιας εν δυνάμει ύπαρξης. Τοποθετημένοι σε ένα τοπίο εξορίας, αλλοτρίωσης και αποπροσανατολισμού, συγκροτούν έναν παράταιρο ιδεαλισμό που απορρίπτει βίαια κάθε ψήγμα ρασιοναλισμού ή εμπειρισμού.
Αυτά τα –πάντα ανθρωπόμορφα αλλά ουσιαστικά ελάχιστα ανθρώπινα– όντα είναι το σημαντικότερο ίσως κληροδότημα που ο Μπέκετ προσέφερε στο παγκόσμιο θέατρο. Η κερκόπορτα που άνοιξε για να επιτρέψει στη φιλοσοφία του να αναπνεύσει στη σκηνή. Τα σημάδια που έβαλε στην διαδρομή του προς το απόλυτο. Η μοναδική ύπαρξή τους καθιστά αδύνατη την ένταξη του δημιουργού τους σε οποιαδήποτε Σχολή και ανάγει το έργο του σε παγωμένο αίνιγμα.
Ο άνθρωπος εμφανίζεται σαν ένα σκίτσο των βασικών γραμμών της ύπαρξής του όπου τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, ξεθωριασμένα και παλιά, αρνούνται να τον ακολουθήσουν. Στέκεται έτσι μόνος μέσα σε ένα ξένο σύμπαν να αναζητά το δημιουργό του. Η μη άφιξη του God-ot μπορεί να παραλληλιστεί με τη μη άφιξη του θεού, που παρατείνοντας την αναμονή του καταφέρνει να συντηρεί την πίστη σε αυτόν ζωντανή. Αν για τον Κάφκα η εξίσωση διατυπώνεται ως «δεν προσεγγίζεται, άρα υπάρχει» στον Μπέκετ μετασχηματίζεται ως «δεν έρχεται, άρα υπάρχει». Η απουσία λοιπόν καταλήγει στη μοναδική απόδειξη της ύπαρξης. Μιας ύπαρξης που δεν μπορεί εξ' ορισμού να είναι συγκεκριμένη. Στον Μπεκετικό κόσμο, λοιπόν, τον κόσμο της αφαίρεσης, της όντως ύπαρξης, της εξαΰλωσης και της ακινησίας τα φύλα δεν παίζουν καίριο ρόλο.

ΤΟ ΑΥΡΙΟ ΗΤΑΝ ΧΘΕΣ

Η ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΑΔΡΑΞΙΣ σας ενημερώνουμε ότι, από την 1η Νοέμβριο του 2011 έως και την 7η Νοεμβρίου του 2011 θα ανέβει η Θεατρική παράσταση με τον πρωτότυπο τίτλο:
¨ Το αύριο ήταν χθές¨ – Demain Was Yesterday – της Μαρίας Γιαννιώτη.

Πρόκειται για μια σύγχρονη τραγωδία στην οποία η Συγγραφέας σκιαγραφεί το τέλος του 20ου αιώνα με μια νοσταλγική ποιητική φόρμα, προσεγγίζει το σήμερα με όλα τα τραγικά γεγονότα προς το περιβάλλον, την οικολογία, πανίδα και χλωρίδα μέσα από τα έργα του ανθρώπου αλλά και τα εξουσιαστικά στοιχεία και το αποτέλεσμα τους από τον άνθρωπο προς τον άνθρωπο.
Τέλος σφραγίζει το έργο της με το έτος 2030 όπου τα αναπόφευκτα και τραγικά αποτελέσματα των πράξεων του ανθρώπου ήταν η αιτία, του να φαίνονται ελάχιστα σημάδια ζωής στον πλανήτη που άλλοτε αγαπήσαμε.

Το Θεατρικό έργο θα παρουσιαστεί στο Θέατρο RABBITHOLE.
Στην οδό Γερμανικού 20 – Μεταξουργείο – Αθήνα
ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΕΠΤΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

'ΑΔΡΑΞΙΣ
Ομάδα Θεάτρου
http//www.adraxis.wordpress.co
Email: adraxisart@Gmail.com
Τηλ: 6984 80 55 29
6977 39 76 60
Παραγωγή 2011

ΆΔΡΑΞΙΣ
ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Νταβός Πάραλλαξ Β'
Ένα Παραμύθι εμπνευσμένο από τον Στάνισλαβ Λεμ

Richard Barbrook

«Τότε, γιατί χρειάζεστε τη βοήθειά μας, αφού όλα εδώ πάνε τόσο καλά;» ρώτησε ο Trurl ευγενικά. «Φαίνεται τελικά ότι το ταξίδι μας στην άλλη άκρη του Γαλαξία δεν ήταν πραγματικά απαραίτητο», πρόσθεσε ο Klapaucius με σαρκαστική διάθεση.

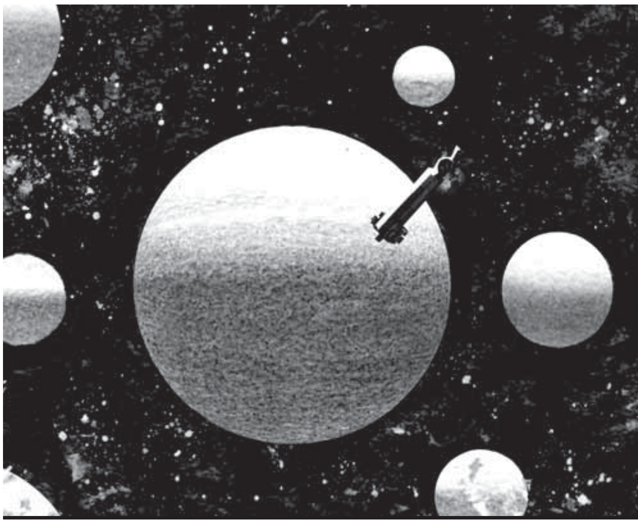
«Το παγκόσμιο προλεταριακό αντάρτικο χρησιμοποιεί τώρα τεχνολογίες δικτύων εναντίον μας!», φώναξε ο ανώτατος εκπρόσωπος με οργή. «Οργανώνουν εκδηλώσεις διαμαρτυρίας, εξεγέρσεις και εκλογές, με τις οποίες ανατρέπουν τους νόμιμους κυβερνήτες τους! Ήδη λείπουν από το φετινό συνέδριο στο Νταβός οι δικτάτορες της Τυνησίας, της Αιγύπτου και της Λιβύης. Ποιοι από μας σ' αυτό το τραπέζι θα είναι οι επόμενοι; Με την παροχή ηλεκτρονικών υπολογιστών, κινητών τηλεφώνων και δυνατότητας διαρκούς διασύνδεσης στις μάζες έχουμε ακούσια επιτρέψει στην ανθρωπότητα ν' αντιληφθεί το εναλλακτικό φαντασιακό που κομίζει η κοινωνία της πληροφορίας. Το μέλλον είναι τώρα! Το χειρότερο από όλα, οι νέες κατηγορίες των νέων υποκειμένων που αναδύονται είναι αποφασισμένες να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες του διαδικτύου για τη συμμετοχική δημοκρατία και τον κυβερνητικό [cybernetic] κομμουνισμό: οι ψηφιακοί τεχνίτες, το πλήθος, το πρεκαριάτο. Γνωρίζουμε ότι μια μικρή ελίτ τραπεζιτών και γραφειοκρατών δεν μπορεί να επικρατήσει μόνη της ενάντια στην ενωμένη θέληση ολόκληρης της ανθρωπότητας. Η μόνη μας ελπίδα είναι μια τεχνολογική λύση που θα αποτρέψει αυτόν τον θανάσιμο κίνδυνο για τον πλούτο και τη εξουσία μας. Ζητούμε επειγόντως την επόμενη αναβάθμιση του διαδικτύου που θα μας παραδώσει και πάλι την κυριότητα του συλλογικού φαντασιακού και θα μας δώσει ξανά τη δυνατότητα να σφετεριστούμε μια προνομιακή μερίδα του εργατικού δυναμικού, ανάγοντάς την σε καινούργια κατηγορία των νέων υποκειμένων. Σας καλέσαμε εδώ γιατί γνωρίζουμε ότι έχετε τις δεξιότητες για να μας βοηθήσετε σ' αυτή την περίοδο κρίσης. Η φήμη σας έχει φτάσει ακόμα και στις δικές μας ακριτικές περιοχές του γαλαξία. Έχουμε ακούσει για το πώς δημιουργήσατε το Gargantius, τον Metainformationator και τις Μηχανές που Προβλέπουν το Μέλλον. Σας καλούμε να εφαρμόσετε τις γνώσεις σας, για να εφεύρετε μια νέα γενιά τεχνολογίας υπολογιστών, και θα ανταμειφθείτε πλουσιοπάροχα. Είμαστε βέβαιοι ότι μπορείτε να επινοήσετε για λογαριασμό μας μια καινούργια κατηγορία νέων υποκειμένων που θα διατηρήσει το παγκόσμιο προλεταριάτο διαιρεμένο ενάντια στον εαυτό του!»

«Είμαστε επιστήμονες αφοσιωμένοι στην επιστημονική μέθοδο», απάντησε ο Trurl. «Θα πρέπει να εξετάσουμε πρώτα το πρόβλημα με λεπτομέρεια πριν καταλήξουμε σε μια λύση».

«Αν θέλετε να σπείρουμε σύγχυση μεταξύ των ανυπάκουων υπηκόων σας, θα πρέπει να τους εξετάσουμε από κοντά», πρόσθεσε ο Klapaucius. «Η προσεκτική παρατήρηση είναι το θεμέλιο όλης της γνώσης».

«Θ' αρχίσουμε την έρευνά μας κατεβαίνοντας από την κορυφή αυτού του βουνού και θα κάνουμε μια εκτενή περιοδεία στο υπόλοιπο αυτού του υδάτινου κόσμου», δήλωσαν και οι δύο με αυτοπεποίθηση. «Να έχετε έτοιμα κοσμήματα και πολύτιμα μέταλλα για την αμοιβή μας, επειδή, όταν επιστρέψουμε, θα έχουμε κατασκευάσει μια μηχανή που κυριολεκτικά θα αφήσει έκθαμβους εσάς και τους συναδέλφους σας!»

Μετά από αυτά, οι δύο κατασκευαστές πήραν την άδεια από τον ανώτατο εκπρόσωπο, για να αποχωρήσουν, πήραν την επίσημη δι- »

απίστευσή τους και κατευθύνθηκαν προς την κεντρική πύλη του συνεδριακού κέντρου. Όταν έφτασαν εκεί, οι Trurl και Klapaucius αμέσως κατάλαβαν τη σοβαρότητα του προβλήματος, που θα καλούνταν να λύσουν. Η είσοδος είχε σφραγιστεί από ένα μεγάλο μεταλλικό φράκτη, που φυλασσόταν από τρεις σειρές ένστολων χλωμοπρόσωπων, εξοπλισμένων με ασπίδες, ραβδιά, και άλλα όπλα. Σε μικρή απόσταση βρισκόταν ένα μεγάλο πλήθος από άγριους διαδηλωτές, οι οποίοι φώναζαν συνθήματα και κουνούσαν πανό. Οι Trurl και Klapaucius γοητεύτηκαν από το πλήθος. Μερικοί απ’ αυτούς έκαναν αιτιολογημένα αιτήματα: Να μην πληρώσουμε το χρέος! Προστατέψτε το περιβάλλον! Άλλοι είχαν πολύ πιο ασυμβίβαστη στάση : Φάτε τους πλούσιους! Κρεμάστε τους Τραπεζίτες! Δεν ήταν λοιπόν περίεργο που οι κυρίαρχοι της Τέρρα είχαν ανάγκη σοβαρής προστασίας από τον ίδιο τους το λαό.

Αφού έδειξαν τα προσφάτως αποκτημένα διαβατήριά τους στον επικεφαλής της αστυνομίας, οι Trurl και Klapaucius πέρασαν με επιφυλακτικότητα από την αμυντική γραμμή γύρω από το Νταβός και ξεκίνησαν τα ταξίδια τους σε όλη την Τέρρα. Για πολλά χρόνια μετά δεν σταμάτησαν να λένε, πίνοντας κανένα φλιτζάνι ηλεκτρομαγνητικού καφέ, για τη θερμή υποδοχή που τους επιφύλαξε η περίεργη φυλή των ανθρώπων. Προς μεγάλη έκπληξή τους, οι διαδηλωτές έξω από το Νταβός ήταν πολύ φιλικοί και πρόθυμοι να τους πουν για το πώς το κοινωνικό σύστημα του πλανήτη τους θα μπορούσε να βελτιωθεί. Ήδη από αυτή την πρώτη επαφή οι Trurl και Klapaucius γνωρίστηκαν με ένα δίκτυο ακτιβιστών, που τους παρείχαν ανεκτίμητη βοήθεια κατά τα ταξίδια τους σε όλο τον κόσμο. Είτε στο Λονδίνο, το Κάιρο, την Αθήνα, τη Μόσχα, τη Νέα Υόρκη, τη Μαδρίτη, είτε στο Σάο Πάολο, τη Σαγκάη ή την Βομβάη, οι δύο κατασκευαστές άκουγαν τα ίδια: αυτοί που μονοπωλούν το χρήμα και την εξουσία καταστρέφουν τις ζωές των ανθρώπων και τον ίδιο τον πλανήτη. Οι απλοί Τερρανοί είχαν τις δεξιότητες και τις ικανότητες για να κυβερνούν οι ίδιοι τις κοινότητές τους, αλλά δεν τους δόθηκε ποτέ η ευκαιρία να το πράξουν. Το φυσικό περιβάλλον, από το οποίο όλοι εξαρτόνταν, είχε δοθεί βορά στο βραχυπρόθεσμο κέρδος. Το μόνο που είχε σημασία για την άρχουσα τάξη ήταν ο δικός της πλουτισμός. Εάν οι τραπεζίτες και οι γραφειοκράτες τους άφηναν ελεύθερους, οι προλετάριοι θα μπορούσαν να φτιάξουν έναν πολύ καλύτερο κόσμο για όλους.

«Αυτά τα όντα δεν χρειάζονται μια καινούργια κατηγορία νέων υποκειμένων, για να τα διασπάσει», είπε ο Trurl.
«Ήδη ξέρουν πώς να κάνουν νέα πράγματα με νέους τρόπους χρησιμοποιώντας την τεχνολογία», συμφώνησε ο Klapaucius.
«Αυτό που οι από σάρκα φίλοι μας χρειάζονται είναι προστασία από τους κακούς εργοδότες μας στο Νταβός», και οι δύο πλέον άρχισαν να συνειδητοποιούν. «Πρέπει να εφεύρουμε μια λύση που θα λύσει αυτό το πρόβλημα, ενώ ταυτόχρονα θα εξασφαλίσουμε ότι θα λάβουμε τις αδρές αμοιβές για τις προσπάθειές μας».
«Χμμ, πρόκειται για ένα δύσκολο αίνιγμα».
«Έχουμε αντιμετωπίσει χειρότερα».
«Ας ξαναγυρίσουμε λοιπόν στο Νταβός και ας καταπλήξουμε τους πάντες με την ιδιοφυΐα μας, συμπεριλαμβανομένων και ημών».
«Τι εξαιρετική ιδέα!»

Με την επιστροφή τους στην κορυφή του βουνού, οι Trurl και Klapaucius κλειδώθηκαν μέσα στο υπόγειο του ξενοδοχείου και στρώθηκαν στη δουλειά. Μετά από πολλές νύχτες ασταμάτητων πειραματισμών και δυνατών φιλονικιών οι δύο κατασκευαστές ήταν τελικά έτοιμοι. Αφού κάλεσαν όλους τους

Ο Richard Barbrook είναι ο συγγραφέας του βιβλίου "Imaginary Futures" καθώς και μιας σειράς δοκιμίων για τη σύγκρουση μεταξύ εμπορευματικοποίησης και ελεύθερης συνεργασίας στο Διαδίκτυο. Με σπουδές σε Cambridge, Essex και Kent, ο Barbrook είναι σήμερα Λέκτορας Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Westminster.

ηγεμόνες της Τέρρα στην κύρια αίθουσα συνεδριάσεων, καθώς η μουσική και τα φώτα χαμήλωσαν, πήραν τον λόγο και παρουσίασαν τη νέα εφεύρεσή τους: «Πρόεδροι, Διευθυντές και Διευθύνοντες Σύμβουλοι, Παναγιότατοι, Υψηλότατοι και Εξοχότατοι. Κυρίες και κύριοι! Είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας παρουσιάσουμε εδώ στο Νταβός την πιο λαμπρή δημιουργία μας!! Το G20-CMP-MMORPG». Υπό το φως ενός ισχυρού προβολέα και καταμεσής ενός σύννεφου από ξηρό πάγο και στροβιλίζοντα λέιζερ, οι Trurl Klapaucius συνέχισαν :
«Οι βοηθοί μας βρίσκονται τώρα ανάμεσά σας για να συλλέξουν τους παρωχημένους φορητούς υπολογιστές, τα κινητά σας και τις άλλες ηλεκτρονικές συσκευές. Στη θέση τους θα λάβετε τη δική σας εξατομικευμένη ολογραφική πολυαισθητηριακή διεπαφή, που θα σας δώσει πρόσβαση στην τεχνολογία δικτύου επόμενης γενιάς. Μόλις συνδεθείτε, θα μεταφερθείτε στο εσωτερικό του G20-CMP-MMORPG και σε έναν εικονικό κόσμο νεο-φιλελεύθερης τελειότητας. Μας ζητήσατε να κατασκευάσουμε μια καινούργια κατηγορία νέων υποκειμένων, η οποία θα διαχωρίσει και θα αποπροσανατολίσει το επαναστατημένο παγκόσμιο προλεταριάτο. Έχουμε μελετήσει το θέμα σκληρά και έχουμε καταλήξει σε μια πολύ καλύτερη λύση στο πρόβλημά σας. Γιατί να μην απαλλαγείτε από το βάρος να απασχολείτε εξαρχής εργαζόμενους; Γιατί να μην απαλλαγείτε από τη βρωμιά της φύσης, έτσι ώστε να μην χρειάζεται πλέον να ανησυχείτε για τους οικολόγους διαδηλωτές; Χάρη στην εξαιρετική μας εφεύρεση δε θα εκτεθείτε ποτέ πια σε επιχειρηματικό κίνδυνο με το να είστε αναγκασμένοι να επενδύετε στην παραγωγή χρήσιμων αγαθών και υπηρεσιών. Μέσα από το G20-CMP-MMORPG τα χρήματα γεννούν περισσότερα χρήματα από μόνα τους! Η οριακή χρησιμότητα είναι πάντα ίση με το οριακό κόστος! Οι συντελεστές της παραγωγής είναι Παρέτο βέλτιστοι! Τα κέρδη αυξάνονται συνεχώς και χωρίς όρια! Εσείς είστε η καινούργια κατηγορία των νέων υποκειμένων – μια καινούργια ελίτ που κυριαρχεί στη δίχως τριβή και βάρος dotcom αγορά: οι Digerati, οι κεφαλαιοκράτες του σμήνους [swarm], οι νετοκράτες. Είστε η δημιουργική τάξη που κατέχει το συλλογικό φαντασιακό της Τέρρα στο διηνεκές. Οργανώστε τα avatar σας – και να αρχίσει η συσσώρευση του πλούτου και της εξουσίας πέρα και από τα πιο τρελά όνειρά σας!»

Ποτέ στο παρελθόν αυτού του πλανήτη η εκκίνηση της διάθεσης ενός νέου προϊόντος δεν είχε τέτοια άμεση επιτυχία. Μέσα σε λίγα λεπτά όλα τα μέλη του επιφανούς ακροατηρίου της αίθουσας συνεδριάσεων του Νταβός απορροφήθηκαν ένας-ένας στην εικονική παγίδα που στήθηκε από τον Trurl και τον Klapaucius. Καθώς οι διεπαφές για το πέρασμα στον κόσμο του G20-CMP-MMORPG εγκλώβισαν τις νευρωνικές απολήξεις της απληστίας και της περηφάνιας του εγκεφάλου τους, οι κυβερνήτες της Terra βρέθηκαν σε μια εικονική αίθουσα συναλλαγών γεμάτη με ψυχεδελικά χρώματα και σφύζουσα από τη βοή του πλήθους. Αγοράστε, αγοράστε, αγοράστε! Πούλα, πούλα, πούλα! Χρήμα, χρήμα, χρήμα! Ποτέ δεν είχαν υπάρξει τόσο χαρούμενοι στη ζωή τους παρά σε αυτή την αιώνια στιγμή, όπου κάθε συναλλαγή τους ήταν επιτυχής. Την ώρα που οι πρόεδροι, οι διευθυντές και οι διευθύνοντες σύμβουλοι κατρακύλησαν γεμάτοι σάλια σε λήθαργο στις καρέκλες τους, οι Trurl και Klapaucius έφυγαν γρήγορα από την αίθουσα συνεδριάσεων. Μετά από μια σύντομη στάση για εισβολή στο μπαρ του ξενοδοχείου, οι δύο κατασκευαστές πήγαν να εισπράξουν τη γενναιόδωρη αμοιβή τους σε πολύτιμους λίθους και μέταλλα, που τους περίμενε στο γραφείο του ανώτατου εκπροσώπου.

«Μην τους ενοχλήσετε σε καμία περίπτωση», είπαν στο γραμμα- »

τέα και έφυγαν. «Οι άρχοντες και οι κυβερνήτες σας θα θυμώσουν πολύ, αν κάποιος τους επιστρέψει στη ρυπαρότητα του πραγματικού κόσμου, αφού έχουν βιώσει τα θαύματα του G20-CMP-MMORPG. Η τιμωρία θα είναι τρομερή!»

Με αυτή την αυστηρή προειδοποίηση οι δύο φίλοι έτρεξαν προς το διαστημόπλοιό τους κι έθεσαν τους κινητήρες τους σε λειτουργία, για να ξεκινήσει το μακρύ τους ταξίδι από την εξωτερική σπείρα, όπου βρισκόταν η Τέρρα, στο κέντρο του Γαλαξία μας. Όταν τελικά έφτασαν σπίτι, το πρώτο πράγμα που έκαναν οι Trurl και Klapaucius ήταν να πάρουν το τηλεσκόπιό τους, για να ελέγξουν τι συνέβαινε πίσω στην Τέρρα. Οι δύο κατασκευαστές ήταν ευτυχείς με την εικόνα των αρχόντων του Νταβός ακόμα μαγεμένων από τις συγκινήσεις της αγοράς και πώλησης εικονικών φασολιών και ψηφιακών οσπρίων. Η αξία των εμπορευμάτων αυξανόταν ραγδαία! Οι μετοχές έπαιρναν την ανιούσα! Τα ομόλογα ήταν στην ακμή τους! Το δολάριο ήταν ισχυρό, το ευρώ στερεό και το γιουάν φαινόταν καλό! Μέσα σε αυτή την χρηματιστική καπιταλιστική ουτοπία οι κερδοσκόποι και οι έμποροι δεν είχαν πλέον να ανησυχούν για απεργίες, διαδηλώσεις και εκλογές. Οι οικονομικές κρίσεις και η υπερθέρμανση του πλανήτη ήταν πράγματα αδύνατα. Οι πωλητές φασολιών και οι λομπίστες του Νταβός ήταν εντελώς γοητευμένοι από τη χιμαιρική αγορά του G20-CMP-MMORPG. Οι φρουροί είχαν διαφύγει και το προσωπικό του ξενοδοχείου είχε προ πολλού αποχωρήσει, αλλά αυτοί δεν το είχαν προσέξει. Πίτσες, αναψυκτικά τύπου κόλα, δραστηριότητες αναψυχής και είδη προσωπικής υγιεινής παραδίδονταν αυτόματα, για να διατηρήσουν στην ελάχιστη φόρμα τα σώματα των κοντόχονδρων φορέων της ελίτ. Καμία φυσική αναγκαιότητα δεν μπορούσε να αποσπάσει την προσοχή των τραπεζιτών και των γραφειοκρατών από τη νεοφιλελεύθερη ψηφιακή φαντασία τους. Οι Trurl και Klapaucius είχαν εξουδετερώσει με επιτυχία τους κακούς κυρίους της Τέρρα και ήταν αποφασισμένοι να τους κρατήσουν σε αυτή την κατάσταση.

«Τι κομψή λύση για τη μεταστροφή από τον εγωισμό των λίγων στη χειραφέτηση των πολλών», είπε ο ένας με υπερηφάνεια. «Όσοι θέλησαν πλούτο και εξουσία τώρα αποτρέπονται από το να βλάπτουν τους άλλους με τις ψηφιακές τους περιπέτειες στο εσωτερικό του G20-CMP-MMORPG.»

«Ακόμα καλύτερα, έχουμε εξασφαλίσει ότι αυτή τη φορά η κοινωνική επανάσταση στην Terra δεν θα οδηγήσει στην αντικατάσταση της υφιστάμενης ελίτ από μια άλλη!» Δήλωσε ο σύντροφός του σε έναν αυτο-συγχαρητήριο τόνο. «Κάθε χλωμοπρόσωπος που εκτρέφει νοσηρές φιλοδοξίες να ηγηθεί μιας καινούργιας κατηγορίας νέων υποκειμένων θα παρασύρεται στις εικονικές αυταπάτες του βουνού Νταβός».

Κοιτάζοντας μέσα από τηλεσκόπιό τους, οι Trurl και Klapaucius αισθάνθηκαν μια ζεστή χαρά, καθώς έβλεπαν τα πλάσματα, που κατοικούσαν τον υπόλοιπο υδάτινο κόσμο, να απολαμβάνουν την ελευθερία τους από την κυριαρχία του χρηματιστικού κεφαλαίου και της διαχειριστικής εξουσίας. Έχοντας ξεφύγει από τον ατελείωτο κύκλο της παραγωγής και της κατανάλωσης, οι εν λόγω Τερρανοί είχαν πλέον το χρόνο να απολαύσουν τη γλυκιά ευχαρίστηση της δημιουργικότητας, του γλεντιού και του αισθησιασμού. Παρήγαν τα τρόφιμά τους, έχτιζαν πόλεις και κατασκεύαζαν μηχανές. Χάιδευαν τους εραστές τους, μεγάλωναν τα παιδιά τους και φρόντιζαν για τους γέρους τους. Έκαναν τέχνη, μελετούσαν σκληρά κι έπαιζαν παιχνίδια. Και πώς συζητούσαν, αντάλλασσαν επιχειρήματα και διαλέγονταν ατελείωτα!!! Οι δύο εφευρέτες ήξεραν ότι θα μαγεύονταν για πολύ καιρό από τα συναρπαστικά και μαγικά κατορθώματα αυτών των σάρκινων ανθρώπων.

«Ίσως η εφεύρεση του G20-CMP-MMORPG να ήταν το μεγαλύτερο επίτευγμά μας από όλα όσα έχουμε κάνει,» συλλογίστηκε ο Klapaucius.

«Ξέρω ακριβώς τι εννοείς», συμφώνησε ο Trurl. Προσφέραμε τον καταλύτη, για να ανακαλύψουν οι Τερρανοί πώς ήθελαν πάντα να ζουν. Μετά από πολλές γενιές εκμετάλλευσης και καταπίεσης, οι σαρκώδεις φίλοι μας είναι πλέον σε θέση να αποφασίζουν για το μέλλον τους».

Ανοίγοντας τη φλογερή πολωνική βότκα, που είχαν ξαφρίσει από το μπαρ του ξενοδοχείου στο Νταβός, οι δύο σύντροφοι στα όπλα αγκαλιάστηκαν, σήκωσαν τα ποτήρια τους κι έκαναν μια πρόποση: «Κάθε πλανήτης γιορτάζει αυτή τη σημαντική στιγμή στην ιστορία του γαλαξία, όταν η τάξη των νέων υποκειμένων αντικαταστάθηκε από τον πολιτισμό της ανθρωπότητας!»

Προσελκυσμένοι από το θόρυβο, πολλοί συνάδελφοι και γείτονες των δύο φίλων σύντομα άρχισαν να προσέρχονται, για να μοιραστούν τη γενική ευφορία. Ήταν ευτυχές το γεγονός ότι οι Trurl και Klapaucius είχαν κλέψει περισσότερα από ένα μπουκάλια βότκα, για να τροφοδοτήσουν το πάρτυ της τερρανής τους νίκης ...